

ಶ್ರೀಃ

ಆಚಾರ್ಯೋಪಾಸನಮ್

55630

ಅನುವಾದಕರು

ವೇದಭೂಷಣ ಎ. ಅನಂತನರಸಿಂಹಾಚಾರ್, ಎಮ್ ಎ.,

ಸಂಸ್ಕೃತ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು

ಎ ಪಿ ಎಸ್ ವಾಣಜ್ಯ ಕಾಲೇಜು-ಬೆಂಗಳೂರು

ಅನಂತ ಪ್ರಕಾಶನ

THIS BOOK IS PUBLISHED WITH THE
FINANCIAL ASSISTANCE OF TIRUMALA
TIRUPATI DEVASTHANAMS UNDER THEIR
SCHEME AID TO PUBLISH RELIGIOUS BOOKS.

*The Author and Publisher of
this book is ever grateful to
The Editor, T T Devasthanams,
who has helped for the
Publication of this book by
sanctioning the financial Aid*

ಶ್ರೀಃ

ಆಚಾರ್ಯೋಪಾಸನಮ್

ಆನುವಾದಕರು

ವೇದಭೂಷಣ ಎ ಅನಂತನರಸಿಂಹಾಚಾರ್, ಎಮ್.ಎ.,

ಸಂಸ್ಕೃತ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು

ಎ ಪಿ.ಎಸ್. ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಾಲೇಜು-ಬೆಂಗಳೂರು

ಅನಂತ ಪ್ರಕಾಶನ

ĀCĀRYOPĀSANAM

(Original Sanskrit verses with Kannada Translation
and Commentary in Kannada Script)

Pages 78 + 4 + 4 = 86

First Edition 1991

Copies : 1000

Price Rs. 7/-

Printed by

Sri Lakshmi Printing Works

Gandhi Bazaar, Bangalore-560 004

Published by

ANANTHA PRAKASANA

No 33, II Cross, Samirapuram

Bangalore-560 018

|| ಅರ್ಪಣೆ ||

ದಾಸನ ಜನ್ಮದಾತರೂ ಬ್ರಹ್ಮೋಪದೇಶ್ಯವೂ, ಪರಿಪೂರ್ಣವೂ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಸಿದ ಗುರುಗಳೂ, ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಶ್ರೀಮದ್ವೇದಾಂತ ದೇಶಿಕರ ಸ್ತೋತ್ರಗಳ ಉಪದೇಶ್ಯವೂ ಆದ, ದಾಸನ ಸಿತ್ಯವರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಮದ್ವೇದಮಾರ್ಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯರಾದ, ಉಭಯವೇದಾಂತ ಪ್ರವರ್ತಕರಾದ, ಸರಮಾತ್ಮನ - ಲೀಲಾ ವಿಭೂತಿಯಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಶ ೧೯೧೪ ರಿಂದ ೧೯೮೭) ೭೬ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅವತರಿಸಿದ್ದು ಸತ್ಯಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಸಂಪನ್ನರಾಗಿ ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯ ನಿರತರಾಗಿ ಅನೇಕ ಶಿಷ್ಯರುಗಳಿಗೆ ವೇದಾಧ್ಯಯನಮಾಡಿಸಿ, “ವೈದಿಕಾಚಾರ್ಯ” “ವೇದ-ವಾರಿಧಿ”, “ಘನಪುರಿ”, ಎಂಬ ಬಿರುದಾಂಕಿತರಾಗಿ ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿದ್ದ ಸಂಸಿದ್ಧವುರಂ ವಾಘ್ಮಾರ್ ಸೃಜಂದಂ ಅನಂತಾಕಾರ್ಯ-ಸಾಮಿಗಳ ಪದತಲದಲ್ಲಿ ಈ ಲನುನಾದ ಗ್ರಂಥಕುಸುಮವು ದಾಸನಿಂದ ಭಕ್ತ ಪುರಸ್ಕರ-ವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿತವಾಗಿದೆ

ಶ್ರೀಃ

॥ ಶ್ರೀಮತೇ ರಾಮಾನುಜಾಯ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾಂತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ ॥

[ಶ್ರೀಮದ್ವೇದಮಾರ್ಗಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯರಾದ, ಪರಮಹಂಸ-
ಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯರಾದ, ಶ್ರೀಮನ್ನಿಗಮಾಂತಮಹಾದೇಶಿಕರ ಸತ್ಸಂ-
ಪ್ರದಾಯಪ್ರವರ್ತಕರಾದ ಶ್ರೀಮಚ್ಚೈರಂಗಪ್ರಿಯ ಮಹಾದೇಶಿಕನರವರ
ಅನುಗ್ರಹಲೇಖನ :]

ಶ್ರೀ॥ ಉ॥ ವೇ॥ ವಿದ್ವಾನ್ ಅನಂತನರಸಿಹ್ಮಾಚಾರ್ಯರು ಆಚಾರ್ಯ-
ಭಕ್ತರ ಆತ್ಮೋಜ್ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಪವಿತ್ರವೂ
ಮಂಗಲವೂ ಆಗಿರುವ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯಸ್ತುತಿರತ್ನಮಾಲಾಕೋಶಕ್ಕೆ
ಅನುಗ್ರಹಪೂರ್ಣರಾದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಮತ್ತು ಕೃತಜ್ಞತಾಪೂರ್ಣರಾದ
ಭಕ್ತಶ್ರೀಷ್ಠರ ಮಂಗಲಾಶಂಸನೆಯ ಕಾವು ಇರಲೆಂದು ನಾನು ನಾರಾಯಣ
ಸ್ತರಣೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಕೃತಿಯನ್ನೆಲಂಕರಿಸಿರುವ ಎಲ್ಲ ಸ್ತುತಿರತ್ನಗಳೂ ಆಚಾರ್ಯ-
ವರ್ಯರೂ ಭಕ್ತವರೇಣ್ಯರೂ ವಿದ್ವದಗ್ರಂಥಿರೂ ಕವಿಪುಂಗವರೂ ವಿಶಿಷ್ಟಾ-
ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸಂರಕ್ಷಣ ಸಂವರ್ಧನವಿಚಕ್ಷಣರೂ ಆಗಿ ಭಾರತಭೂಮಿ-
ಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಅವತಾರದಿಂದ ಬೆಳೆಸಿದ್ದ (ಕ್ರಿ. ಶ. 1268-1369) ಪರಿ-
ಪೂರ್ಣಜೀವಿ ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರೋಭಯವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯ ಕವಿತಾ-
ರ್ಕಿಕಸಿಹ್ಮ ಪದವಿಭೂಷಿತ ವಿಷ್ಣುಘಟಾವತಾರ ವೇಂಕಟನಾಥ ವೇದಾಂತ
ಮಹಾದೇಶಿಕರನ್ನು ಕುರಿತಿದ್ದ ಅವರ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿತವಾಗಿ ಕೃತ-
ಕೃತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅವರ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹದ ಧ್ಯಾನ, ಮಂಗಲಾಶಂಸನೆ,
ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ರೂಪವಾದ ಸ್ತುತಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಗುಣವೈಭವ-
ಗಳ ಉಜ್ವಲ ಮಣಿದರ್ಪಣವಾಗಿರುವ ಅರ್ಚನೆಯ ನಾಮಾವಳಿ-ಎಲ್ಲವೂ

ಅತ್ಯಂತ ರಮಣೀಯನಾಗಿದೆ. ಆಚಾರ್ಯ ನಿಷ್ಕೆಯ ವರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾದ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದಲೂ ತುಂಬಿದೆ. ಕಾರಣ - ಆ ಸ್ತುತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು “ಆತ್ಮಾವೈಪುತ್ರನಾ-ಮಾಸಿ” “ಪಿತೃಶತಗುಣಂವುತ್ರಃ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತಗಳು ಹೇಳುವಂತೆ ಆ ಮಹಾದೇಶಿಕರ ಆತ್ಮೀಯ ಜ್ಞಾನಪುತ್ರರೂ ಔರಸಪುತ್ರರೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಂಪತ್ತಿನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಆಗಿ ಅವರನ್ನೂ ತಂದೆಯೆಂದೂ ಬ್ರಹ್ಮೋಪ-ದೇಶಕನೆಂದೂ ಗುರುವೆಂದೂ ವರದೈವನೆಂದೂ ವರನೋಪಾಯನೆಂದೂ ವರನೋವೇಯನೆಂದೂ ಸರ್ವಸ್ವವೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ-ಕುಲತಿಲಕ ವಿದ್ವನ್ಮಣಿ ಭಕ್ತಪ್ರವರ ಶ್ರೀಮನ್ನಯಿನಾರಾಚಾರ್ಯಕುಮಾರ-ವರದಾಚಾರ್ಯರು.

ವಿದ್ಯಾವಿನಯಸಂಪನ್ನರೂ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯಸತ್ ಸಂಪ್ರದಾಯ-ಪರಾಯಣರೂ ಆಗಿರುವ ಗ್ರಂಥ ಸಂಪಾದಕರು ಆ ದಿವ್ಯಸ್ತೋತ್ರಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮನವರಿಕೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಇಲ್ಲಿ ಮಂಡಿ-ಸಿರುವ ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಭಾವಾರ್ಥ ವಿವರಣೆಗಳು ರತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ರಂಧ್ರ-ವನ್ನು ಕೊರೆದು ಪ್ರೋಣಿಸಿರುವ ಸ್ವರ್ಣಸೂತ್ರದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಣೆಮಾಡಿದೆ. ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಅವರು ಬರೆದಿರುವ ಮುನ್ನುಡಿಯೂ ವೈದುಷ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಅವರು ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿರುವ ಆಚಾರ್ಯಮಹಿಮೆಯ ಅಗ್ಗಳಿಕೆಯ ನಿರೂಪಣೆ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆಚಾರ್ಯನು ಅಂಧಕಾರನಿರ್ವರ್ತಕನಾಗಿ, ಪಾಪವಿಧ್ವಂಸಕನಾಗಿ, ದಿವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಸಂಪನ್ನನಾಗಿ, ಆತ್ಮನಾಮ್ಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವವನಾಗಿ, ಕಾರುಣ್ಯ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿ, ಆನಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿ, ನಿತ್ಯಶೇಷಿಯೋಗವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಉಪಾಸ್ಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಭಗವತ್ ಸ್ಥಾನಾಪನ್ನನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. “ದೇವಮಿ-ನಾಚಾರ್ಯಮುಪಾಸೀತ” “ಆಚಾರ್ಯರೈಸ್ಸಹರಿಸ್ಸಾಕ್ಷಾತ್” “ಯಸ್ಯ-ದೇವೇ ಪರಾಭಕ್ತಿಯುಥಾ ದೇವೇತಥಗುರಾ” “ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಸದ್ಗುರು-ತನೋಸ್ಸಮಯೇ ದಯಾಲೋಃ” ಇತ್ಯಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಚನಗಳು ಇದನ್ನು

ಪ್ರಮಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಆತನು ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತ-
ನಿಗಿಂತಲೂ ಒಂದು ಕೈ ಹೆಚ್ಚೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಭಗವಂತನ ನೇರವಾದ
ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಗ್ರಹ, ಅನುಗ್ರಹ ಎರಡೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಕಂಡುಬರು-
ತ್ತವೆ. ಆಚಾರ್ಯಾವತಾರದಲ್ಲಾದರೂ ಕೇವಲ ಅನುಗ್ರಹವೇ ತುಂಬಿ
ಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಭಗವಂತನ ಅನಂತ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಸೌಶೀಲ್ಯ
ಸೌಲಭ್ಯ ಮತ್ತು ಕಾರುಣ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಎದ್ದುಕಾಣುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ
ದೋಷಗಳನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿ 'ಇವನು ಅಕಿಂಚನ, ಅನನ್ಯಗತಿಕ, ಆಶ್ರಿತ'
ಎಂದು ಗುಣಭಾಗವನ್ನೇ ಅವನಲ್ಲಿ ಅರಿಕೆಮಾಡಿ ಅವನ ಕೃಪೆಗೆ ವಾತ್ರ ರನ್ನಾಗಿ
ಉದ್ಧಾರಮಾಡಿಸುವವನು ಆಚಾರ್ಯ. ಭಗವಂತನು ಕರುಣೆಯ ಸಮುದ್ರ-
ವಾದರೆ ಆಳ್ವಾರುಗಳು ಮತ್ತು ಆಚಾರ್ಯರು ಆ ಸಮುದ್ರಜಲದ ಶುದ್ಧ-
ವಾದ ಆವಿಯಿಂದ ಘನೀಭೂತವಾದ ಮೋಡದಂತೆ, ಮಳೆಯಂತೆ, ರ್ಪುರಿಗಳಂತೆ,
ಕೆರೆಕುಂಟೆ ಕಾಲುವೆ ತೊಬುಗಳಂತೆ, ಸರ್ವದೇಶ ಸರ್ವಕಾಲಗಳ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ
ಭೋಗ್ಯರೂ ಉಪಜೀವ್ಯರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಕರುಣಾ
ಸಮುದ್ರದ ತಾಪವರಿಯಾರಕವಾದ ಪರಮಶೀತಲ ವರೀವಾಹದ ಎರಂಪರೆಯೇ
ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿರುವ ಕಮಲವನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಸೂರ್ಯನು
ವೋಷಿಸುವಂತೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಕೃಪಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಚೇತನಗಳನ್ನು
ಮಾತ್ರವೇ ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪಸೂರ್ಯನು ವೋಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ
ಮಹೋಪಕಾರಕ್ಕೆ, ದೇವತೆಗಳೂ ಪ್ರತಿ ನೀಡಲಾರರು. "ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ-
ಪ್ರದಾನಸ್ಯ ದೇವೈರಪಿ ನ ಶಕ್ಯತೇ ಪ್ರತಿಪ್ರದಾನಂ". ಅವರ ಧ್ಯಾನ,
ಸ್ತುತಿ, ಮಹಿಮೆಯ ಪ್ರಕಾಶನ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಚಾರ
ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ ನಾವು ಅವನಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದಾದ ಯತ್ಕಿಂಚಿತ್
ಕಾಣಿಕೆ. ಅಂಥಾ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಈ ಶ್ರೀಕೋಶವು ಸಲ್ಲಿಸಲು ನಿಸ್ಸಂಶಯ
ವಾಗಿಯೂ ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯ ನಿಗಮಾಂತಮಹಾದೇಶಿಕರು ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯ
ಘಂಟೆಯ ವಿಭವಾವತಾರವಾಗಿ ಬಿಳಗಿದವರು. ಅವನ ವೈಭವವನ್ನು
ಘಣೀರೆಂದು ಘಂಟಾವಧದಲ್ಲಿ ಮೊಳಗಿದ ಮಹಾನುಭಾವರು. ವಿಶೇಷವಾದ

ಭವ(ಜನ್ಮ)ವನ್ನು ತಳೆದು ಬಂದುದರಿಂದಲೂ ಅವರು ವಿಭವರು. ಅವರ
ಅನತಾರದ ಸಂವತ್ಸರವೂ ವಿಭವವೇ. ವಿಭವ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಇದೆಲ್ಲದರ
ಕುರುಡಾಗಿ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಈ ಶ್ರೀಕೋಶವು ಸರ್ವಾರ್ಥದಿಂದಲೂ
ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯ ವಿಭವ ವ್ರಕಾಶಕವಾಗಲಿ ಎಂದು ಉಭಯ ವಿಭವ
ಪ್ರಭುವಾದ ವರಮಾತೃನಲ್ಲಿ ವ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಕನ್ಯಾಶ್ಚಯುಜಶುಕ್ಲಶ್ರವಣಯೋಗಸಂಪನ್ನ

ಇತಿ

ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಶಮೀ

ನಾರಾಯಣ ಸ್ಮರಣಪೂರ್ವಕ,

10-10-1989.

ರಂಗಪ್ರಿಯ

॥ ಕೃತಜ್ಞತೆ ॥

ಶ್ರೀ ಮದ್ವೇದಮಾರ್ಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯರಾದ, ವರಮಹಂಸ
ಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಿಗಮಾಂತ ಮಹಾದೇಶಿಕರ ಸತ್ಸಂ-
ಪ್ರದಾಯ ಪ್ರವರ್ತಕರಾದ ಶ್ರೀಮಚ್ಛ್ರೀರಂಗಪ್ರಿಯ ಮಹಾದೇಶಿಕನಾರವರು
ದಾಸನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೃಪಾಪೂರಿತರಾಗಿ ದಾಸನ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಅನುಗ್ರಹ
ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ಉಪಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದಾಸನು ಅವರಿಗೆ ಚಿರಋಣಿ
ಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬಹಳ ಶ್ರಮದಿಂದ ಅಚ್ಚು-
ಕಟ್ಟಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ದಾಸನ ನ್ನೇಹಿತರಾದ, ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀ
ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್‌ನ ಮಾಲಿಕರಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಶೇಷಾದ್ರಿಯವರಿಗೂ ಮತ್ತು
ಅವರ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ದಾಸನು ಚಿರಋಣಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಇತಿ ಸಜ್ಜನವಿಧೀಯ

ಎ. ಅನಂತನರಸಿಂಹಾಚಾರ್

॥ ಇತಿ ಶಮ್ ॥

ಮುನ್ನುಡಿ

|| ಶ್ರೀಮತೇ ಶ್ರೀಗೋವಾಲದೇಶಿಕಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ ||

|| ಶ್ರೀಮತೇ ಶ್ರೀನಿವಾಸಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ ||

|| ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾಂತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ ||

ಚಿತ್, ಅಚಿತ್, ಈಶ್ವರ — ಎಂದು ತತ್ವವು ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿರುತ್ತವೆ. 'ಚಿತ್'—ಎಂದರೆ ಜೀವಾತ್ಮರು. ಇವರು ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ನಿತ್ಯಾತ್ಮರು, ಮುಕ್ತಾತ್ಮರು ಮತ್ತು ಬದ್ಧರು ಅನಾದಿ ಕರ್ಮಬಂಧದಿಂದ ಬದ್ಧರಾಗಿ ಜನ್ಮಮರಣ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡು ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿರುವ ಜೀತನರೇ—ಬದ್ಧರು ಮೊದಲು ಬದ್ಧರಾಗಿದ್ದು ಕರ್ಮಯೋಗ, ಜ್ಞಾನ ಯೋಗ ಸಹಕೃತವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಶರಣಾಗತಿಯ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದಲೋ ಕರ್ಮಬಂಧವನ್ನು ನೀಗಿ, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೇರಿ, ಮತ್ತೆಂದೂ ಸಂಸಾರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಬರದಂತಿದ್ದು ಶ್ರೀವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸುಭವಿಸುತ್ತಾ ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಾನುಭವಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಜೀತನರೇ—ಮುಕ್ತಾತ್ಮರು ಎಂದೂ ಕರ್ಮಬಂಧನಕ್ಕೇ ಒಳಗಾಗದೇ, ಶ್ರೀವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿದ್ದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಕೈಂಕರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಾನುಭವವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರೇ—ನಿತ್ಯಾತ್ಮರು. ಪರಮಾತ್ಮನಂತೆಯೇ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಜೀತನೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಬದ್ಧಜೀತನರ ನಡುವೇ ಈ ನಿತ್ಯಾತ್ಮರೂ ಅವತರಿಸುವುದುಂಟು. ಇವರು ಅವತಾರದೇಶಿಯಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ನೋಡಲು ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ಇವರು ಬದ್ಧಜೀತನರಂತೆ ಕರ್ಮಜನ್ಯವಾದ ಶರೀರಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಜೀತನೋದ್ಧಾರಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ನಡೆಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಅವತರಿಸಿದವರೇ ಆಳ್ವಾರ್‌ಗಳೂ, ಭಗವದ್ರಾಮಾನುಜರು, ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರೇ ಮೊದಲಾದ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳು 'ಅಚಿತ್'—ಎಂಬುದೇ ಜಡಪ್ರಕೃತಿ. ಇದು ೨೪ ವಿಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳ

ಸಮಿಶ್ರಣದಿಂದಲೇ ಪರಮಾತ್ಮನು ವಿಶ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಬದ್ಧಚೇತನನ ದೇಹವೂ ಇದರಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಬದ್ಧ-ಚೇತನರಿಗೂ ಈ ಪ್ರಕೃತಿಗೂ ಸಂಬಂಧವೇರ್ಪಡುವುದೇ ಸೃಷ್ಟಿ. ಇದರಿಂದ ಚೇತನರು ತಮ್ಮ ಅನಾದಿಯಾದ ಕರ್ಮದಿಂದ ಜನ್ಮ ಮರಣಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡು ತೊಳಲುತ್ತಿರುವುದೇ- ಸ್ಥಿತಿ. ಬದ್ಧ ಚೇತನರಿಗೆ ಅವರವರ ಕರ್ಮವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೇವೆಯದಿದ್ದರೂ ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಡುವುದೇ — ‘ಪ್ರಲಯ’ ಅಥವಾ ‘ಲಯ’. ಪ್ರಲಯದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಬದ್ಧಚೇತನರನ್ನೂ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಲೋಕಪಲ್ಲಿ ಜೇಡರಹುಳುವು, ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ, ತನ್ನ ಲಾಲಾರಸದಿಂದಲೇ ಬಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ತಾನೂ ಅದರಲ್ಲಿದ್ದು, ತನಗೆ ಬೇಡವೆಂದಾಗ ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವಂತೆಯೇ, ಪರಮಾತ್ಮನೂ ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ ಈ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ. ಲಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಚೇತನಗಳೆಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ, ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ್ದು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುವವನೇ-‘ಈಶ್ವರ’-‘ಪರಬ್ರಹ್ಮ’. ಯಾವ ಒಂದು ವಿಕಾರಕ್ಕೂ ಒಳಗಾಗದಿರುವ, ನಿತ್ಯಾತ್ಮರೂ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಾತ್ಮರೂ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಾನುಭವ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸ್ಥಳವೇ — ‘ಶ್ರೀವೈಕುಂಠ’ ಅಥವಾ ‘ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿ’ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಅವನ ಲೀಲೆಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟವಾಗುವ ವಿಶ್ವವೇ — ‘ಲೀಲಾವಿಭೂತಿ’. ಈ ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿ ಮತ್ತು ಲೀಲಾವಿಭೂತಿ ಎರಡಕ್ಕೂ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಪ್ರಭುವಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಲಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾದ ಶ್ರೀಯುಕ್ತ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಪೂರ್ವ ಕಲ್ಪದ ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಅಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಬಂಧದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗದಿರುವ ಎಲ್ಲ ಚೇತನರನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅಚೇತನ ವರ್ಗವನ್ನೂ ತನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ ಹೀಗೆ ಇರುವಲ್ಲಿ ಎಂದಾದರೊಂದು ದಿನ, ಅವನಿಗೆ ನಿರ್ಹೇತುಕದಯೆಯುಂಟಾಗಿ, ತನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿರುವ ಚೇತನವರ್ಗವನ್ನು ಕಂಡು, ಆ ಚೇತನರೆಲ್ಲರೂ

ತನ್ನಂತೆಯೇ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಆನಂದಕ್ಕೆ ವಾತ್ರರಾದರೂ, ಕರ್ಮಬಂಧದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗದಿರುವುದರಿಂದ ಆನಂದವನ್ನನುಭವಿಸದೆ ಇರುವರೆಂದೂ, ಮತ್ತು ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಯಾವವಿಧವಾದ ಸುಖದುಃಖಕ್ಕೂ ಪಾತ್ರರಾಗದೆ ಜಡವಸ್ತುವಿನಂತಿರುವುದನ್ನೂ ಕಂಡು, ಅವರ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷಕ್ಕವೆ ತೋರಿ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಆನಂದಾನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧನವಾದ ಇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅವರವರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನೇ ಮಾಡಿದನು. “ಅಚಿದವಿಶಿಷ್ಟಾನ್ ಪ್ರಲಯೇ ಜಂತೂನವಲೋಕ್ಯ ಜಾತನಿರ್ವೇದ | ಕರಣಕಳೇಬರಯೋಗಂ ವಿತರಸಿ ವೃಷಶೈಲನಾಥ ಕರುಣೇತ್ಸಮ್” || ದಯಾರ್ಥಕ-೧೭ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಚೇತನರು ಅವರವರ ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತ ಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾದ ದುಃಖ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಮಿತವಾದ ಆನಂದಾನುಭವವನ್ನು ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶವಾಯಿತು ಮತ್ತೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಈ ಚೇತನವರ್ಗದವರೆಲ್ಲರೂ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಆನಂದಾನುಭವವನ್ನು ಮಾಡಲು, ತಡೆಯಾಗಿರುವ ಕರ್ಮಬಂಧವನ್ನು ನೀಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ತೋರಿಕೊಡುವ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮಮಯವಾದ ವೇದಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನಿಗೂ ಮತ್ತೆ ಅವನಿಂದ, ಇತರ ಮಂತ್ರದ್ರಷ್ಟಾರರಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೂ, ಮತ್ತೆ ಅವರ ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಹರಾದ ಎಲ್ಲ ಚೇತನವರ್ಗದವರಿಗೂ ಲಭಿಸುವಂತೆ ಉಪದೇಶಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಕಾಲಾನುಗುಣವಾಗಿ, ವೇದಮಂತ್ರಗಳಿಗೂ ಅಪಾರ್ಥವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದೇ ನೊದಲಾಗಿ ಅಧರ್ಮತಲೆದೋರಿ, ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ತೊಂದರೆಗಳುಂಟಾಗಿ, ದುಷ್ಟರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವುಂಟಾದಾಗ, ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲೂ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪನೆಮಾಡಲು ಸ್ವತಃ ತಾನೇ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದ್ವೈತಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. “ಯದಾ ಯದಾ ಹಿ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಗ್ಲಾನಿರ್ಭವತಿ ಭಾರತ | ಅಭ್ಯುತ್ಥಾನಮಧರ್ಮಸ್ಯ ತದಾತ್ಮಾನಂ ಸೃಜಾಮ್ಯಹಂ || (ಭಗವದ್ಗೀತಾ) ಪರಿತ್ರಾಣಾಯ ಸಾಧೂನಾಂ ವಿನಾಶಾಯ ಚ ದುಷ್ಟತಾಂ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥಾಯ- ಸಂಭವಾಮಿ ಯುಗೇ ಯುಗೇ” || (ಭಗವದ್ಗೀತಾ)

ಕೇಲವು ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ತಾನೇ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ, ವೇದ ಮಂತ್ರಾರ್ಥಗಳ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿ ಚೇತನೋದ್ಧಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. "ಸಾಕ್ಷಾನ್ನಾರಾಯಣೋದೇವಃ ಕೃತ್ವಾ ಮರ್ತ್ಯಮಯೀಂ ಜನಂ | ಮಗ್ನಾನುದ್ಧರತೇ ಲೋಕಾತ್ ಕಾರುಣ್ಯಾತ್ ಶಾಸ್ತ್ರಪಾಣಿನಾ." ||

ಈ ರೀತಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಮಾಡುವ ವಿಭವಾವತಾರವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದ್ಯವತಾರ ಮತ್ತು ಆಚಾರ್ಯರೂಪ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ, ಆಚಾರ್ಯರೂಪ ಅವತಾರಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಸ್ಥಾನವುಂಟು. ವಿಭವಾವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನೆ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಉದ್ದೇಶ್ಯವಾದರೂ, ರಾವಣ, ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು, ಶಿಶುಪಾಲಾದಿ ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅನುಗ್ರಹ ಮತ್ತು ನಿಗ್ರಹ ಎರಡರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ತೋರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೇ ಆಚಾರ್ಯರೂಪ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನೆ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯರಕ್ಷಣೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ಅನುಗ್ರಹಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ತೋರುತ್ತಾನೆ. ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅನಂತವಾದ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಿದ್ದರೂ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಮಹತ್ವ, ಸಾಲಭ್ಯ, ಸೌಶಿಲ್ಯ ಮತ್ತು ವಮಾಗುಣ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗುವುದು ಆಚಾರ್ಯರೂಪಾವತಾರಗಳಲ್ಲಿಯೇ.

ನಮ್ಮ ಕರ್ಮಬಂಧವನ್ನು ನೀಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೇರಿ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪರಮಾತ್ಮನು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಮಾರ್ಗವೆರಡು ಮೊದಲನೆಯದು ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಸಹಕೃತವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗ ಎರಡನೆಯದು ಶರಣಾಗತಿ. ಮೊದಲನೆಯ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯರಲ್ಲಿ ಪುರುಷನಾಗಿ ಜನಿಸಿ ಇಡೀ ಸಹಿತ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದವನು ಮಾತ್ರ ಅಧಿಕಾರಿ

ಯಾಗಬಲ್ಲನು ಆದರೆ ಜಾತಿ, ವರ್ಣ, ವಯಸ್ಸು ಲಿಂಗಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ಜೀತನರೂ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ಮದ ಸಂಕೋಲೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೇರಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲವುಳ್ಳ ಯಾವ ಜೀತನನೇ ಆಗಲಿ, ತನ್ನ ಆತ್ಮವು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸೇರಿದುದೆಂದೂ, ಅದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು, ತಾನು ಅಸಮರ್ಥನೆಂದೂ ಮನಗಂಡು, ಕರ್ಮಬಂಧವನ್ನು ನೀಗಲು ಮಾಡಲೇಬೇಕಾದ ಕರ್ಮಯೋಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ತಾನು ಅಶಕ್ತನೆಂದೂ, ಅನುಭವಿಸಿ ತಾನು ಕರ್ಮವನ್ನು ನೀಗಲು ಅಶಕ್ತನೆಂದೂ, ಸರ್ವವಿಧ ಬಂಧುವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ತನ್ನನ್ನು ಕರುಣಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಡಿವಾರೆಯಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನವಿರುವ, ತನ್ನ ರಕ್ಷಣೆ ಭರವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅರ್ಪಣೆ ಮಾಡುವುದೇ—“ಶರಣಾಗತಿ”

ಈ ರೀತಿ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದರ್ಶನ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜೀತನನು ನೇರವಾಗಿ ತಾನೇ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕಂಡು ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆ ರೀತಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿರುವ ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅವರ ಮುಖಾಂತರ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿ ಮುಕ್ತನಾಗಬಹುದು.

ಪರಮಾತ್ಮನು ಹೇಗೆ ಅನುಗ್ರಹಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ದಂಡಧರನಾಗಿ ನಿಗ್ರಹಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ — “ಶ್ರುತಿಶ್ರುತಿರ್ಮಮೌವಾಚ್ಛಾ ಯಸ್ತಾಮುಲ್ಲಂಘ್ಯವರ್ತತೇ | ಅಜ್ಞಾಚ್ಛೇದೀ ಮನು ದ್ರೋಹೀ ಮದ್ಭಕ್ತೋಽಪಿ ನ ವೈಷ್ಣವಃ”— ಎಂದು ಗೀತಾಚಾರ್ಯನೇ ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಶ್ರುತಿಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿವಿಹಿತವಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸದೆ, ವಿಧಿನಿಷಿದ್ಧವಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ತಪ್ಪಿನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನಾವು ನೇರವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೆ, ಪರಮಾತ್ಮನು ನಮ್ಮ ತಪ್ಪುಗಳಿಗನುಗುಣವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು

ವಿಧಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ “ಕ್ಷಿಸಾಮ್ಯಜಕ್ರಂ ಅಶುಭಾಂ ಆಸುರೀಷ್ಟೇವ ಯೋನಿಷು” ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ನಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದುದರಿಂದ ಯಾರ ವಿನಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ಸದಾ ಪ್ರಸನ್ನಚಿತ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆಯೋ, ಅವರ ಮುಖಾಂತರ ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಾಗ, ಅವರು ನಮ್ಮ ದೋಷಗಳನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿ, ನಾವು ತಪ್ಪು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನೂ, ನಮ್ಮ ಅಶಕ್ತತೆಯನ್ನೂ, ಮತ್ತೆ ಅವನನ್ನೇ ಸೇರಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲವುಳ್ಳ, ಭಗವಂತನಿಗೆ ಒಪ್ಪುವ. ಅವನ ಅನುಗ್ರಹೈಕವಾತ್ರವಾದ ನಮ್ಮ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ, ಅವನಲ್ಲಿ ಅರುಹಿ, ಅವನ ಕೃನೈಕವಾತ್ರರಾಗಿ ಮಾಡಿ ನಮ್ಮನ್ನದ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಹಧರ್ಮಚಾರಿಣಿಯಾಗಿ ಸದಾ ಅವನ ಮುಖೋಲ್ಲಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣಕೂ ಪಾತ್ರಕೂ ಆಗಿರುವ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ, ಮತ್ತು ಅವನ ಆಜ್ಞಾನುಜ್ಞಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಾ ಅವನ ಮುಖೋಲ್ಲಾಸಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಮಾಡಬಲ್ಲರು

ಚೇತನೋದ್ಧಾರವೆಂಬ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತನಾದ ಸರಮಾತ್ಮನು ವಿಶೇಷವಾದ ತನ್ನ ದಯೆಯಿಂದಲೇ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ದಯಾಗುಣವೇ ಮುರ್ತಿವೆತ್ತಂತಿರುವವರೇ- ‘ಆಚಾರ್ಯರು’. ಈ ವಿಸಯವನ್ನೇ ಶ್ರೀಮದ್ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರು-

“ವಿಗಾಹೇತೀರ್ಥ ಬಹುಳಾಂ ಶೀತಲಾಂ ಗುರುಸಂತತಿಂ |

ಶ್ರೀನಿವಾಸದಯಾಂ ಬೋಧಿಪರೀವಾಹಪರಂಪರಾಂ ||”

(ದಯಾಶತಕ ೨)

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ‘ನಂಸಾರಸಾಗರದಿಂದ ದಾಟಿಸುವ ಗುಣವುಳ್ಳವರಾಗಿ ತೀರ್ಥರೂಪರಾಗಿರುವ, ನಮ್ಮ ತಾಪಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂಪನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ದಯೆಯೆಂಬ ಸಮುದ್ರದ ಕೋಡಿಯ ಪ್ರವಾಹದ ಪರೀವಾಹದಂತಿರುವ ಗುರುಗಳ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ

ಅವರ ಗುಣಾನುಭವವೆಂಬ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುತ್ತೇನೆ' - ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇತರರು ದುಃಖದಲ್ಲಿಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಕಂಡು ತಾವೂ ದುಃಖ ತರಾಗಿ, ಅದನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ, ಅವರಿಗೆ ಹಿತವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ದುಃಖ ದಿಂದ ವಾಸುಮಾಡುವ ಗುಣವೇ - 'ದಯಾ' ಅಥವಾ 'ಕರುಣೆ' (ಪರದುಃಖ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವಾ ವಾ ಪರದುಃಖ ಅಸಹತ್ವಮ್, ವಾ ಪರಹಿತಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಂದ ದಯಾ') ಈ ಗುಣವನ್ನು ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಈ ಗುಣವಿದ್ದರೂ ಇತರ ಗುಣಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದೂ ಒಂದಾಗಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ. ಆಚಾರ್ಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗುಣವೊಂದೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗಿ ಸರ್ವೋಪಜೀವ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಬಹುಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಆಚಾರ್ಯರು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮಿನಾಥಾಖ್ಯಸಿಂಧೌ ಶರರಿಪುಜಲದಃ ಪ್ರಾಪ್ತೌ ಕಾರುಣ್ಯನೀರಂ |
ನಾಥಾದ್ರಾವಚ್ಛಸಿಂಚತ್ ತದನುರಘವರಾಂಭೋಽಚಕ್ಷುರ್ಯುರಾಭ್ಯಾಂ
ಗತ್ವಾತಾಂ ಯಾಮುನಾಖ್ಯಾಂ ಸರಿದಮಥಯತೀಂದ್ರಾಖ್ಯಾಂ -

ಸದ್ಭಾಕರೇಂದ್ರಂ |

ಸಂಪೂರ್ಣಪ್ರಾಣಿಸಸ್ಯೇ ಪ್ರವಹತಿ ಸತತಂ ದೇಶಿಕೇಂದ್ರಾಭ್ಯನೋಘೈಃ ||

ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ನೀರು ಅವಿಯಾಗಿ, ಮೇಘಗಳ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ, ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹರಡಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳ ಮೇಲೆ ಮಳೆಸುರಿಸಿ, ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಅನೇಕ ಝರಿಗಳಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸಿ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ನದಿಯಾಗಿ ತುಂಬಿ ಪ್ರವಹಿಸಿ, ಅನೇಕ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳು, ಕೆರೆ, ಕುಂಟೆ, ಸರೋವರಗಳಲ್ಲಿ ತಂಗಿನಿಂತು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಅನೇಕ ದೊಡ್ಡ ದಾದ ಸಣ್ಣದಾದಕಾಲುವೆ ತೂಬುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಸಸ್ಯಗಳಿಗೂ ಉಪಜೀವ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಹರಿದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಸಮುದ್ರವನ್ನೇ ಹೋಗಿರ್ಪಿರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕರುಣಾಸಾಗರನಾದ

ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ದಯೆಯೆಂಬ ತೀರ್ಥವು ಅವಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್‌ರವರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀರುಂಡಮೇಳದಂತಿದ್ದು, ನಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪ್ರವರ್ತಕರಾದ ನಾಥಮುನಿಗಳೆಂಬ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್‌ರವರ ತಿರುವಾಳ್‌ಮೊಯಿ ಮೊದಲಾದ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತಿಗಳರೂಪದ ಮಳೆಸುರಿದು, ನಾಥಮುನಿಗಳಿಂದ ಮುಂದೆ ಶ್ರೀ ರಾಮಮಿಶ್ರರು (ರಘುವರ-ಮಣಕ್ಕಾಲ್ ನಂಬಿ) ಮತ್ತು ಪುಂಡರಿಕಾಕ್ಷ (ಅಂಭೋಜಚಕ್ಷುಃ-ಉಯ್ಯಕ್ಕೊಂಡಾರ್) ರೆಂಬ ಈರ್ವಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಝರಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹರಿದು, ಯಾಮುನ ಮುನಿ (ಅಳವಂದಾರ್) ಗಳೆಂಬ ಪ್ರವಾಹ ದಿಂದ ತುಂಬಿದ ನದಿಯಂತೆ ಪ್ರವಹಿಸಿ ಅಣೆಕಟ್ಟಿಯಂತೆಯೂ ಇರುವ ಭಗವದ್ರಾಮಾನುಜರಲ್ಲಿ ತಂಗಿ ನಿಂತು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸರ್ವೋಪಜೀವ್ಯವಾಗಿ, ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೂ, ಮಂದಮತಿಗಳಿಗೂ, ಮಧ್ಯಸ್ಥರಿಗೂ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸರಳವಾದ, ಗಂಭೀರವಾದ, ಪ್ರೌಢವಾದ, ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ, ಮಣಿಪ್ರವಾಳದಲ್ಲಿಯೂ, ಮತ್ತು ತಮಿಳುಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ಸ್ತೋತ್ರವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳು, ಪ್ರಬಂಧಗಳು, ನೋತ್ರಗಳು, ನಾಟಕ ಮಹಾಕಾವ್ಯ, ಖಂಡಕಾವ್ಯ-ಸಂದೇಶಕಾವ್ಯ, ಮುಕ್ತಕಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕರೂಪದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ ತತ್ವವನ್ನು ಭೋಧಿಸಿ, ಸರ್ವರೂ ಕರ್ಮದಸಂಕೋಲೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ, ಐಹಿಕ ಆಮುಷ್ಮಿಕವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಆನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವಂತೆ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಮಾಡಿದ ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರು ಮತ್ತು ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದ ಆಚಾರ್ಯಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದಾದ, ಚಿಕ್ಕದಾದ ಕಾಲುವೆ ಮತ್ತು ತೂಟುಗಳಲ್ಲಿನ ತೀರ್ಥದಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕರುಣಾ ಗುಣವು ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿದೆ-ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ನೀರಿದ್ದರೂ ಅದು ಉಪ್ಪುಮಿಶ್ರಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಜಲಚರಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದವರು ಅದನ್ನು ಪಾನ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ದಾಹವನ್ನು ನೀಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಅಂತೆಯೇ

ಪರಮಾತ್ಮನು ಕೃಪಾಸಮುದ್ರನಾದರೂ, ಅವನಲ್ಲಿರುವ ದಂಡಧರತ್ವಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂದ, ಎಂದೂ ತಪ್ಪನ್ನೆಸಗದಿರುವ ಮುಕ್ತರೂ ಮತ್ತು ನಿತ್ಯರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬದ್ಧಜೀತನರಾರೂ ಅವನಲ್ಲಿನ ಕೃಪೆಯನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಪಡೆದು ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಬಂಧದಿಂದಂಟಾಗಿರುವ ತಾಪವನ್ನು ನೀಗಿ, ಪರಮಾತ್ಮನುಭವ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ದಾಹವನ್ನು ನೀಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಮೇಘವು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿನ ಲಾವಣ್ಯಾದಿ ದೋಷಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಆವಿಯಾದ ನೀರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಳೆಯನ್ನು ವರ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಅದೂ ಸರ್ವೋಪಜೀವ್ಯವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ ಅಂತೆಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕರುಣೆಯೇ ಮೂರ್ತಿವೆತ್ತಂತಿರುವ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್-ರವರು ತಾವು ಅನುಭವಿಸಿದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಗುಣಾನುಭವಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೃತಿ ರತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ಹಾಡಿದ್ದರೂ, ದೂರದಿಂದ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಮೇಘದಂತೆ, ಕೇಳಲು ಸುಶ್ರಾವ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೇಘವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ವರ್ಷಿಸಿದುದೇ ಝರಿಗಳರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಹಿಸಿ ನದಿಯಾಗುವಂತೆ, ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್-ರವರು ನಾಥಮುನಿಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಕೃಪೆತೋರಿ, ಅವರ ಯೋಗ ದೆಶೆಯಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಪ್ರಬಂಧಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಪರ್ವತದಲ್ಲಿನ ನೀರು ಅನೇಕ ಝರಿಗಳಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ನದಿಯಾಗಿ ಸೇರುವಂತೆ, ನಾಥಮುನಿಗಳ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿಷ್ಯರುಗಳಾದ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷರು ಮತ್ತು ರಾಮಮಿಶ್ರರು ನಾಥಮುನಿಗಳಿಂದಲೇ ದಿವ್ಯಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಸಹಿತ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ಯಾಮನಮುನಿಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಎರಡು ದಡದಿಂದಕೂಡಿ ತುಂಬುನೀರಿನ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಹರಿಯುವ ನದಿಯಂತೆ, ಮತ್ತು ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಈಜಲು ಅಶಕ್ತನಾದವನು ದಡವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವಂತೆ, ಕರ್ಮ, ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳನ್ನನುಷ್ಠಿಸಲು ಅಶಕ್ತನಾದವನನುಷ್ಠಿಸುವ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಸಾರುವ, 'ಚತುಶ್ಲೋಕೀ' ಮತ್ತು 'ಸ್ತೋತ್ರರತ್ನ'ಗಳೆಂಬ ಸರ್ವೋಪಜೀವ್ಯ ಗ್ರಂಥದ್ವಯಗಳಿಂದಲೂ, ಮತ್ತು ಪ್ರವಾಹದ ಮಧ್ಯದತಿರ್ಥದಂತೆ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಭೋಧಿಸುವ 'ಆಗಮ-

ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ', 'ಆತ್ಮಸಿದ್ಧಿ', 'ಸಂವಿತ್ತಿದ್ಧಿ', 'ಈಶ್ವರಸಿದ್ಧಿ',-ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಿ
 ತ್ರಯ ಮತ್ತು 'ಗೀತಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹ'ಗಳೆಂಬ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳ ಮುಖಾಂತರ
 ಯಾಮುನಮುನಿಗಳು ನಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ
 ರೂಪಿಸಿದರು. ನದಿಯ ನೀರು ಅಣ್ಣೆಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸರೋವರಗಳಲ್ಲಿ
 ತಂಗಿ ನೀರಾವರಿಯ ನಿಯಮಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಎಲ್ಲದೇಶದವರಿಗೂ ಎಲ್ಲ
 ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಲಭಿಸುವಂತೆ ಕಾಲುವೆ ಮತ್ತು ತೂಬುಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯು-
 ವಂತೆಯೇ, ಯಾಮುನರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ವಾತ್ಸರಾಗಿ ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು
 ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ, ಭಗವದ್ರಾಮಾನುಜರು ಗೀತಾಭಾಷ್ಯ, ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯ,
 ವೇದಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹ, ವೇದಾಂತದೀಪ, ವೇದಾಂತಸಾರ, ನಿತ್ಯಗ್ರಂಥ,
 ಶರಣಾಗತಿಗದ್ಯ, ವೈಕುಂಠಗದ್ಯ, ಮತ್ತು ಶ್ರೀರಂಗಗದ್ಯಗಳೆಂಬ ನವರತ್ನ
 ದಂತಿರುವ ನವಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.
 ನದಿಯು ಹರಿದುಬರುವಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಉಪನದಿಗಳು ಸೇರಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ
 ಅಣ್ಣೆಕಟ್ಟಿನೇರುತ್ತೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಭಗವದ್ರಾಮಾನುಜರೂ ಯಾಮುನಮುನಿ-
 ಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಕಾಂಚೀಪುರ್ಣರು,
 ಗೋಸ್ವಿಪುರ್ಣರು ಮತ್ತು ಶ್ರೀಶೈಲಪುರ್ಣರೆಂಬ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ
 ಉಪದೇಶಾವೃತವನ್ನೂ ಪಡೆದವರಾಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥಾಪನಮಾಡಿದರು.
 ಅಣ್ಣೆಕಟ್ಟಿನ ನೀರು, ಅನೇಕಕಾಲ ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಂಗಿನಿತು ಮಳೆಯಾಗದೆ
 ಬೇಸಿಗೆಯ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜನಗಳು ತೊಳಲುತ್ತಿರುವ ಸವಯಗಳಲ್ಲಿ ಜನಗಳ
 ಹಿತಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಕಾಲಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಲುವೆ ತೂಬುಗಳ ಮುಖಾಂತರ
 ಪ್ರವಹಿಸುವಂತೆಯೇ, ಮುಂದೆ ಭಗವದ್ರಾಮಾನುಜರಿಂದ ಸಿದ್ಧಾಂತವು
 ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ತತ್ಪ್ರವನ್ನರಿಯದೇ ಅಪಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಉಪದೇಶಗಳಲ್ಲಿ
 ಜನಗಳು ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡು ತೊಳಲುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ, ರಾಮಾನುಜರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು
 ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿ ಮೇಲೆಯೇ ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದಲೂ
 ಸರ್ವೋಪಜೀವ್ಯವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಮದ್ವೇದಾಂತದೀಶಕರ ಗ್ರಂಥಗಳ
 ಮುಖಾಂತರವೂ ಮತ್ತು ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ

ಕೃತಿರತ್ನಗಳ ಮುಖಾಂತರವೂ ಭಗವಂತನ ಚೇತನೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯದ ದಯಾಗುಣವು ನಿರಂತರ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ

ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹರಾಗಿ ಶರಣಾಗತರಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಅವನ ದಯಾಗುಣವೊಂದೇ ನಮಗೆ ರಕ್ಷಕವಾಗಿರುವುದು. ಪರಮಾತ್ಮನ ದಯಾಗುಣವೆಂಬ ತೀರ್ಥದ ಪ್ರವಾಹದಂತಿರುವುದೇ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ ಪರಂಪರೆ. ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿನ ತಾಪಹಾರಕವಾದ ಪ್ರೈತ್ಯ, ಮಾಧುರ್ಯ, ರಮಣೀಯತೆ, ಪ್ರಸನ್ನತೆ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳೇ-ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ ಗುಣಾನುಭವ, ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹಧ್ಯಾನ, ಉಪದೇಶಾ-ಮೃತದ ಆಸ್ವಾದನೆ ಮುಂತಾದುವು. ತೀರ್ಥದ ಸ್ನಾನಪಾನಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ದೇಹದ ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರಗಳ ಮಾಲಿನ್ಯಗಳು ತೊಲಗಿ, ತಾಪಗಳನ್ನು ನೀಗಿ, ಪರಿಶುದ್ಧ ದೇಹವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಸಂತೋಷಿಸುವಂತೆ, ಈ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ ಗುಣಾನುಭವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ನಮ್ಮ ಸರ್ವ ವಿಧಪಾಪಗಳೂ ದೂರವಾಗಿ ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರ ಶುದ್ಧಿ ಏರ್ಪಟ್ಟು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಅಧಿದೈವಿಕ, ಅಧಿಭೌತಿಕವೆಂಬ ತಾಪತ್ರಯಗಳನ್ನು ನೀಗಿ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೂ ಪಾತ್ರರಾಗಿ, ನಿರ್ವಲಚಿತ್ತರಾಗಿ ಐಹಿಕಾಮುಷ್ಮಿಕವಾದ ಸರ್ವವಿಧವಾದ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ ಪಡೆದವರಾಗಿ, ಪರಿಪೂರ್ಣಬ್ರಹ್ಮಾನು-ಭವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ದಾಟಿಸುವುದರಿಂದಲೇ, ಅವರನ್ನು ತೀರ್ಥರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗದಿದ್ದರೆ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಅನುಗ್ರಹ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರೊಬ್ಬರು ಈರೀತಿ ಹೇಳಿ ದ್ದಾರೆ:—‘ಜಲಾದಪೇತಂ ಕಮಲಂ ನಪೋಷಯತಿ ಶೋಷಯತಿ ರವಿಃ’ — ಎಂದು. ಸೂರ್ಯನಿಗೆ, ಮೊಗ್ಗಿನಂತಿರುವ ಕಮಲವನ್ನು, ತಾನು ಉದಯ-ವಾಗಿ ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಅರಳುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಪೋಷಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ-

ವೊಟು. ಆದರೆ ಕಮಲವು ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದ್ದರೇ ಮಾತ್ರವೇ ವೋಷಿಸುತ್ತಾನೆಯೇ ವಿನಹ, ಜಲದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ಕಮಲವನ್ನು ವೋಷಿಸದೆ ಇರುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಬಾಡಿಹೋಗುವಂತೆಯೂ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅಂತೆಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನೂ ಎಲ್ಲ ಜೀತನರನ್ನೂ ಉದ್ಧರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ಆಚಾರ್ಯರ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷವೆಂಬ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವ ಜೀತನರನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ, ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪಸೂರ್ಯೋದಯದಿಂದ ಪ್ರಸರಿಸುವ ಅನುಗ್ರಹವೆಂಬ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ವೋಷಿಸಿ ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಚಾರ್ಯ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗದವರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸದಿರುವುದೊಂದೇ ಅಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೂ ವಾತ್ರರನ್ನಾಗಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರೂ ಪರಮಾತ್ಮನಂತೆಯೇ ಬಾಹ್ಯಅಭ್ಯಂತರ ಅಂಧಕಾರಗಳನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿ, ಪಾಪವನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ, ತನಗೆ ಸಮನಾದ ಮುಕ್ತಾನುಭವವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಕರ್ಮಬಂಧವಾದ ಬೇರೊಂದು ಜನ್ಮ ಬಾರದಂತೆ ಮಾಡಿ, ಅವ್ರಾಕೃತ ಜನ್ಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ದಿವ್ಯವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವ ಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳವರಾಗಿ, ತಡೆಯಿಲ್ಲದಿರುವ ಯಾರನ್ನೂ ಹಿಂಸಿಸದಿರುವ ಋಜುಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರಾಗಿ ನಿಯತನಾದ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಆನಂದಸ್ವರೂಪರಾಗಿ, ಎಲ್ಲ ಜೀತನರಿಗೆ ಶೇಷಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಂತೆಯೇ ನಿತ್ಯವೂ ಸತ್ಪುರುಷರಿಂದ ಉಪಾಸ್ಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಅಜ್ಞಾನಧ್ವಾಂತರೋ ಧಾದಘುಸರಿಹರಣಾತ್ ಆತ್ಮಸಾಮ್ಯಾಪಹತ್ವಾತ್ |
ಜನ್ಮಪ್ರದ್ಧಂಸಿ ಜನ್ಮಪ್ರದಗರಿಮತಯಾ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಪ್ರಭಾವಾತ್ |

ನಿಷ್ಪ್ರತೋಹಾನ್ಯಶಂಸ್ಯಾತ್ ನಿಯತರಸತಯಾ ನಿತ್ಯಶೇಷಿತ್ವಯೋಗಾತ್
ಆಚಾರ್ಯಃ ಸದ್ಭಿಃ ಅಪ್ರತ್ಯುಪಕರಣಧಿಯಾ ದೇವವತ್ಸ್ಯಾದುಪಾಸ್ಯಃ ||

—ನೃಪಸಿಂಹತಿ

ಯಾವುದಾದರೊಂದೊಂದು 'ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದ ಜೀತನೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವತರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ

ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಚೇತನೋದ್ಧಾರವೆಂಬ ಕಾರ್ಯವೊಂದರಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತರಾದ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಬೇರೊಂದು ದೇವತೆಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ, ಈ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತ ದೇಶಿಕರು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ :-

“ಆಚಾರ್ಯಾದಿಹದೇವತಾಂ ಸಕುಧಿಕಾಂ ಅನ್ಯಾಂ ನ ಮನ್ಯಾಮಹೇ |
ಯಸ್ಯಾಸೌ ಭಜತೇ ಕದಾಚಿದಜಹದ್ಭ್ಯಾನ್ಯಾಃ ಸ್ವಯಂ ಭೂಮಿಕಾ |
ಮಗ್ನಾನಾಂ ಭವಿನಾಂ ಭಾವಾರ್ಣವ ಸಮುತ್ತಾರಾಯ ನಾರಾಯಣಃ”||

ನಮ್ಮ ಶರಣಾಗತಿ ಫಲಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಭಕ್ತಿಯೊಳಗಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹರಾಗಿ ಸಂಸಾರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ತೊಳಲುವಂತೆ ಕರ್ಮಬಂಧದಿಂದ ಜ್ಞಾನಸಂಕೋಚವಾಗಿ, ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಕತ್ತಲೆಯಿಂದ, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೇರಲು ದಾರಿ-ಕಾಣದವರಾಗಿರುವ ಎಲ್ಲ ಬದ್ಧ ಚೇತನರಿಗೂ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಅನಂದಾನುಭವಕ್ಕೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಡುವ ‘ಶರಣಾಗತಿ’ ಎಂಬ—
ನಂದಾದೀಪವಾದ ದಾರಿದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಇಟ್ಟು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸಿದ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯವರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಮದ್ವೇದಾಂತ ದೇಶಿಕರನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೂ, ಅವನ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಉಪಾಸಿಸುವಂತೆಯೇ ಪೂರ್ಣವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಉಪಾಸಿಸಬೇಕು ಇದೇ ಗುರಿಯನ್ನು ನಾವು ಸೇರಲು ಸಾಧನವಾದುದು.

“ಮಂತ್ರೇತದ್ದೇವತಾಯಾಂ ಚ ತಥಾ ಮಂತ್ರಪ್ರದೇ ಗುರೌ |
ತ್ರಿಷು ಭಕ್ತಿಃ ಸದಾ ಕಾರ್ಯಾ ಸಾ ಹಿ ಪ್ರಥಮ ಸಾಧನಂ ||”

ಈ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಆಚಾರ್ಯರು ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರದ ಶಿಸ್ಯಕೃತ್ಯಾಧಿ-
ಕಾರದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ :

ಏತ್ತಿ ಮನತ್ತೆಳಿಲ್ ಜ್ಞಾನವಿಳಕ್ಕೆ ಇರುಳನ್ನೆತ್ತುಂ
ಮಾತ್ತಿನವರಬ್ಬುರುಕ್ಕೈಮ್ಮಾರು ಮಾಯನುಂ ಕಾಣಹಿಲ್ಲಾ,

ಪೋತ್ತಿಯುಹಸ್ಪದುಂ ಪುಂದಿಯಲ್ ಕೊಳ್ವದುಂ ಪೊಂಗು ಪುಹಳ್
ಶಾತ್ತಿವಳರ್ಪದುಂ ಶೆತ್ತಲ್ಲವೋ ಮುನ್ನಂ ಪೆತ್ತದರ್ಕೇ ||೩೪||

— ಅಧಿಕಾರ ಸಂಗ್ರಹಂ

‘ಶಿಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಜ್ವಲವಾದ ಜ್ಞಾನವೆಂಬದೀಶವನ್ನು ಬೆಳಗಿ, ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿ; ಉಪಕರಿಸಿದ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಲು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಚೇಷ್ಟಿತನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೂ ಅರಿಯನು. ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವುದು, ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವುದು, ಅತ್ಯಧಿಕವಾದ ಆಚಾರ್ಯರ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳನ್ನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉದ್ಘೋಷಿಸಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದೇ—ನಾವು ಅವರಿಂದ ಪಡೆದ ಮಹಾಲಾಭಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದ ಕಾಣಿಕೆಯಲ್ಲವೇ’— ಎಂದು.

ನಿತ್ಯರೂ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಾತ್ಮರು ಕರ್ಮ-ಬಂಧಕ್ಕೊಳಗಾಗದೆ, ‘ತದ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮಂ ಪದಗ್ಂ ಸದಾ ಪಶ್ಯಂತಿ ಸೂರಯಃ’ ಮತ್ತು ‘ಋಚಃ ಸಾಮಾನಿ ಯಜುಗ್ಂಷಿ | ಸಾ ಹಿ ಶ್ರೀರಮೃತಾ ಸತಾಂ’— ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯು ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಶ್ರೀವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿದ್ದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾ ಸದಾ ಪರಮಾತ್ಮನ ನಿತ್ಯಕೈಂಕರ್ಯ ಶ್ರೀಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಪರಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದರೂ, ‘ಇಮಾಂ ಲೋಕಾನ್ ಕಾಮಾನ್ನೀ ಕಾಮರೂಪ್ಯನು ಸಂಚರನ್, ಜಕ್ಷನ್ ಕ್ರೀಡನ್ ರಮ-ಮಾಣಃ’— ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುವಂತೆ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಬಂದಂತೆ ಇಷ್ಟವಾದ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕರ್ಮಬಂಧಕ್ಕೊಳಗಾಗದೆ ಬಂದುಹೋಗಬಹುದು. ಈ ರೀತಿ ಇರುವಲ್ಲಿ, ಜೀತನೋದ್ಧಾರಕ್ಕೇಂದೇ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಪ್ರೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಆಚಾರ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ, ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಮತ್ತೆ ಲೀಲಾವಿಭೂತಿಯನ್ನು ನೇರಿದ್ದರೂ, ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಭಕ್ತಿ-

ಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶಿಷ್ಯವರ್ಗವು, ಎಲ್ಲಿ, ಯಾವರೂಪದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಹೆಸರಿನಿಂದಿದ್ದು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಅದೇ ರೂಪ-
ದಲ್ಲಿದ್ದು ಅದೇ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕೂಡಿ ಶಿಷ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ-
ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ

ಈ ರೀತಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಂತೆಯೇ ಉಪಾಸಿಸಲು ಅನುಕೂಲಿಸುವಂತೆ, ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಕಾರ, ಆಚಾರ್ಯರಂತೆಯೇ ಮಹಿಮಾನ್ವಿತರೂ ಆಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಮನ್ನಯಿನಾರಾ-
ಚಾರ್ಯರು ಅಥವಾ ಕುಮಾರವರದಾಚಾರ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವ ಆಚಾರ್ಯರ ದಿನಚರಿ, ಅವರನ್ನು ನಾವು ಧ್ಯಾನಮಾಡಲು—ಅವರ ಭವ್ಯವಾದ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹಧ್ಯಾನ, ಅವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ, ಅವರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನರೂಪಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನು ಹಾಡುವ ದೇಶಿಕಸ್ತುತಿ, ಶ್ರೀಮದ್ಭೇದಾಂತ-
ದೇಶಿಕ ಪ್ರಸಕ್ತಿ, 'ಪ್ರಾರ್ಥನಾಷ್ಟಕಂ' ಮತ್ತು 'ವೇದಾಂತದೇಶಿಕ ಮಂಗಳಾ ಶಾಸನ'ಗಳೆಂಬ ಕೃತಿರತ್ನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ನಮಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಕೃತ, ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾದ 'ವೇದಾಂತದೇಶಿಕ ವಿಗ್ರಹಧ್ಯಾನ', ಅವರನ್ನು ಪೂರ್ಣಸಾನ್ನಿಧ್ಯದೊಡನೆ ಸದಾ ನಮ್ಮ ಹೃದಯದೇಗುಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡುವಮಂತ್ರರೂಪವಾದ ಅವರ (ತನಿಯಾ) ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಯಾಚನಾರೂಪ-
ವಾದ ಬಿಡಿ ಪದ್ಯ, ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ಓಗೊಟ್ಟು, ನಮ್ಮ ಹೃದಯ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿದ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ, ನಾವು ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯ ಆಚಮನೀಯಾದಿ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿ, ಅವರ ಅನೇಕ ಗುಣವಿಭವಾದಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಅವರ ೧೦೮ ನಾಮಾವಳಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ನಮ್ಮ ಭಕ್ತಿ ಕುಸುಮವನ್ನರ್ಪಿಸಲು ಅನುಕೂಲಿಸುವಂತಿರುವ—
'ಆಚಾರ್ಯರ ಅಷ್ಟೋತ್ತರಶತನಾಮಾವಳಿ', ಬಳಿಕ ಅವರಿಗೆ ಮಂಗಳ-

ವನ್ನು 'ಹಾಡಲು ಆಚಾರ್ಯರ ಮಂಗಳಾಶಾಸನ' ಮತ್ತು ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ 'ಏನನ್ನು-ಹೇಗೆ' — ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವ — 'ಪ್ರಾರ್ಥನಾಷ್ಟಕ'—ಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕನ್ನಡ ಜನತೆಯೂ, ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ, ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಿ, ಅವರ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಬೇಕೆಂದು ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ-ದೊಡನೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸಲು ದಾಸನು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಚೇತನರು ಆಚಾರ್ಯರ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದರೆ, ದಾಸನ ಯತ್ನ ಸಫಲವಾದಂತೆ.

“ಕೇಶಃ ಫಲೇನ ಹಿ ಪುನಃ ನವತಾಂ ವಿಧತ್ತಿ”

ಬೆಂಗಳೂರು
ವಿಭವನಾಮ ಸಂವತ್ಸರ, ಕನ್ಯಾಮಾಸ
ಶ್ರವಣ ನಕ್ಷತ್ರ

ಇತಿ ಸಜ್ಜನವಿಧೇಯಃ
ಎ. ಅನಂತನರಸಿಂಹಾಚಾರ್

|| ಇತಿ ಶಮ್ ||

|| ಶ್ರೀರಸ್ತು ||

|| ಶ್ರೀಮದ್ವೇದಾಂದೇಶಿಕವಿಗ್ರಹಧ್ಯಾನಮ್ ||

ಮನಃ ಪ್ರಸೂನಸ್ತಬಕಂ ಮದೀಯಂ

ನಾಥಸ್ಯ ಕೌತೂಹಲಮಾತನೋತು |

ಬಿಭರ್ತಿ ಯೋ ಭಾಗವತೇಷು ಸರ್ವ-

ತಂತ್ರಸ್ತತ್ರೇಷು ಚ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯಮ್ ||೧||

ಯಃ = ಯಾವ ಆಚಾರ್ಯರು, ಭಾಗವತೇಷು = ಭಾಗವತರ
ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಪಾರತಂತ್ರ್ಯಂ = ಪರತಂತ್ರರಾಗಿರುವಿಕೆಯನ್ನು, ಚ = ಮತ್ತು,
ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರೇಷು = ಸರ್ವತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿರುವಿಕೆ-
ಯಲ್ಲಿ, ಪಾರತಂತ್ರ್ಯಮ್ = ಪರಿಪೂರ್ಣ ವಾಂಛಿತವನ್ನೂ, ಬಿಭರ್ತಿ =
ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆಯೋ, (ಆ ನಮ್ಮ) ನಾಥಸ್ಯ = ಆಚಾರ್ಯರಾದ ವೇದಾಂತ
ದೇಶಿಕರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, (ಅವರಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ)
ಮದೀಯಂ = ನನ್ನ, ಮನಃ ಪ್ರಸೂನಸ್ತಬಕಂ = ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಹೂಗುಚ್ಚವು
ಕೌತೂಹಲಂ = ಕುತೂಹಲವನ್ನು, ಆತನೋತು = ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ
ಹೊಂದಲಿ.

ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರವರದಾಚಾರ್ಯಸ್ವಾಮಿಗಳು, ತಮ್ಮ
ಮನಸ್ಸು ಸದಾ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಸೇರಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅವರನ್ನು
ಅನುಭವಿಸುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ಆಚಾರ್ಯರ
ಭಾಗವತ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸರ್ವತಂತ್ರಸ್ವತಂತ್ರವೆಂಬ ಎರಡು
ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಖ್ಯಾಪನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ನಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗಿಂತಲೂ, ಅವನ ಭಕ್ತರಿಗೆ
ವಿಶೇಷಸ್ಥಾನವುಂಟು. ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಪರಾಧಗಳು
ಸಂಭವಿಸಿದರೂ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅದನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಭಾಗವತರ
ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧವನ್ನೆಸಗಿದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇ-
ಕಿರಬೇಕು. ಈ ತರಹದ ಭಾಗವತಾಪಚಾರದಿಂದ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ
ಶರಣಾಗತಿಯೂ ವಿಳಂಬಿಸಿ ಫಲಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ

ತನಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ, ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ಪರಿಚಯ ಮಾಡುವವರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಸಂತೋಷವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

“ಆರಾಧನಾನಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ವಿಷ್ಣೋರಾರಾಧನಂ ಪರಂ |
ತಸ್ಮಾತ್ಪರತರಂ ಪ್ರೋಕ್ಷಂ ತದೀಯಾರಾಧನಂ ಸದಾ ||”

ಅದುದರಿಂದಲೇ, ಆಚಾರ್ಯರುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅವನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ದಾಸನಾಗಿರು-
ನಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೇ ತನಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿ-
ಸಿದ್ದಾರೆ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್‌ವರು ‘ಆಡಿಯಾರ್ ಅಡಿಯಾರ್ ತಮ್ಮಡಿಯಾರ್
ಅಡಿಯಾರ್, ತಮ್ಮಕ್ಕಡಿಯಾರ್ ಆಡಿಯಾರ್’-ಎಂದೂ, ಕುಲಶೇಖರಾಚಾರ್ಯ-
ವರು ‘ತತ್ತ್ವಭೃತ್ಯ ಭೃತ್ಯ ಪರಿಚಾರಕ ಭೃತ್ಯ ಭೃತ್ಯ | ಭೃತ್ಯಸ್ಯ
ಭೃತ್ಯ ಇತಿ ಮಾಂ ಸ್ಮರ ಲೋಕನಾಥ||’-ಎಂದೂ, ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು
‘ಸಂಸೃಜ್ಯತೇ ಯದಿಚದಾಸಜನಸ್ತದೀಯಃ | ಸಂಸಾರ ಏಷ ಭಗವನ್ನ
ಪವರ್ಗ ಏವ’ - ಎಂಬಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.
ಅದುದರಿಂದಲೇ, ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರು ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞಾನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯ
ದಂತೆಯೇ ತಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಭಾಗವತರ ಆಜ್ಞಾನುಜ್ಞಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನೂ
ನಡೆಸುತ್ತಾ ಭಾಗವತರ ವಾರತಂತ್ರರಾಗಿದ್ದರು.

ಅಂತೆಯೇ, ಆಚಾರ್ಯರು ಲೌಕಿಕವಾದ ಸರ್ವತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರಿ-
ಪೂರ್ಣವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದವರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ
ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿರುವ ಶ್ರೀರಂಗನಾಯಿಕಾ ಅಮ್ಮನವರು, ತಮ್ಮನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿ-
ಸಲು ಬಂದಿದ್ದ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ, ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾನ್ನಣಿಗಳ
ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಅಶರೀರವಾಣಿಯ ಮುಖಾಂತರ
‘ಸರ್ವತಂತ್ರಸ್ವತಂತ್ರ’-ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವ ಇವರ ಈ
ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು, ಒಂದೊಂದು ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರಿಣತರಾಗಿ
ಗರ್ವದಿಂದ ದೌರ್ಮನಸ್ಯರಾಗಿರುವ ಅನೇಕರು ಇವರನ್ನು ಅನೇಕರೀತಿಯಲ್ಲಿ
ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ, ಎಲ್ಲ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವಂತೆ
ಪರಿಣತರಾಗಿ, ಸರ್ವತಂತ್ರಸ್ವತಂತ್ರವೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಅನ್ವರ್ಥವಾಗಿಸಿದರು.

ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೇಡಿ-ದೃಷ್ಟಪ್ರನ್ನರಾದ, ಐಹಿಕ ಅಮುಷ್ಮಿಕ ಸುಖ ಸಂತೋಷಗಳನ್ನು ಅವೇಕ್ಷಿಸುವ ಸಮಗ್ರ ಐಹಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಅಮುಷ್ಮಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಅವನ ಮುಖೋಲ್ಲಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧನವಾದ ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೈಪುಣ್ಯವೂ ಮತ್ತು ಭಾಗವತ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯವೂ ಬಹಳ ಪ್ರಧಾನವಾದುದರಿಂದ, ಆಚಾರ್ಯರ 'ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರತಾ' ಮತ್ತು 'ಭಾಗವತಪಾರತಂತ್ರ್ಯ'-ಎಂಬ ಎರಡು ಗುಣಗಳ ಅನುಸಂಧಾನದಿಂದ ನಾವೂ ಆ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಪಡೆಯಬಹುದೆಂದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಕೀರ್ತಿಸಿ, ಅಂತಹ ಗುಣವುಳ್ಳ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಸರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಮನಸ್ಸು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುವಂತಾಗಲೆಂದೂ ಆಶಿಸಿದ್ದಾರೆ.

'ಅಲಂಕಾರಪ್ರಿಯೋ ವಿಷ್ಣುಃ'-ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆಯೇ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತರೂ ಅಲಂಕಾರ ಪ್ರಿಯರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಸರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಎರಡು ತರಹದ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಸಂತುಷ್ಟಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಒಂದು ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಸಂಪಿಗೆ ಮೊದಲಾದ ಪುಷ್ಪಗಳು. ಮತ್ತೊಂದು ಪಡೆಯಲು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದ, ಆದರೆ ಭಕ್ತನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅಹಿಂಸಾ ಮೊದಲಾದ ಎಂಟು ವಿಧವಾದ ಆಂತರಿಕ ಪುಷ್ಪಗಳು ಬಾಹ್ಯ ಪುಷ್ಪಗಳು ಕಾಲಕ್ರಮವಾಗಿ ಬಾಡಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಸೌರಭವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಮೊದಲು ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ವಾತ್ರಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಕೊನೆಗೆ ದ್ವೇಷಕನ್ಯಾ ಪಾತ್ರಗಳಾಗಿ ತಿರಸ್ಕೃತಗಳಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ,

“ಅಹಿಂಸಾ ಪ್ರಥಮಂ ಪುಷ್ಪಂ ಪುಷ್ಪಮಿಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹಃ |
 ಸರ್ವಭೂತದಯಾಪುಷ್ಪಂ ಕ್ಷಮಾಪುಷ್ಪಂ ವಿಶೇಷತಃ |
 ಶ್ರಾನಿಃಪುಷ್ಪಂ ತಪಃಪುಷ್ಪಂ ಧ್ಯಾನಂಪುಷ್ಪಂ ತಥೈವಚ |
 ಸತ್ಯಂ ಚಾಷ್ಟವಿಧಂ ಪುಷ್ಪಂ ವಿಷ್ಣೋಃ ಪ್ರೀತಿಕರಂ ಮಹತ್ ||”

ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿರುವ ಯಾವ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿಯ ವಿಸಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡದಿರುವಿಕೆ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಸರ್ವ

ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ದಯೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವಿಕೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧವೆಸಗಿದವರಲ್ಲಿಯೂ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಸಹನೆಯಿಂದಿರುವಿಕೆ, ಪ್ರಸನ್ನ ಚಿತ್ತನಾಗಿರುವಿಕೆ, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಅಥವಾ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನೂ ಪೂರ್ಣತೆಯಾ ಎಂದು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವೆನೋ ಎಂದು ಹಂಬಲಿಸುವಿಕೆ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಥವಾ ಆಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಯಾರಿಗೂ ತೊಂದರೆಯನ್ನಂಟುಮಾಡದೆ (ನ ಬ್ರೂಯಾತ್ ಸತ್ಯಮ-ಪ್ರಿಯಂ) ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೇ ಆರುಹುವಿಕೆ-ಎಂಬ ಎಂಟು ವಿಧವಾದ ಪುಷ್ಪಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ತದೀಯರಿಗೂ ಬಹಳ ಸಂತೋಷದಾಯಕವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಪುಷ್ಪಗಳು ದಿನದಿನವೂ ಅಧಿಕವಾದ ಸೌರಭವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಅದನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರಿಗೆ ದಿವ್ಯ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೀಯುತ್ತವೆ. ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಂಟು ವಿಧವಾದ ಗುಣಗಳೆಂಬ ಪುಷ್ಪಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮನಸ್ಸೇ ಒಂದು ಪುಷ್ಪಗುಚ್ಛವೆಂದೂ, ಈ ಪುಷ್ಪಗುಚ್ಛವು ಅಂದರೆ ಮನಸ್ಸು ಸದಾ ಆಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸೇರುವುದರಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ ಸದಾ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಹೊಂದಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀನಾದಿಹಂಸಾಂಬುಜ ದೇಶಿಕೇಂದ್ರ-

ಪಾದಾಂಬುಜದ್ವಂದ್ಯ ಪರಾಗದೈವಮ್ |

ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟೇಶಂ ಗುರುಸಾರ್ವಭೌಮಂ

ಚೇತಶ್ಚಿರಂ ಭಾವಯ ಸೌಮ್ಯರೂಪಮ್ ||೨||

ಶ್ರೀ ನಾದಿಹಂಸಾಂಬುಜದೇಶಿಕೇಂದ್ರ ಪಾದಾಂಬುಜ ದ್ವಂದ್ಯ ಪರಾಗ ದೈವಮ್-ಶ್ರೀ ನಾದಿಹಂಸಾಂಬುಜಾಚಾರ್ಯರ ಎರಡು ಪಾದರವಿಂದಗಳ ಪರಾಗ (ವಾದ ಧೂಳಿನಿಂದ) ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ, ಗುರುಸಾರ್ವಭೌಮಂ-ಗುರುಗಳ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಂತಿರುವ, ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟೇಶಂ-ಶ್ರೀ ಮಸ್ತೀಂಕಟನಾಥರ, ಸೌಮ್ಯರೂಪಂ-ಪ್ರಸನ್ನವಾದ ರೂಪವನ್ನು ಹೇ ! ಚೇತಃ ಎಲೈ ಮನಸ್ಸೆ !, ಚಿರಂ-ನಿರಂತರವಾಗಿ, ಭಾವಯ-ನೀನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರು.

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಗುರುಗಳು 'ವಾದಿಹಂಸಾಂಬುದಾಚಾರ್ಯರು' ಅಥವಾ 'ಅಪ್ಪುಳ್ಳಾರ್'-ಎಂಬುವರು. ಇವರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಗರುಡನ ಅವತಾರ ವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ, ಆಚಾರ್ಯರು ಗರುಡ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದು, ಅದರ ಪುರಶ್ಚರಣೆಯಿಂದ ಗರುಡನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಸಂದರ್ಶಿಸಿ, ಅವನಿಂದಲೇ ಹಯಗ್ರೀವ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದು, ಸರ್ವ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನೂ ಪಡೆದು ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದರು.

ಈ ರೀತಿ ಇವರು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಲು ಕಾರಣವಾದ ತಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ 'ಆಚಾರ್ಯಾದಿಹದೇವತಾಂ ಸಮುಧಿಕಾಂ ಅನ್ಯಾಂ ನ ಮನ್ಯಾಮಹೇ'—ಎಂದು ತಾವೇ ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಭಗವಂತನಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಸುದೃಢವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತಾಳಿ, ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಅವರ ಅಡಿಪಾದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಶಿರಸ್ಸನ್ನಿಟ್ಟು ನಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿ ನಮಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವರ ಪಾದಧೂಳು ಇವರ ಶಿರಸ್ಸಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಿತು.

“ಸಮಸ್ತಸಂಪತ್ ಸಮವಾಪ್ತಿಹೇತವಃ ಸಮುಸ್ಥಿತಾಪತ್ಕುಲ-
ಧೂಮುಕೇತವಃ |

ಅಪಾರಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರಸೇತವಃ ಪುನಂತುನಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-
ಪಾದಪಾಂಸವಃ ||”

“ಸರ್ವ ವಿಧವಾದ ಐಹಿಕಾಮುಷ್ಮಿಕಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಹೊಂದಲು ಕಾರಣವಾದ, ಭಕ್ತರ ವಿಸತ್ತುಗಳ ಪರಂಪರೆಗೆ ಧೂಮುಕೇತುವಿನಂತಿರುವ, ದಡವೇ ಕಾಣದಿರುವ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಲು ಸೇತುವೆಯಂತಿರುವ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪಾದಧೂಳಿಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಲಿ” — ಎಂದು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಸ್ಮೃತಿಯ ಶ್ರಾದ್ಧ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅವರ ಗುರುಗಳ ಪಾದಧೂಳಿಯು ತಮ್ಮ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ, ಐಹಿಕವಾಗಿ ವಿದ್ಯೆ, ಕೀರ್ತಿ, ಆಚಾರ್ಯಪೀಠ, ಅನೇಕ ಬಿರುದಾವಳಿಗಳು, ಆತ್ಮಗುಣಪೂರ್ಣತೆ ಮೊದಲಾದ ಐಹಿಕ

ಶ್ರೀಯೊಡನೆ, ಮೋಕ್ಷಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೇ ಕೈವಶವಾಗಿ, ಇವರನ್ನಾಶ್ರಯಿಸುವವ-
ರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮೋಕ್ಷಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿಯುಂಟಾಗಿ ಸರ್ವ
ವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತಾದರು.

ದೇಶದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲರಾಜರನ್ನೂ ಗೆದ್ದು, ಇಡೀದೇಶಕ್ಕೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿ-
ಯಾಗಿರುವನನ್ನು 'ಚಕ್ರವರ್ತಿ'-'ಸಾರ್ವಭೌಮ' - ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅಂಧ
ಕಾರವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವವನನ್ನು 'ಗುರು' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

“ಗುಶಬ್ದ ಸ್ವಾಂಧಕಾರಸ್ಪೃತ್ ರುಶಬ್ದ ಸ್ತನ್ನಿರೋಧಕಃ |
ಅಂಧಕಾರ ನಿರೋಧಿತ್ವಾತ್ ಗುರುರಿತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ ||”

ಅಂದರೆ, ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನಬೋಧೆಯಿಂದ ಶಿಷ್ಯರ ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಕಗ್ಗತ್ತಲನ್ನು
ಹೋಗಲಾಡಿಸುವವರು ಗುರುಗಳು. ಅನೇಕರು 'ಗುರು' ಪೀಠವನ್ನು ಮಾತ್ರ
ಅಲಂಕರಿಸಿ, ಗುರು ಎನಿಸಿಕೊಂಡು, ವೇದಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಅಪಾರ್ಥವನ್ನು
ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಇಡೀ ಚೇತನವರ್ಗವೇ ತತ್ಪಾರ್ಥವನ್ನರಿಯದೆ ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ
ಮುಳುಗುವಂತಾಗಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು-'ಶತದೂಷಿಣಿ'
'ಪರಮತಭಂಗ'-ನೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ ಮುಖಾಂತರ ವೇದವಿರುದ್ಧವಾದ
ಸರ್ವಮತವನ್ನೂ ಖಂಡಿಸಿ, ಚೇತನ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತತ್ವಬೋಧೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ
ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ವೇದಾಂತದರ್ಶನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ
ರಕ್ಷಿಸಿದರು. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಇವರು 'ಗುರುಸಾರ್ವಭೌಮ'ರಾದರು.

“ನಹ್ಯಮ್ಮಯಾನಿತಿರ್ಥಾನಿ ನದೇವಾಮೃಚ್ಛಿಲಾನುಯಾಃ |
ತೇ ಪುನಂತುರು ಕಾಲೇನ ದರ್ಶನಾದೇನ ಸಾಧನಃ ||”

‘ಜಲಮಯವಾಗಿರುವ ತೀರ್ಥಪ್ರೇತ್ರಗಳು (ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವವ
ರನ್ನೂ), ಮೃಣ್ಮಯ ಮತ್ತು ಶಿಲಾಮಯವಾದ ಭಗವಂತನ ಮೂರ್ತಿಗಳು
(ತಮ್ಮನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡುವವರನ್ನೂ) ಬಹಳ ಕಾಲವಾದ ಬಳಿಕ ಪವಿತ್ರ
ಗೊಳಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ, ಸಾಧುಗಳ ದರ್ಶನವಾದರೋ, ಕೂಡಲೆ
ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದವರನ್ನೂ ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತವೆ’. - ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ

‘ಈ ಆಚಾರ್ಯರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನಾವು ಸಂವರ್ಧಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ನಮ್ಮ ಪಾಪಗಳು ತೊಲಗುತ್ತವೆ’ - ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೀಯುವ ‘ವೆಂಕಟನಾಥ’ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನನ್ವರ್ಧಿಸುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಆಚಾರ್ಯರು. (ವೇಂಪಾಪಂ ಕಟಿಯತಿ ನಾಶಯತಿ ಇತಿ ವೇಂಕಟಃ | ವೇಂಕಟಶ್ಚಾಸೌನಾಥಶ್ಚ-ವೇಂಕಟನಾಥಃ |)

‘ರೂಪವೇವಾಸ್ಯೈತನ್ಮಹಿಮಾನಂ ವ್ಯಾಚಕ್ಷೇ’-ಎಂಬಂತೆ, ಸದಾ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಶಾಂತಮನಸ್ಕರಾಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಸೌಮ್ಯ ರೂಪದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಹಿಮಾನ್ವಿತರಾದ ಆಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮನಸ್ಸು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಲಿ ಎಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀಮತ್ತಯಿಶೇಖರದೇಶಿಕಸ್ಯ ಶ್ರೀವೆಂಕಟೇಶಸ್ಯ ವಪುರ್ನುನೋಜ್ಞಂ |
ಆದಿತ್ಯವರ್ಣಂ ವಿಶದಂನುಹಾಷ್ಟೋಽಪಾದಚೂಡಾಪದಮಾವಿರಸ್ತು ||

ಶ್ರೀಮತ್ತಯಿಶೇಖರ ದೇಶಿಕಸ್ಯ-ಶ್ರೀಮದ್ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀವೆಂಕಟೇಶಸ್ಯ-ಶ್ರೀವೇಂಕಟನಾಥರ, ಆದಿತ್ಯವರ್ಣಂ - ಸೂರ್ಯನ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುವ, ವಿಶದಂ-ಸ್ವಚ್ಛವಾದ, ಮನೋಜ್ಞಂ-ರಮಣೀಯವಾದ, ಅಪಾದಚೂಡಾಪದಂ-ಅಡಿಯಿಂದ ಮುಡಿಯವರೆಗಿನ, ವಪುಃ-ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವು, ನುಹಾಷ್ಟೋಽಃ-ಮಹಿಮಾನ್ವಿತವಾದ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ, ಅವಿರಸ್ತು-ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರಲಿ.

ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರು ಸದಾ ಭಗವದ್ಭಾಗವತರ ನಿತ್ಯ ಕೈಂಕರ್ಯಶ್ರೀಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಜ್ಞಾನಸಂಪತ್ಸಮೃದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ಅದುದರಿಂದ ‘ಶ್ರೀಮಾನ್’ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಅವರಿಗೆ ಅನ್ವರ್ಥವಾಗಿದ್ದಿತು.

ವೇದಗಳು-ಆದಿಭೌತಿಕ, ಆಧಿದೈವಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಗಳೆಂಬ ಮೂರು ವಿಧವಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ‘ತ್ರಯೀ’-ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ವೇದಗಳನ್ನು ಸಂಹಿತಾ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಅರಣ್ಯಕ ಮತ್ತು ಉಪನಿಷತ್‌ಗಳೆಂದು ವಿಭಜಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳ ಸಂಕಲನವೇ-ಸಂಹಿತಾ, ಅವುಗಳನ್ನು ಯಾವ ಯಾವ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಭಾಗವೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ವಾನಪ್ರಸ್ಥರೂ ಮತ್ತು ಸನ್ಯಾಸಿಗಳೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿದ್ದು, ಪರಮಾತ್ಮನ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಭಾಗವೇ ಅರಣ್ಯಕ. ಜೀವಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಸ್ವರೂಪ, ಸ್ವಭಾವ, ಪ್ರಪಂಚದ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿಲಯಗಳೂ ಮತ್ತು ಈ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕರ್ತೃವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ವೈಭವ-ಕಲ್ಯಾಣಗುಣ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಭಾಗವೇ ಉಪನಿಷತ್. ಸಂಹಿತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಯಜ್ಞಯಾಗಗಳ ಮುಖಂತರ ಪೂಜಿಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದರಿಂದ 'ಕರ್ಮಕಾಂಡ' ಅಥವಾ 'ಆರಾಧನಾಕಾಂಡ'ವೆಂದೂ, ಅರಣ್ಯಕ ಮತ್ತು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಆರಾಧ್ಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮ ಗುಣವಿಭವಾದಿಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವುದರಿಂದ 'ಜ್ಞಾನಕಾಂಡ' ಅಥವಾ 'ಆರಾಧ್ಯಕಾಂಡ'ವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಕಾಂಡವು ಉಪದೇಶಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಆರಿಯುವಂತಹುದು. ಜ್ಞಾನಕಾಂಡವು ಅನುಷ್ಠಾನದೊಡನೆ ಉಪದೇಶ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಆರಿಯುವಂತಹುದು. ವೇದಗಳ ಕೊನೆಯ ಭಾಗವಾದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ವೇದಶಿರಸ್, ವೇದಚೂಡ, ವೇದಾಂತ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳಿಂದಲೂ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

“ಆಚಿನೋತಿ ಹಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಆಚಾರಂ ಸ್ಥಾಪಯತ್ಯಪಿ |

ಸ್ವಯಂ ನಾಚರತೇ ಯಸ್ಮಾತ್ ತಸ್ಮಾದಾಚಾರ್ಯನಾನ್ಯವೇತ್ ||”

‘ಯಾರು ವೇದವಿಹಿತವಾದ ಆಚಾರ-ಅನುಷ್ಠಾನ-ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಇದೇ ರೀತಿ ನಡೆಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಗ್ರಂಥಗಳ ಮುಖಂತರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆಯೋ, ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆಯೋ ಮತ್ತು ಸ್ವತಃ ತಾನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆಯೋ-ಅವರೇ ‘ಆಚಾರ್ಯ’-ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರು’-ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ, ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಾಂಗವಾಗಿ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಭೋಧಿತವಾದ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕರ್ಮ-

ಗಳನ್ನನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಾ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ 'ಉಪನಿಷತ್' ಅಥವಾ 'ವೇದಾಂತ' ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಿ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿ, ಅನೇಕ ಶಿಷ್ಯಪ್ರಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಗೆ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಭೋಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ 'ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯ'— 'ವೇದಾಂತದೇಶಿಕ'—ಇತ್ಯಾದಿ ಅನ್ವರ್ಥವಾದ ಬಿರುದಾಂಕಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ ವೇಂಕಟನಾಥ ಅಥವಾ ವೇಂಕಟೇಶ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯರಾದ, ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರು, 'ಆದಿತ್ಯವರ್ಣಂ ತಮಸಃ ಪರಸ್ತುತ್'—ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯು ಉದ್ಘೋಷಿಸುವ ಆದಿತ್ಯವರ್ಣನಾದ ವರಮಾತ್ಮನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತನ್ನ ಹೃದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಉವಾಸನೆ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ, ಆ ವರಮಾತ್ಮನ ಕಾಂತಿಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇವರ ದಿವ್ಯ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೂ ಹೊರಗಡೆ ಪ್ರಕಾಶಮಯವಾದ ತೇಜಸ್ವಿನಿಂದ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಇವರ ದೇಹವು ಅಡಿಯಿಂದ ಮುಡಿಯವರೆವಿಗೂ ರಮಣೀಯವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಇಂತಹ ಮಹಿಮಾನ್ವಿತರಾದ ಆಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಂದರ್ಶಿಸಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆಯೇ, ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳ ಒಂದು ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ, ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರೆಂಬ ವೇಂಕಟನಾಥರ ನಂಬಿಖಾಂತ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಮತ್ತು ರಮಣೀಯವಾದ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವಂತಾಗಲಿ—ಎಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಶಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ನಿರ್ನಿಧ್ರವಂಕೇರುಹಯುಗ್ಮ ಶೋಭಾನಿರಾಕೃತಿ ಪ್ರೌಢಸೆವಃಖ್ಯಯುಗ್ಮಂ |
ನೀರಂಧ್ರನಿರ್ಯನ್ಮುಖಚಂದ್ರಚಂದ್ರಾತಪಸ್ಪಟಿದ್ಧಾತ್ಮೈಕ್ಯಬಂಧಕಾರಂ ||

ದ್ಧಾತ್ಮೈಕ್ಯಬಂಧಕಾರಂ = (ಆಚಾರ್ಯರ ಪಾದಗಳನ್ನು) ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವವರ ಹೃದಯಾಂಧಕಾರಕ್ಕೆ, ನೀರಂಧ್ರನಿರ್ಯನ್ಮುಖಚಂದ್ರಚಂದ್ರಾತಪಸ್ಪಟಿತ = (ಚಂದ್ರನೋವಾದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಾಲು ಬೆರಳುಗಳ ಉಗುರುಗಳಿಂದ) ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮೊರಹೊಮ್ಮುವ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ

ಬೆಳದಿಂಗಳಿನೋಪಾದೆಯಲ್ಲಿರುವ, ನಿರ್ನಿದ್ರಾಪಂಕೇರುಹಯುಗ್ಮಶೋಭಾ =
ಅರಳಿರುವ ಕಮಲದ ಜೋಡಿಗಳ ಕಾಂತಿಯನ್ನೂ, ನಿರಾಕೃತಿ = ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ,
ಪ್ರಾಡ್ವಪದಾಬ್ಜಯುಗ್ಮಂ = ಪ್ರಾಥಮಿಕದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ (ಆಚಾರ್ಯರ)
ಅಡಿಪಾದರೆಗಳು (ಸದಾ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವಂತಾಗಲಿ.)

ಪ್ರತಿ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿಯೂ, ಯುಗಾದಿಯ ಮಾರನೆಯ ದಿನ ದ್ವಿತೀಯಾ
ಚಂದ್ರ ದರ್ಶನಮಾಡುವುದು ಅನೇಕರಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಇದರ ರಹಸ್ಯ
ವಿಂತಿದೆ. (ಭಾಗವತಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಸ್ಕಂದದಲ್ಲಿ) ಒಮ್ಮೆ ಶುಕ್ರಬ್ರಹ್ಮರೂ
ಮತ್ತು ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ನದಿಯಡಡದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂದು
ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ದ್ವಿತೀಯೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಸೂರ್ಯಸ್ತವಾಗುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತೊಂದು
ಕಡೆ ಚಂದ್ರೋದಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಚಂದ್ರ ಎರಡೇ ಕಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರು-
ತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಕೆಲವೇ ಸಮಯ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ದ್ವಿತೀಯಾ ದಿನ
ದಂದು ಚಂದ್ರೋದಯವಾದ ಕೂಡಲೇ ಕೆಲವೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ-
ಮಯವಾಗಿ ಬಿಸಿಲಿನ ಜೇಗಿಯು ನೀಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿಯ ಅಂಧಕಾರವೂ
ಚಂದ್ರನ ಬೆಳದಿಂಗಳಿಂದ ದೂರವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಕಂಡು
ಶುಕ್ರಬ್ರಹ್ಮರು ನಮಿಸಿದರು ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗಳು ಕಾರಣವನ್ನು ಕೇಳಲು,
ಶುಕ್ರಬ್ರಹ್ಮರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:

“ಭಗವತುರು ವಿಕ್ರಮಾಂಘ್ರಿಶಾಖಾನಮಣಿಚಂದ್ರಿಕಯಾನಿರಸ್ತತಾಪೇ |
ಹೃದಿಕಥಮುಪಸಿದತಾಂ ವುನಸ್ಸುಃ ಪ್ರಭವತಿ ಚಂದ್ರ ಇವೋದಿತೇಽ-

ಕೃತಾಪಃ ||”

ಪರಮಾತ್ಮನು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾವತಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಒಂದು ಪಾದವನ್ನು
ಮೇಲಿನ ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಳಿಯೆಂದು ಚಾಚಿದಾಗ, ಅವನ ಪಾದದಲ್ಲಿದ್ದ
ಉಗುರು, ದ್ವಿತೀಯಾ ಚಂದ್ರನಂತೆಯೇ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅದುದರಿಂದ
ಯಾರೇ ಆಗಲಿ, ಈ ದ್ವಿತೀಯಾ ಚಂದ್ರ ದರ್ಶನ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ, ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನ
ಪಾದದ ಉಗುರುಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಹೃದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿ
ಅದನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿದರೆ, ಅವರ ನಂನಾರದ ತಾಪಗಳು ನೀಗುತ್ತವೆ ಮತ್ತು

ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಅಂಧಕಾರವೂ ತೊಲಗುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದಲೇ, ಪ್ರತಿಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಈ ದ್ವಿತೀಯಾ ಚಂದ್ರದರ್ಶನ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಕೆಲವು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಭಗವಂತನಿಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಮಹಿಮಾನ್ನಿತರಾದ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿನ ನಖಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಹೃದಯದಲ್ಲಿನ ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವಲ್ಲಿ, ಆ ನಖಗಳಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಕಾಂತಿಯು ಬೆಳದಿಂಗಳಿನಂತಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಕೃತಿಕವಾದ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ (ಪಂಕೆರುಹ) ಕೆಸರಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಕಮಲವು ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗುವಾಗ ಅರಳಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯಸ್ತಮಯವಾದಾಗ ಮತ್ತೆ ಮೊಗ್ಗಾಗಿ ಕಾಂತಿಹೀನವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವಂತೆ, ಯಾವುದಾದರೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಕಮಲವು ನೀರಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಕಿತ್ತೊಗೆದಾಗ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾದರೂ ಬಾಡಿಹೋಗಿ ಕಾಂತಿಹೀನವಾಗಿ ಸೌರಭೇದನವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸತ್ಪರಜಸ್ತಮಗಳೆಂಬ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದ್ದರೂ, ಕೆಸರಿನಂತಿರುವ ರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ತಿಳಿಯಾದ ನೀರಿನಂತಿರುವ ಸತ್ಪಗುಣಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುವ ಭಗವಂತನ ಕರುಣಾನ್ಮೋತಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ, ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪಸೂರ್ಯದಿಂದ ಅರಳಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಆಚಾರ್ಯರ ಅಡಿಬಾವರೆಗಳೆರಡೂ ಪ್ರಾಕೃತಿಕವಾದ ಕಮಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾದ ಮಹತ್ವ ಉಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದೆ. ಬಾಹ್ಯದ ಕಮಲವನ್ನರಳಿಸುವ ಸೂರ್ಯನು ಉದಯಿಸುವಂತೆಯೇ ಅಸ್ತನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆಚಾರ್ಯಪಾದಗಳೆಂಬ ಕಮಲವನ್ನರಳಿಸುವ, ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪನಾದ ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪಸೂರ್ಯವಾದರೋ ಒಮ್ಮೆ ಉದಯಿಸಿದರೆ, ಅಸ್ತವೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಕಮಲವನ್ನು ನೀರಿನಿಂದ ಕಿತ್ತೊಗೆಯಬಹುದು, ಅಥವಾ ನೀರೇ ಬತ್ತಿಹೋಗಬಹುದು. ಅದರಿಂದಲೇ ಹೂವು ಬಾಡಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯಪಾದಾಂಬುಜಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಎಂದೆಂದೂ

ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕರುಣಾಸ್ರೋತಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ತೀರ್ಥದಿಂದ ದೂರವಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಬಾಡಿದೋಗುವ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಕಮಲದ್ವಯವ ಕಾಂತಿಯನ್ನೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾದ ಆಚಾರ್ಯರ ಪಾದಾಂಬುಜಗಳೆರಡೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವಂತಾಗಲಿ-ಎಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಅನಂಗಸೌವರ್ಣ ನಿಷಂಗಕಾಂತಿ ಪ್ರಸಂಗಭಂಗಾವಹಚಾರುಜಂಘಂ |
ಲಸತ್ಕುಂದುತ್ಕುಕುಕುದಾಭಿರೂಪ್ಯ ನಿತಾಂತನಿರ್ಭಾಸಿತ ಜಾನುಯುಗ್ಮಂ ||

ಅನಂಗ-ಮನ್ಮಥನ, ನಿಷಂಗ-ಬತ್ತಳಿಕೆಯಂತೆ, ಸೌವರ್ಣಕಾಂತಿ ಚೆನ್ನದ ಹೊಳಪಿನಿಂದಕೂಡಿ, ಪ್ರಸಂಗ-ಸುತ್ತಲೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ಭಂಗ-ಬಗ್ಗಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೇ, ಅವಹಚಾರು ಜಂಘಂ-ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವ ಮೊನಕುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಲಸತ್ಕುಂದುತ್ಕು-ಗೂಳಿಯ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ, ಕುಕುತ್ (ಇವ)-ಹಿಣಿಲಿನಂತೆ ಅಭಿರೂಪ್ಯಂ-ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಸುಂದರವಾದ, ನಿತಾಂತನಿರ್ಭಾಸಿತ-ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ, ಜಾನುಯುಗ್ಮಂ- (ಆಚಾರ್ಯರ) ಮೊಣಕಾಲುಗಳೆರಡೂ (ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವಂತಾಗಲಿ.)

ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡುವಂತೆಯೇ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವಾಗಲೂ ವಾದದಿಂದ ಕೇಶಾಂತ ಧ್ಯಾನಮಾಡಬೇಕು, ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ರಮವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಿರುಪ್ಪಾಣಾಳ್ವಾರರು-‘ಅಮಲ ನಾಡಿಪಿರಾಳ’ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮದ್ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರ ‘ಭಗವದ್ಭಾಷ್ಯನಸೋಪಾನದಲ್ಲಿ’ಯೂ ಕಾಣಬಹುದು-ಅದುದರಿಂದಲೇ ಕುಮಾರ ನಯನಾಚಾರ್ಯರೂ ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರ ವಾದಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾದದಿಂದ ಮಂಡಿಯವರೆವಿಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಮೊಣಕಾಲಿನ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಮನ್ಮಥನ ಬತ್ತಳಿಕೆಯು ಸೌರ್ಣಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನೇ ಮೊದಲಾದ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ, ನಾನಾ ತರಹದ ಬಾಣಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿದೆ. ಇವನ ಬಾಣಗಳು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದುದು—ಎಂದರೆ, ಅಸ್ತ್ರಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ, ಕೇವಲ ಬತ್ತಳಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದಲೇ ನೋಡುವವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆದು ಮೋಹಕ್ಕೆ ಒಳಗುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ಪಾದದಿಂದ ಮಂಡಿಯ ವರೆವಿಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಗ್ಗಿ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಸ್ವರ್ಣಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಮಿನುಕುವಂತದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಮೊಳಕಾಲುಗಳಿರಲೂ ಧ್ಯಾನಮಾತ್ರದಿಂದ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆದು ಬೇರೆಡೆ ಹೋಗದಂತೆ ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಮನಮೋಹಕವಾದ ಆಚಾರ್ಯರ ಜಂಘಾ ಪ್ರದೇಶವು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವಂತಾಗಲಿ—ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮತ್ತೆ ಹೋರಿ ಅಧವಾ ಗೋಗೆ ಅದರ ಬಲವೆಲ್ಲವೂ ಅಡಕವಾಗಿಯೂ, ಮತ್ತು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಭಾಗ—ಅದರ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲಿರುವ 'ಹಿಡೆಲು,' ಅಂತೆಯೇ ಆರೋಗ್ಯವೃದ್ಧಿಗಾತ್ರರಾದವರಿಗೆ ಜಂಘಾ ಬಲವೇ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು. ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರು ಬಹಳ ವೃದ್ಧಿಗಾತ್ರರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರು ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ, ಹೋರಿಯಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲಿನ ಹಿಡೆಲನ್ನು ಹೋಲುವಂತಿರುವ ಮಂಡಿಯ ಭಾಗದಿಂದ ಸುಶೋಭಿತವಾದ ಮೊಣಕಾಲಿನಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದರು—ಈ ರೀತಿ ಸುಶೋಭಿತವಾದ ಪಾದದಿಂದ ಮಂಡಿಯವರೆವಿಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಆಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತವಾಗಲಿ—ಎಂದೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ರಂಭಾವರಸ್ತಂಭವಿಜೃಂಭಮಾಣದುರ್ಗವರ್ಸರ್ವಂಕಷಸಕ್ತಿದೃಶ್ಯಂ |

ಕಟೇತಟಶ್ಚಿಷ್ಟ ಪವಿತ್ರಶುಭ್ರಾಂತರೀಯನಿರ್ಭಾಸಿಸಿತಂಬಬಿಂಬವತ್ ||೬||

ರಂಭಾವರಸ್ತಂಭ-ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಬಾಳೆಯ ಕಂಬದಂತೆ, ವಿಜೃಂಭಮಾಣ-ಪ್ರಕಾಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ದುರ್ಗವರ್-ಕೆಟ್ಟ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಗರ್ವಕ್ಕೆ

ಒಳಗಾದ, ಸರ್ವಂಕಷ್-ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಅಡಗಿಹೋಗುವಂತೆ ಅಥವಾ ಲೀನವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ, ಸಕ್ಕಿದ್ವತ್ಯಂ-ತೊಡೆಯ ಭಾಗವೂ, ಕಟೀತಟ-ನೊಂಟದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಶ್ಲಿಷ್ಟ-ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವ, ಪವಿತ್ರ-ಪವಿತ್ರವಾದ, ಶುಭ್ರ-ಬಿಳುಪಾದ, ಅಂತರೀಯ-ಪಂಚೆಯಿಂದ, ನಿರ್ಭಾಸಿ-ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ, ನಿತಂಬಬಿಂಬವ್-ನಿತಂಬಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವು (ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವಂತಾಗಲಿ).

ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ಮಂಡಿಗಳಿಂದ ಮೇಲಿರುವ ತೊಡೆ, ಶುಭ್ರವಾದ ಉಟ್ಟಿರುವ ವಸ್ತ್ರ, ಅದರಿಂಪಲಂಕೃತವಾದ ನೊಂಟ ಮತ್ತು (ಪಿರೈಯ) ನಿತಂಬದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ನರ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ತೊಡೆಗಳು ನೀಳವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ದಪ್ಪ ನಾಗಿಯೂ ಬಾಳೆಯ ಕಂಬದಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಜಟ್ಟಿ-ಗಳಿಬ್ಬರು ಪರಸ್ಪರ ಕುಸ್ತಿಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ತೊಡೆಯನ್ನು ತಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕರೆಯುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ದುರ್ಬಲನಾದವನು ಪ್ರಬಲನಾದವನ ಶಕ್ತಿಗಂಜಿ ತಾನೇ ರಂಗಕ್ಕೆ ಬರದೆ ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವರು ದುರ್ಬಲರಾದರೂ ಕೆಟ್ಟಗರ್ವದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಕೂಡಿದವರು, ರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ಎದುರಾಳಿಯ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ, ಎದುರಾಳಿಯಿಂದ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಅವರ ಬಲವೇ ಉಡುಗಿಹೋಗಿ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬಾರದಂತಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ, ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರೂ ಸರ್ವವಾದಿ ವಿಜಯಿಗಳು. ಇವರೊಡನೆ ವಾಗ್ವಾದ್ಯಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಯಾರಿಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಗರ್ವದಿಂದ ಇವರೊಡನೆ ವಾಗ್ವಾದ ಮಾಡಿಯೇ ತಿರುತ್ತೇನೆಂದು ಯಾನನಾದರೂ ಇವರ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತು, ಇವರ ಪಾದಾದಿಯಾಗಿ ತೊಡೆಯನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದೊಡನೆ, ಅವರ ಆಪ್ರತಿಹತವಾದ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ, ಮುಂದೆ ವಾದಮಾಡಲಾಗದೆ ಹಿಂಜರಿದು, ಅವರಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡಿ ಅವರ ಮತದಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನವಾಗುತ್ತಿದ್ದನು.

“ವಸ್ತ್ರೇಣ ವಪುಷಾ ನಾಚಾ ವಿದ್ಯಯಾ ವಿನಯೇನ ಚ |

ವಕಾರಸಂಚಮೈರ್ಯುಕ್ತಃ ನರಃ ಸೋ ಯಾತಿ ಗೌರವಮ್ ||”

“ಒಳ್ಳೆಯ ವಸ್ತ್ರ, ಮೈಕಟ್ಟು, ವಾಗ್ಮಿತಾ, ವಿದ್ಯೆ ಮತ್ತು ವಿನಯ-
ಎಂಬ (ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ) ವಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಐದು
ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಯಾವುದೇ ಮನುಷ್ಯನಾದರೂ ಗೌರವವನ್ನು ಹೊಂದು
ತತ್ತಾನೆ” - ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆಯೇ, ಮೇಲಿನ ಐದುಗುಣಗಳನ್ನೂ ಆಚಾರ್ಯರು
ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಅವರ ದೇಹಸೌಷ್ಠವಕ್ಕೂ, ವಾಗ್ಮಿತೆಗೂ ಅನುಗುಣವಾಗಿ
ಸವಿತೃವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಶುಭ್ರವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಪಂಚಿಯನ್ನು ನೊಂಟಿ
ದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದರು ಇದು ಇವರ ನಿತಂಬಭಾಗವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆವರಿಸಿ
ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಈ ರೀತಿಯಿದ್ದ ಇವರ ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾದ
ತೊಡೆ, ನೊಂಟಿ ಮತ್ತು ನಿತಂಬಭಾಗವು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ
ನಂತಾಗಲಿ-ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಆವರ್ತಗರ್ತೋಽಜ್ಜಲನಾಭಿಚಕ್ರಂ-

ಅತ್ಯಾಯತೋರಸ್ಥೂಲ ದೀಪ್ಯಮಾನಂ |

ಅಜಾನುಲಂಬ್ಯಾಯತವೃತ್ತಬಾಹುಂ-

ಅತ್ಯುನ್ನತಾಂಸಂ ಶ್ರಿತಗೂಢಜತ್ತಂ ||೭||

ಆವರ್ತಗರ್ತ - ಸುಳಿಯಂತೆ ಆಳವಾದ, ಉಜ್ಜಲ - ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿ-
ರುವ, ನಾಭಿಚಕ್ರಂ - ಹೊಕ್ಕುಳುಳ್ಳ, ಅತ್ಯಾಯತ - ಬಹಳ ವಿಶಾಲವಾದ,
ಉರಸ್ಥೂಲ - ಎದೆಯಭಾಗದಿಂದ, ದೀಪ್ಯಮಾನಂ - ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ,
ಅಜಾನುಲಂಬೀ - ಮೊಣಕಾಲಿನವರೆಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸುವ (ಇಳಿಬಿಟ್ಟಿರುವ),
ಆಯತ - ನಿಳವಾದ, ವೃತ್ತ - ದುಂಡಗಿರುವ, ಬಾಹು - ತೋಳಿನಿಂದ
ಕೂಡಿದ, ಶ್ರಿತಗೂಢಜತ್ತಂ - ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರನ್ನು ರಹಸ್ಯವಾಗಿ
ರಕ್ಷಿಸುವ (ಗುಣವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ) ಅತ್ಯುನ್ನತಾಂಸಂ - ಬಹಳ ಎತ್ತರ

ವಾದ ತೋಳಿನ ಮೇಲ್ಬಾಗದಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುವ (ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳ ಮೂರ್ತಿಯು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವಂತಾಗಲಿ)

ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ, ನಾಭಿಯಿಂದ ತೋಳಿನ ಪರ್ಯಂತ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಅಂಗಾಂಗಗಳ ಸೌಷ್ಠವವು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸುಲಕ್ಷಣನಾದ ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹದಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಕ್ಕುಳು ಬಹಳ ಅಳವಾದ ಸುಳಿಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಎದೆಯು ವಿಶಾಲವಾಗಿದೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸತ್ಕೀರ್ತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ಬಾಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ತೋಳುಗಳು ನೇರವಾಗಿ ನಿಂತಾಗ ಮಂಡಿಯವರೆವಿಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಅಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೀರ್ತಿವಂತರಾದ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ತೋಳುಗಳೂ ನೀಳವಾಗಿಯೂ, ದುಂಡಾಗಿಯೂ ಇದ್ದು ಮೊಣಕಾಲಿನವರೆವಿಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದುವು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ, ತನ್ನಲ್ಲಿ ಮರೆಹೊಕ್ಕು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಇತರರಿಂದಂಟಾಗುವ ದುಃಖದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಿ ರಕ್ಷಿಸುವ ತೋಳ್ಪಲದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ಮಹಾರಾಜನ ತೋಳಿನ ಮೇಲ್ಬಾಗವಾದರೋ ಎತ್ತರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ, ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಸಮರ್ಥರಾಗಿ, ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನನುಷ್ಠಿಸಲೂ ಅಶಕ್ತರಾಗಿ, ಕರ್ಮಬಂಧದಿಂದಂಟಾಗುವ ಜನ್ಮ ಮರಣ ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಅಂಜಿ, ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡುವ ಜೀತನರೆಲ್ಲರನ್ನೂ, ಅವರ ಕರ್ಮಬಂಧದಿಂದಂಟಾಗುವ ದುಃಖದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಿ ಶರಣಾಗತಿಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ, ಜೀತನೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜರಂತೆ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ 'ಅಂಸ' ಅಥವಾ ತೋಳಿನ ಮೇಲ್ಬಾಗವೂ ಎತ್ತರವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಈ ರೀತಿ ಇರುವ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವಂತಾಗಲಿ-ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ

ಶಂಖಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಸುಜಾತಕಂಠಶಾಂತೋಪಮಾನಾಯತಕರ್ಣಪಾಶಂ |
ಸುಸ್ನಿಗ್ಧಬದ್ಧಸ್ಥಿತ ಚೂತಪೋತ ನನ್ಯಪ್ರವಾಳೋಪಮಿತಾಧರೋಷ್ಠಂ ||

ಶಂಖಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಸುಜಾತಕಂಠಂ ಶಂಖದನಾದದೊಡನೆ ಎದುರಾಗಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಲೆಂದೇ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಕಂಠದಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಶಾಂತೋಪಮಾನಾಯತ-ಕರ್ಣಪಾಶಂ-ಶಾಂತ ಗುಣದಂತೆ ಚಿಕ್ಕದಾದ ಕಿವಿಯ ಅಲೆಗಳುಳ್ಳ, ಸುಸ್ನಿಗ್ಧ-ಬದ್ಧಸ್ಥಿತ-ವಿಶೇಷವಾದ ನ್ನೇಹದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಿಂದ, ಚೂತ-ಪೋತ-ಮಾವಿನಗಿಡದ, ನನ್ಯಪ್ರವಾಳ-ಹೊಸದಾಗಿ ಚಿಗುರುವ ಚಿಗುರನ್ನು ಉಪಮಿತ ಹೋಲುವ, ಅಧರೋಷ್ಠಂ-ಕೆಳತುಟಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ (ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವಂತಾಗಲಿ).

ಒಳ್ಳೆಯ ಬಲಮುರಿ ಶಂಖದ ನಾದವು ಗಂಭಿರವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಕಿವಿಗಿಂಪಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ ಶಂಖದ ನಾದದಲ್ಲಿ ಪ್ರಣವನಾದವೂ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಕಿವಿಗಿಂಪಾದ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ಕಂಠವು ಶಂಖನಾದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ, ಗಂಭಿರವಾದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು. ಆಚಾರ್ಯರು ಪರ-ಮಾತ್ಮನನ್ನೂ ಉದ್ಗ್ರಿಭೋವಾನನೆಯಿಂದ ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ, ಅವರ ಕಂಠಧ್ವನಿಯೂ ಪ್ರಣವೋಚ್ಛಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿ ನಿರತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣದಿಂದ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ಕಂಠವು, ಶಂಖದೊಡನೆ ಪ್ರತಿ ಯಾಗಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಲೆಂದೇ ಹುಟ್ಟಿದೆಯೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪರಾಕ್ರಮವೇ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳಂತೆ, ಶಾಂತಗುಣವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬಾರದಿದ್ದರೂ, ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ತೊಂದರೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡದೆ ಬಹಳ ಪ್ರಭಾವಯುತವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಅಂತೆಯೇ ಆಚಾರ್ಯರ ದೇಹ ಪ್ರಮಾ-ಣವೂ, 'ಆಕಾರೋ ಹ್ರಸ್ವಃ'-ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ, ಬಹಳ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದ್ದಿತು ಅದರಿ, 'ಆಕಾರ ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಕೀರ್ತಿ ದೊಡ್ಡದು'-ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ. ಅವರ ವಿದ್ಯೆ, ವಿನಯ, ನಡತೆ, ಶಾಂತಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳಿಂದ ಬಹಳ

ಪ್ರಭಾವಯುತರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ದೇಹಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅವರ ಕಿವಿಯ ಆಲೆಗಳು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದ್ದಿತು.

ಮಾವಿನ ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಚಿಗುರುವ ಚಿಗುರುಗಳು, ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಅರಳಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಅಂತೆಯೇ, ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರೂ, ಯಾವಾಗಲೂ ಶಾಂತಚಿತ್ತರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಹಸನ್ಮುಖರಾಗಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದವರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರ ಕೆಂಪೇರಿರುವ ತುಟಿಗಳು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತೆರೆದುದಾಗಿ ಬಹಳ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು ಈ ರೀತಿ ಇರುವ ಅವರ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವಂತಾಗಲಿ-ಎಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸುನಿರ್ಘೋಷದಂಚಿತ ಮೌಕ್ತಿಕಾಳೀಜಳೀಕೃತಿಪಾಢಿಮದಂತಸಂಕ್ರಿಯಾಂ |
ವಿಕಾಸಿನಾಸಾಪುಟಿಕಾಂತಿಶಾಂತಪ್ರಪುಲ್ಲತಿಲ್ಯಪ್ರಸವಾಲೇಪಂ ||೬||

ಸುನಿರ್ಘೋಷ-ಸುಂದರವಾಗಿ ಯಾವ ಮಾಲಿನ್ಯವೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಉದಂಚಿತ-ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ, ಮೌಕ್ತಿಕಾಳೀ-ಮುತ್ತಿನ ಸಾಲಿನಂತೆ, ಜಡೀಕೃತಿ-ಕೂಡಿ ಕೊಂಡಿರುವ, ಪಾಢಿಮ-ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾದ, ದಂತಸಂಕ್ರಿಯಾಂ-ಹಲ್ಲಿನ ಸಾಲಿನಿಂದ ಕೂಡಿರುವ, ಪ್ರಪುಲ್ಲ-ಅರಳಿರುವ, ತಿಲ್ಯಪ್ರಸವ-ಎಳೆನಹುವನ್ನೂ ಅವಲೇಪಂ-ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ, ವಿಕಾಸಿ-ಅರಳಿರುವ, ನಾಸಾಪುಟಿ-ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆಗಳ, ಕಾಂತಿಶಾಂತಂ-ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಕೂಡಿ ಶಾಂತವಾಗಿರುವ(ಆಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವಂತಾಗಲಿ)

ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ, ಆ ನಗೆಯ ಸನ್ನಿವೇಷದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ದಂತಸಂಕ್ರಿಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ

ಪರಶುದ್ಧವಾದ ಮತ್ತು ಸುಂದರವಾದ ಆಚಾರ್ಯರ ಹಲ್ಲುಗಳಾದರೋ, ಜೋಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮುತ್ತಿನನಾಲಿನಂತಿದ್ದು ಅತಿಯಾದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು ಆಚಾರ್ಯರ ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆಗಳು ಅವರ ಮುಖದ ವ್ರಮಾಣ-ಕೃನುಗುಣವಾಗಿ ಅಗಲವಾಗಿ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ, ಅಥೋಮುಖವಾಗಿ ಅರಳುವ, ಕಾಂತಿಯುತವಾದ ಎಳ್ಳಿನ ಹೂವನ್ನೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆ ರೀತಿ ಇರುವ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವಂತಾಗಲಿ-ಎಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ನಾಸಾಲಸತ್ಯಲ್ಪಲತಾಪ್ರಸೂನಯುಗಾಯಿತಾಂಭೋರುಹಚಾರುನೇತ್ರಂ |
ತತ್ಸಾರಭಾಘ್ರಾಣವಿನಿಶ್ಚಲಾಳಿದ್ವಯೋಪಮಭ್ರೂಯುಗಳಾಭಿರಾಮಂ ||

ನಾಸಾಲಸತ್-ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಮೂಗೆಂಬ, ಕಲ್ಪಲತಾಪ್ರಸೂನಯುಗಾಯಿತಾ-ಕಲ್ಪಲತೆಯ ಹೂಜೋಡಿಯಂತೆ, ಅಂಭೋರುಹ-ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸಿರುವ ಕಮಲದಂತೆ ಇರುವ, ಚಾರುನೇತ್ರಂ-ಸುಂದರವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ, ತತ್ಸಾರಭ-ಅ ಕಣ್ಣುಗಳೆಂಬ ಪುಷ್ಪದ ಪರಿಮಳವನ್ನು, ಆಘ್ರಾಣ-ಮೂಸಿನೋಡಲೆಂದು, ವಿನಿಶ್ಚಲ-ಚಾಂಚಲ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವ, ಅಳಿದ್ವಯ-ದುಂಬಿಗಳೆರಡನ್ನೂ, ಉಪಮ-ಹೋಲುವ, ಭ್ರೂಯುಗಳ-ಹುಬ್ಬುಗಳೆರಡರಿಂದ, ಅಭಿರಾಮಂ - ಸುಂದರವಾಗಿರುವ ಆಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವಂತಾಗಲಿ

ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಕಣ್ಣುಗಳ ಮತ್ತು ಹುಬ್ಬುಗಳ ಸೌಂದರ್ಯ ಹಾಗೂ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವು ತನ್ನ ಸುಂದರವಾದ ಹೂವುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಎಲ್ಲರ ಮನಸೆಳೆದು, ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅವರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕರುಣಿಸುವಂತೆ, ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ

ದಿವ್ಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸಿರುವ ಮೂಗಿನ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದು ಕಲ್ಪಲತೆಯ ಹೂಜೋಡಿಗಳಂತೆ ಅಕರ್ಷಕವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳೆರಡೂ, ತನ್ನ ಕೃಪಾವೃತ್ತಿವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ಸೆಳೆದು ತಮ್ಮನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರಿಗೆ ಐಹಿಕ ಆನುಷ್ಠಿಕವಾಗಿ ಯಾವ ಕೊರತೆಯೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ, ಎಲ್ಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳೂ ಪೂರೈಸುತ್ತವೆ. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಆಚಾರ್ಯರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಲತೆಯ ಹೂಜೋಡಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾರೆ

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಳವಾದ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿ ಉದಯಿಸಿದ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಅರಳಿರುವ ಕಮಲವಾದರೋ, ಶೈತ್ಯ, ಸೌಂದರ್ಯ, ಪರಿಮಳ, ಮಾಧುರ್ಯ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ, ಮಧುವಿನಿಂದ ತುಂಬಿ ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ತಣಿಸುತ್ತವೆ. ಅಂತೆಯೇ ಭಗವಂತನ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಅಳವಾದ ಕರುಣಾಸ್ತ್ರೋತಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬೇರೂರಿನಂತು, ಭಗವಂತನ ಚೇತನೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ, ಸಂಕಲ್ಪಸೂರ್ಯೋದಯದಿಂದ ವಿಕಸಿತವಾಗಿರುವ ಆಚಾರ್ಯರ ಸುಂದರವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳೆರಡೂ, ಕೃಪಾವೃತ್ತಿವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶೈತ್ಯ ಗುಣದಿಂದಲೂ, ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದಲೂ, ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ಅಕರ್ಷಿಸುವ ಗುಣಗಳಿಂದ ಪರಿಮಳ ಮಾಧುರ್ಯ ಗುಣಗಳಿಂದಲೂ, ಅವುಗಳನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಸರ್ವವಿಧತಾಪಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಸಂತೋಷವನ್ನಂಟುಮಾಡುವ ಗುಣದಿಂದ ಮಧುವಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪುಷ್ಪದಂತೆಯೂ ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ತಣಿಸುವಂತಿವೆ.

ಈ ರೀತಿಯಾದ ಸುಂದರವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು ಆಚಾರ್ಯರಿಗುಂಟಾಗಲು, ಅವರು ಸತ್ಯಪೂ, 'ಕಪ್ಪಾಸಂ ಪುಂಡರೀಕಮೇವಂ ಅಕ್ಷಿಣಿ' — ಎಂದು ಉಪನಿಷತ್ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾಗಿ, ಭಗವದ್ರಾಮಾನುಜರಿಂದ 'ಗಂಭೀರಾಂಭಸ್ಸು-ಮುದ್ರಾಭಿತರವಿಕರಕಿರಣವಿಕಸಿತಪುಂಡರೀಕದಾಲಾಯತವಿನುಲೇಕ್ಷಣಃ' — ಎಂದು ವಿನಿರೂಪಿಸಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವಾದ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ಮೂರ್ತಿಯ ಉಪಾಸನೆಯೇ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಸುಂದರವಾದ ಕಮಲ ಪುಷ್ಪದಲ್ಲಿರುವ ಪರಿಮಳವನ್ನು ಮೂಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಮಧುವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಂದ ದುಂಬಿಗಳು ಅದರಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷವಾದ ವಾಸನೆಯಿಂದ ಅಪಹೃತವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅದನ್ನು ಆಘ್ರಾಣಿಸುತ್ತಾ, ಮಧುಪಾನ ಮಾಡುವುದನ್ನೂ ಮರೆತು, ಅದರ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಸಾಲಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅಂತೆಯೇ, ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ಕಮಲದಂತಹ ಕಣ್ಣುಗಳ ಮೇಲೆ ಶೋಭಿತವಾಗಿರುವ ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹುಬ್ಬುಗಳೆರಡೂ ದುಂಬಿಗಳಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದವು [ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ 'ಅಳಿದ್ವಯ'—ಎರಡು ದುಂಬಿಗಳು ಎಂದಿರುವುದನ್ನು, ಎರಡು ದುಂಬಿಗಳ ಸಾಲೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿದರೆ, ನೀಳವಾದ ಹುಬ್ಬುಗಳೆರಡರ ವರ್ಣನೆಗೆ ಸಮಂಜಸವಾಗುತ್ತದೆ]. ಈ ರೀತಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಆಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ಮೂರ್ತಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಮತ್ತು ಹುಬ್ಬುಗಳೂ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವಂತಾಗಲಿ—ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ನಿಜಾರ್ಥಚಂದ್ರೋಪಮಿತಾಳಿಕೋದ್ಯ-

ನ್ನಿರಂತರೋದ್ಭಾಸಿಸಿತೋರ್ಧ್ವಪುಂಧ್ರಂ |

ಸಿತಾಯತಸ್ವಚ್ಛಿರೋಜಬಂಧಂ

ಮುನ್ನೇಶ್ವರಾರೇರಿನ ಮೂರ್ತಿಭೇದಂ || ೧೧ ||

ಅರ್ಥಚಂದ್ರ + ಉಪಮಿತ-ಅಂದರ್ಥಚಂದ್ರನನ್ನು ಹೋಲುವ, ನಿಜ-ತನ್ನ ಅಳಿಕೆ—ಹಣಿಯಿಂದ, ಉದ್ಯತ್-ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ, ನಿರಂತರ-ಎಡೆಬಿಡದೆ, ಉದ್ಭಾಸಿ-ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ, ಉರ್ಧ್ವಪುಂಧ್ರಂ-ಉರ್ಧ್ವಪುಂಧ್ರ ಅಥವಾ ನಾನುದಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ, ಶರಾರೇಃಮುನೇಃ — ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರರವರ, ಮೂರ್ತಿಭೇದಂ-ಬೇರೊಂದು ರೂಪವಾದ(ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾದ ಚಿಹ್ನೆತವಾದ) ಶರಾರಿಯಂತೆ, ಸಿತ-ಬಿಳುಪಾದ, ಆಯತ—ನೀಳವಾದ. ಸ್ವಚ್ಛ-ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ, ಶಿರೋಜಬಂಧಂ—ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಶಿಖೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ, (ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ಮೂರ್ತಿಯು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವಂತಾಗಲಿ).

ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಉದ್ಧೃತವೃತ್ತದಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಲಾಲಟ ಪ್ರದೇಶವನ್ನೂ, ಶಿಖೆಯಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಶಿರಸ್ಸನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರು ಹಣೆಯಲ್ಲಿ, ಬಿಳುಪಾಗಿಯೂ, ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಇರುವ 'ವಡಗಲೆ' ತಿರುಮಣ್ಣನ್ನು ಹುಬ್ಬುಗಳ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ, ಮೂಗಿನ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಿಂದ ತಲೆಯವರೆವಿಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವಂತೆ ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅರ್ಧಚಂದ್ರನ ಬಿಂಬವು ಹೇಗೆ ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಸೂಸುತ್ತಾ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ತಿರುಮಣ್ ಅಥವಾ ನಾಮವೂ ಬಿಳುಪಾಗಿಯೂ, ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಕಾಂತಿಯುತವಾಗಿ 'ಉದ್ಧೃತವೃತ್ತ'ವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದೆ

'ಪರಮಾತ್ಮನ ಲಲಾಟದಲ್ಲಿರುವ ಉದ್ಧೃತವೃತ್ತವು, ಅವನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಉದ್ಧೃತಮುಖವಾಗಿ ಒಯ್ದು ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿ ಅಥವಾ ವೈಕುಂಠವನ್ನು ಸೇರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ, -ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನು, ಶ್ರೀವತ್ಸಾಂಕಮಿತ್ರರು ವರದರಾಜಸ್ತವರದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ

“ಉದ್ಧರತ್ಕುಪರಿ ಭಕ್ತಜನಾನೀತ್ಯುಧ್ವತಾಶ್ರಯಣಸೂಚಿತ ಶಕ್ತಿಮ್ |
ಉದ್ಧೃತವೃತ್ತಿಲಕಂ ಬಹುಮಾನಾಕ್ಯುಂಭಿಭರ್ಷಿ ವರದಸ್ವಲಲಾಟೇ ||

—ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ಲಲಾಟದಲ್ಲಿನ ಉದ್ಧೃತವೃತ್ತವೂ, ಅವರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಉದ್ಧೃತಮುಖವಾಗಿ ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿಗೆ ಅವರು ಒಯ್ಯುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಅರ್ಧಚಂದ್ರನಾದರೋ ಉದ್ಧೃತಮುಖವಾಗಿ, ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಸರಿಸುತ್ತಾ, ತನ್ನನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ, ಪಾಪವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಆತ್ಮದಕತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರೂ, ವಿರಹಿಗಳಾದ ಪ್ರಿಯಪ್ರೇಯಸಿಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪರಸ್ಪರ ಎಂದು ತಾವು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಕೂಡುವಂತಾಗು-

ತ್ರದೋ, ಎಂಬ ತಾಪವನ್ನಧಿಕಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ, ಆಚಾರ್ಯರ ಉದ್ವೇಗವುಂಟಾಗಿ ಭೂಷಿತವಾದ ಲಲಾಟ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಪನ್ನನಿಗೂ, ಅವನವನ ಅಧಿಭೌತಿಕ, ಅಧಿಭೈವಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ ತಾಪತ್ರಯಗಳು ನೀಗಿ ಸಂತೋಷವುಂಟಾಗುವುದೋಂದೇ ಅಲ್ಲದೇ, ಪ್ರಪನ್ನರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭನಂತೆ ಅತಿಪ್ರಿಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ತಾವು ಎಂದು ಕೂಡುವಂತಾಗುತ್ತದೆಯೋ— ಎಂದು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಾ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಿಸುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಆಚಾರ್ಯ ದರ್ಶನದಿಂದ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುವ ಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಆಶಯದಿಂದಲೇ, ಆಚಾರ್ಯರ ಉದ್ವೇಗವುಂಟಾದವನ್ನು ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಚೇತನನೂ, ತಾಯಿಗರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳ ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ, ಮಾತೃಗರ್ಭದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೆ 'ಶರ' ಎನ್ನುವ ವಾಯುವು ಚೇತನನನ್ನು ಆವರಿಸುತ್ತದೆ. ಆಕೂಡಲೇ ಹಿಂದಿನ ಜ್ಞಾನವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕಗ್ಗತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಂತಾಗಿ ಮಗು ಅಳುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಳದಿದ್ದರೆ, ಈ ಶರವಾಯುವಿನ ಸಂಸರ್ಗವಿಲ್ಲದಂತಾಗಿ, ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬೀಳದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೇರುತ್ತೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅಂತಹ ಶಿಶುವು ಕೂಡಲೇ ಸತ್ತುಹೋಗುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ವರೂ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ, ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅಳಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯದಂತಿದ್ದು ಬದುಕಿದ್ದರು. ಅಂದರೆ ಶರವಾಯುವಿನ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದೆ ಶರವಾಯುವನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ಸದಾ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ಮನನಶೀಲರಾಗಿ ಮುನಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಶರವಾಯುವಿಗೆ ಶತ್ರುವಿನಂತೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ 'ಶರಸ್ತ್ರಿ ಅರಿ'-'ಶರಾರಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾದರು. ಇವರು

ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಡಿದಾವರೆಗಳ ಅವತಾರವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ದೇವ-
ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಿವೆ ಅರಿತವಾದ ಗೋಪುರ-
ವೊಂದನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಮೊರೈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಾದಿಗಳ
ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅನುಗ್ರಹರೂಪದಲ್ಲಿಡುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿದೆ.
ಇತರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಬಹುದು. ಇದರ ಆಶ್ರಯವೂ
ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಡಿದಾವರೆಗಳ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ಅಥವಾ ದರ್ಶನದಿಂದ ಮುಂದೆ
ನಮಗೆ ಶತನಾಯುವಿನ ಬಾಧೆ ತಗುಲದೆ ಮುಕ್ತಿ ಲಭಿಸಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು
ಸೇರುವಂತಾಗಲಿ - ಎಂದು. ಅಂದರೆ ಮೇಲಿನ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾದ-
ಗಳಿಂದಂಕಿತವಾದ ಗೋಪುರವು-‘ಶರಾರಿ’- ಇದರ ಉದ್ದೇಶವೂ ಚೇತನೋ-
ದ್ಧಾರ, ಅಂತೆಯೇ, ಇದರ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ವರೂಪವಾದ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ರವರ
ಅವತಾರದ ಉದ್ದೇಶವೂ ಚೇತನೋದ್ಧಾರ, ಅದುದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ರ-
ವರ ರೂಪಾಂತರವೇ ‘ಶರಾರಿ’-ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರು, ಅವರ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ನೀಳವಾಗಿಯೂ ಬಿಳುವಾ-
ಗಿಯೂ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಕೂದಲನ್ನು (ಮುಡಿಯನ್ನು) ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದರು ಇವರು
ಸದಾ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಡಿದಾವರೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ತಲೆಯಮೇಲಿರುವಂತೆ ಧ್ಯಾನಿ-
ಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ, ಆ ಶಿಖೆಯೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾದಗಳಿಂದ ಅಂಕಿತವಾಗಿ
ಗೋಪುರವಾಗಿ ‘ಶರಾರಿ’ಯಂತೆಯೇ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಶರಾರಿಯ
ದರ್ಶನದಂತೆಯೇ ಆಚಾರ್ಯರ ಈ ಶಿಖಾಬಂಧದ ದರ್ಶನದಿಂದಲೂ ಮುಂದೆ
ನಮಗೆ ಶರನಾಯುವಿನ ಸಂಸರ್ಗವಿಲ್ಲದೆ ಮುಕ್ತಿ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದಲೇ
ಆಚಾರ್ಯರ ಶಿಖೆಯನ್ನು, ಶರಾರಿ ಮುನಿಗಳ ರೂಪಾಂತರದಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿ-
ದ್ದಿತು-ಎಂದು ವರ್ಣನೆಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಈ ರೀತಿಯಾದ ಆಚಾರ್ಯರ
ಘೋರ್ವಪುಂಡ್ರದಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಲಲಾಟವೂ ಮತ್ತು ಅವರ ತಲೆಯಲ್ಲಿ
ಶೋಭಿಸುವ ಶಿಖಾಬಂಧವೂ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವಂತಾಗಲಿ-
ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮುಖೇಂದ್ರ ಧಃಪಾತಿಕರೋತ್ಕರಾಕೃತಿ-
 ಸ್ಫುಟಚ್ಛವಿಶ್ವಶ್ರು ಪರಿಷ್ಕೃತೋರಸಂ |
 ಸಿತೋಪವಿತಂ ತುಳಸೀಸರೋರುಹಾಕ್ಷ-
 ಮಾಲಿಕಾಲಂಕೃತ ಚಾರುಕಂಧರಂ || ೧೨ ||

(ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ) ಮುಖೇಂದ್ರ-ಮುಖಚಂದ್ರನಿಂದ, ಅಧಃಪಾತಿ-
 -ಕೆಳಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರಸರಿಸುವ, ಕರ-ಕಿರಣಗಳಿಂದಲೂ, ಉತ್ಕರಾಕೃತಿ-
 ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರಸರಿಸುವ ಕಿರಣಗಳಿಂದಲೂ, ಸ್ಫುಟ-ಅರಳಿದ, ಛವಿ-
 ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಶ್ವಶ್ರು-ಗಡ್ಡೆ ಮತ್ತು ಮೀಸೆಯಿಂದಲೂ, ಪರಿಷ್ಕೃತ-
 -ಪರಿಷ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಉರಸಂ-ವಕ್ಷಸ್ಥಲವೂ, ಸಿತೋಪವೀತಂ-ಬಿಳುಪಾದ
 ಯಜ್ಞೋಪವೀತ(ಜನಿನಾರ), ತುಳಸೀಸರೋರುಹಾಕ್ಷಮಾಲಿಕಾ-ತುಳಸೀ-
 ಮಾಣಿ ಮತ್ತು ಪದ್ಮಾಕ್ಷಮಾಲಿಕೆಗಳಿಂದ, ಅಲಂಕೃತ-ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ,
 ಚಾರು-ಸುಂದರವಾದ, ಕಂಧರಂ-ಕುತ್ತಿಗೆಯೂ (ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ
 ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪರಿಸುವಂತಾಗಲಿ)

ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಬಿಳುಪಾದ ಕೇಶಪಾಶದಿಂದ ಕೂಡಿದ
 ಶಿಖೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಆಚಾರ್ಯರ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ
 ವಿಗ್ರಹದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಯಿನಾರಾಚಾರ್ಯರು ಈ
 ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. “ಸ್ತನಕೇಶವತೀ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ಯಾತ್ ಲೋಮಶೌ
 ಪುರುಷಃ ಸ್ಮೃತಃ”-ಎಂದು ಲಾಂಕಿಕವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು
 ಹೇಳುವಲ್ಲಿ-ಸುಂದರವಾದ ಮತ್ತು ಪುಷ್ಪವಾದ ಸ್ತನ ಮತ್ತು ಕೇಶಪಾಶದಿಂದ
 ಕೂಡಿರುವುದೇ ಸ್ತ್ರೀಯ ಲಕ್ಷಣವೆಂದೂ, ಲಲಾಟ ಅಂಗೈ ಮತ್ತು ಪಾದ,
 ಅಂಗಾಲುಗಳನ್ನುಳಿದು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರೋಮರಾಜಿ
 ಯಿಂದ (ಗಡ್ಡೆ ಮೀನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದೇ) ಪುರುಷನ ಲಕ್ಷಣವೆಂದೂ
 ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ಅವತಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ದಿವ್ಯದೇಹದಲ್ಲಿ ಈ ಲೌಕಿಕ ವಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೂಡಿದ್ದಿತ್ತು

ಸಾಮುದ್ರಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಒಂದೊಂದು ಭಾಗವನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸಿ ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ, ಐಹಿಕಾಮುಷ್ಮಿಕವಾದ ಸರ್ವಭೋಗವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುವ, ಸಂತೃಪ್ತರಾಗಿ, ಶಾಂತಿಯುತವಾದ ಮನಸ್ಸುರ ಗಡ್ಡ ಮೊನೆಯಾದರೋ, ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿಯೂ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವುದಾಗಿಯೂ ಮಂಗಳಕರವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಮೃದುವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ — 'ಸಂಪೂರ್ಣಭೋಗಿನಾಂ ಕಾಂತಂಶ್ಚತ್ರುಸ್ಥಿಗ್ಧಂ ಶುಭಂ ವೃದ್ಧುಃ'—ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ಗಡ್ಡ ಮೊನೆಗಳು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದುದಾಗಿತ್ತು. ಆಚಾರ್ಯರ ಮುಖಮಂಡಲ ಚಂದ್ರ ಬಿಂಬವಂತೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ಅಪ್ಪಾದದಾಯಕವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತ್ತು. ಈ ಮುಖದಲ್ಲಿನ ಗಡ್ಡ ಮೊನೆಯ ಕೂದಲುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕೆಳಮುಖವಾಗಿ ಕಾಂತಿಯುತವಾಗಿ, ಚಂದ್ರನ ಕಿರಣಗಳು ಅಭೋಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರಸರಿಸಿ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುವಂತಿದ್ದಿತ್ತು ಆಚಾರ್ಯರ ವಕ್ಷಸ್ಥಲವು ಉಬ್ಬಿದ ಎದೆಯಿಂದಲೂ, ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಅರಳಿರುವಂತೆಯೂ ಇದ್ದು ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಬೀರುವಂತಿದ್ದು ಬಹಳ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿದ್ದಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಲು ಚಂದ್ರನ ಕಿರಣವು ಕೆಳಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರಸರಿಸಿ ಹೊಳಪಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಪ್ರತಿಫಲಿತವಾಗುವಂತೆ ಇವರ ಮುಖಮಂಡಲದಿಂದ ಪ್ರಸರಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜೋಮಯವಾದ ಕಿರಣಗಳು ಇವರ ವಕ್ಷಸ್ಥಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಪ್ರತಿಫಲಿತವಾಗಿ ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರಸರಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತ್ತು ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ಹೊಳಪಿದ್ದರೂ, ಚಂದ್ರನ ಕಿರಣ ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವಾಗ, ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಪರಿಷ್ಕರಿಸ್ಪಟ್ಟು ಆ ವಸ್ತುವಿನ ಹೊಳವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೋ, ಅಂತೆಯೇ ಆಚಾರ್ಯರ ಮುಖಮಂಡಲದ ಕಾಂತಿ, ಅವರ ಸ್ವತಃ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಕ್ಷಸ್ಥಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಪ್ರತಿಫಲಿತವಾಗುವುದರ ಮುಖಾಂತರ, ಅವರ

ಎದೆಯು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಇನ್ನೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು-ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಆಚಾರ್ಯರು ಬಿಳುಪಾಗಿಯೂ ಪವಿತ್ರವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ತನ್ನ ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಯಜ್ಞೋಪವೀತದ ರಹಸ್ಯವು ಇಂತಿದೆ:- ಮಂಗಳಕರವಾದ ಪ್ರಸಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಸಮಾಹಿತ ಚಿತ್ತನಾಗಿ, ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಸಂಚ ವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೂತ್ರದ (ದಾರದ) ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೂಲಿದನು. ಬಳಿಕ ಅದರಿಂದಲೇ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರರನ್ನೂ ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕರನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಅಂದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳೆ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಈ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಸಂಚವನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ, ವೇದ ವಿಹಿತವಾದ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಆ ರೀತಿ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲೂ ಮತ್ತು ವೇದವಿಹಿತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನನುಷ್ಠಿಸಲು ಈ ಉಪವೀತಧಾರಣೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅರ್ಹತೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ

ಈ ಉಪವೀತವು ಮೊದಲು 'ಯಜ್ಞೋವೈವಿಷ್ಣುಃ'-ಎಂದು ಶ್ರುತಿಸಾಧ್ಯ ನಾದ, ಮಜ್ಜಶಬ್ದವಾಚ್ಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ನೂಲಿದುದರಿಂದಲೂ, ಮತ್ತು ಯಜ್ಞಶಬ್ದವಾಚ್ಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಲು ಅರ್ಹತೆ ಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ, 'ಯಜ್ಞೋಪವೀತ'-ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

“ಸಿಸ್ಪಕ್ಷುರೇಕವಿವಾಗ್ರೇ ಸಮಾಸೀನಃ ಶಿವಃ ಸ್ವಯಮ್ |
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಗುಣಮಯೀಂ ಮಾಯಾಂ ಸೂತ್ರರೂಪಾವಿವಾಕರೋತ್ ||
ತಯಾ ತದಾತ್ಮಕಂ ವಿಷ್ಣುಂ ಸೃಷ್ಟ್ವಾಕಾಲಂದಿವಾಕಸಾಮ್ | ಸ್ವಯಂ
ಭೂರಭವದುದ್ರಶ್ಚಾಸ್ಯ ಜಯಾಯ ಸಃ | ಯಜ್ಞಾರ್ಥಃ ಪರಮಾತ್ಮಾ
ಯಃ ಉಚ್ಯತೇ ಚೈವ ಹೋತೃಭಿಃ | ಉಪವೀತಂ ತತೋಽಸ್ಯೇದಂ
ತತ್ಸ್ಯಾದ್ಯಜ್ಞೋಪವೀತಕಮ್ | ಬಹಾಗ್ರೇಕಲ್ಪ
ಯಾಮಾಸ ವೇದಾರ್ಹಾಣಾಮನುಕ್ರಮಮ್ | ಯೇನಾಂಸೇ ಧೃತ

ಮಾತ್ರೇಣ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರೇಣ ತೇ ದ್ವಿಜಾಃ | ಭವಂತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಮು
ನೇದಾಹಾರ್ಥ ತ್ರಯಸ್ತ್ವಿಹ ||” -ಎಂದು ಆಶ್ವಲಾಯನರು ಇದರ ರಹಸ್ಯ
ವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಕೆಲಕೆಲ ಸನ್ನಿವೇಷ
ಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಬೇಕೆಂದು - “ನೀವೀತಂ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ
ಪ್ರಾಚೀನವೀತಂ ಪಿತೃಣಾಂ ಉಪವೀತಂ ದೇವನಾಂ” - ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯೇ
ಹೇಳುವಂತೆ, ಮನುಷ್ಯ ಉದ್ದೇಶ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿಗೆ
ಮಾಲೆಯಂತೆ ಬೆನ್ನಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಪಿತೃ
ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಬಲಭುಜದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಎಡಗಡೆಯ ತೋಳಿನ
ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರವಿರುವಂತೆಯೂ ಮತ್ತು ದೇವತಾ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಎಡ-
ಭುಜದ ಮೇಲೂ ಬಲತೋಳಿನ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಸೂತ್ರವಿರುವಂತೆಯೂ
ಧರಿಸಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸುವಿಕೆಗೆ ‘ನೀವೀತ’ವೆಂದೂ
ಪಿತೃಗಳಲ್ಲಿನ ಧರಿಸುವಿಕೆಗೆ - ‘ಪ್ರಾಚೀನವೀತ’ ಎಂದೂ ಮತ್ತು ದೇವತಾ
ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿನ ಧರಿಸುವಿಕೆಗೆ ‘ಉಪವೀತ’ವೆಂದೂ ಹೆಸರು. ಈ ಉಪವೀತವು
ಕೆಲ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಕೆಲ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸ
ಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಬಾಹುಳ್ಯದ ಭಯದಿಂದ ಈ ವಿಷಯದ ವಿವರಣೆ
ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಕಷ್ಟಲದೂಷಿತವಾದ ಉಪವೀತವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ನೂತನ
ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು.

ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರು ಯಾವಾಗಲೂ ದೇವತಾ ಸಾರ್ವಭೌಮನಾದ
ಪರಮಾತ್ಮನ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿ ತೊಡಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಬಿಳುಪಾದ,
ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಯಜ್ಞ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಸದಾ ಉಪವೀತವಾಗಿಯೇ ಧರಿಸು-
ತ್ತಿದ್ದರು. ಸದಾ ಪರಮಾತ್ಮನ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ, ಆಶುಚಿಗೆ
ಕಾರಣವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಈ ಸೂತ್ರವು ಪವಿತ್ರವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಿತು.

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಯಸ್ಕಾಂತವನ್ನು ಭೂಮಿಯ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಉಜ್ಜಿದಾಗ,
ಅದರಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತವಾಗುವ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರು ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಅಂತೆಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದಂತೆಯೇ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಆಯಾಯಾ ದೇವತೆಗಳ ಗುಣಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಆಯಾಯಾ ಗುಣಗಳುಳ್ಳ ವಸ್ತುಗಳೂ ಆಯಾಯಾ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವುದರಿಂದ, ಆ ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರೀತರಾಗಿ ಆಕರ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಆ ವಸ್ತುವನ್ನು ಧರಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಳಿ ಸದಾ ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಸತ್ತ್ವಗುಣಭೂಯಿಷ್ಠವಾದ ತುಳಸೀಮಣಿ ಮತ್ತು ಪದ್ಮಾಕ್ಷಮಾಲಿಕೆಗಳು ನಿತ್ಯ ಶುದ್ಧ ಸತ್ತ್ವಮಯವಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮನಸ್ಸನ್ನೋಲಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಧರಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವೇರ್ಪಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರೂ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಉಪಾಸಕರಾಗಿ ಅವನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ, ತಮ್ಮ ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸದಾ ತುಳಸೀಮಣಿ ಮತ್ತು ಪದ್ಮಾಕ್ಷಮಾಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸತ್ತ್ವಗುಣಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿ ಇರುವ ಆಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸುಜಾತಚರಣಾಂಬುಜಂ ಸುದೃಢಗುಲ್ಫಜಾನೂರುಕಂ |

ಸಿತಾಂತರಕಟೀತಟಂ ಸುಭಗನಾಭಿವಕ್ಷೋಗಳಂ |

ಸುದೀರ್ಘಯುಗಬಾಹುಕಂ ಶುಭಕಪೋಲನಾಸಾಕ್ಷಿಕಂ

ಮನೋರುಚಿರಮಾಲಿಕಂ ಕಲಯ ವೇಂಕಟೇಶಂ ಗುರುಮ್ ||೧೨||

(ಎಲೈ ಮನಸ್ಸೇ ! ನೀನು) ಸುಜಾತಚರಣಾಂಬುಜಂ-ರಮಣೀಯ ಅಡಿಪಾದರೆಗಳುಳ್ಳ, ಸುದೃಢಗುಲ್ಫಜಾನೂರುಕಂ - ಬಲಿಷ್ಠವಾಗಿಯೂ ಸುಂದರವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಮೊಣಕಾಲು ಮಂಡಿ ಮತ್ತು ತೊಡೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಸಿತಾಂತರಕಟೀತಟಂ-ಬಿಳುಪಾದ ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ನೊಂಟ ಭಾಗವುಳ್ಳ, ಸುಭಗನಾಭಿವಕ್ಷೋಗಳಂ-ರಮಣೀಯವಾದ ಹೊಕ್ಕುಳು, ಎದೆ ಮತ್ತು ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಪ್ರದೇಶವುಳ್ಳ, ಸುದೀರ್ಘಯುಗಬಾಹುಕಂ-ಸುಂದರ

ವಾಗಿಯೂ ನೀಳವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಎರಡು ತೋಳುಗಳುಳ್ಳ, ಶುಭಕಪೋಲಿ-
ನಾಸಾಕ್ಷಿಕಂ-ಮಂಗಳಕರವಾದ ಕೆನ್ನೆ, ಮೂಗು ಮತ್ತು ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ,
ಮನೋರುಚಿರಮಾಲಿಕಂ-ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ
ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ, ವೇಂಕಟೇಶಂಗುರುಂ-ಗುರು
ಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಮದ್ವೇಂಕಟನಾಥರನ್ನು, ಕಲಯ-ನೋಡುತ್ತಿರು.

ಶ್ರೀ ಮದ್ವಾಗವತದ ಅನೆಯ ಸ್ತಂಧದ ಅನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ
ಶ್ರೀ ಶುಕಬ್ರಹ್ಮರು ಪರೀಕ್ಷಿತ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಹೃತ್ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ
ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ಮೂರ್ತಿಯ ಒಂದೊಂದು ಅಂಗವನ್ನೂ ಪಾದಾದಿಕೇಶಾಂತ
ವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿ, ಈ ಒಂದೊಂದು ಅಂಗವನ್ನೇ ಮನಸಾ ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ಒಂದೊಂದು
ಅಂಗವೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಗೊಂಡ ಬಳಿಕ ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಗವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸ
ಬೇಕೆಂದೂ, ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೀಗೆಯೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ
ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕೆಂದು—

“ಏಕೈಕಶೋಭಾಂಗಾನಿ ಧಿಯಾನುಭಾವಯೇತ್

ಪಾದಾದಿಯಾವದ್ಧಸಿತಂಗದಾಭೃತಃ |

ಜಿತಂ ಜಿತಂ ಸ್ಥಾನಮಪೋಹೃದ್ಧಾರಯೇತ್

ಪರಂಪರಂ ಶುದ್ಧೃತಿ ಧೀರ್ಯಥಾಯಥಾ” ||-ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ನಯಿನಾರಾಚಾರ್ಯರು ೩ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ೧೨
ನೆಯ ಶ್ಲೋಕಪೂರ್ತಿ ೧೦ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯ
ಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹದ ಒಂದೊಂದು ಭಾಗವನ್ನೂ ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿ ಪಾದಾದಿ
ಕೇಶಾಂತ ವರ್ಣಿಸಿ, ಈಗ ಮನದಟ್ಟಾಗಲು ಮತ್ತೆ ಒಂದೊಂದೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ
೧೩ ಮತ್ತು ೧೪ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹ
ವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.—

ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ‘ಮನೋರುಚಿರಮಾಲಿಕಂ’-ಎಂಬ
ವಿಶೇಷಣವೊಂದನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಶ್ಲೋಕದ ‘ಮನಃಪ್ರಸೂನ

ಸ್ತಬಕಂ' ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಅಹಿಂಸಾದಿ ಎಂಟು ವಿಧವಾದ ಪುಷ್ಪಗಳೂ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಕರವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಎಂಟು ವಿಧವಾದ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ಮಾಲಿಕೆಯನ್ನೇ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅರ್ಪಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದರಿಂದಲೇ ಮನಸ್ಸಿನ ತಾಪಗಳು ತೊಲಗಿ ಸಂತೋಷವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಹಿಂಸಾದಿ ಎಂಟು ವಿಧವಾದ ಗುಣಗಳೂ ನಮಗುಂಟಾಗಬೇಕಾದರೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಅನುಗ್ರಹವು ಪ್ರಧಾನ ವಾಗಿರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ತರಹವಾದ ಎಂಟು ವಿಧವಾದ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಮಾರಾಟಮಾಡುವವರೇ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರೆಂದು 'ಮನೋರುಚಿರಮಾಲಿಕಂ'- ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ರೀತಿಯಾದ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ಒಂದೊಂದು ಅಂಗವನ್ನೂ, ಯಾವ ಒಂದು ಅಂಗವನ್ನೂ ಬಿಡದಂತೆ, 'ಎಲೈ ಮನಸ್ಸೇ! ನೀನು ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರು' ಎಂದು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ರಥಾಂಗ ಜಲಜಾಂಕಿತಃ ಸುಲಲಿತೋರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರೋಜ್ಜ್ವಲಃ

ಸರೋಜತುಳಸೀಮಣಿ ಗ್ರಥಿತಮಾಲಿಕಾಭೂಷಣಃ |

ಸಿತಾಂಶುಕಯುಗಾಂಚಿತಸ್ಥಿತ ಮುಖೋದಯಾ ಶೀತಳಃ |

ಚಕಾಸ್ತು ಹೃದಿ ಮೇ ಸದಾ ಸ ಗುರುವೇಂಕಟಾಧೀಶ್ವರಃ ||೧೪||

ರಥಾಂಗ-ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರದಿಂದಲೂ ಜಲಜ-ಪಾಂಚಜನ್ಯವೆಂಬ ಶಂಖದಿಂದಲೂ, ಅಂಕಿತ-ಚಿಹ್ನೆ ತರಾಗಿ, ಸುಲಲಿತೋರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರೋಜ್ಜ್ವಲಃ-ಲಲಿತವಾದ ದ್ವಾದಶೋರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರಗಳಿಂದಲೂ (ಹನ್ನೆರಡು ಸಾಮಗಳಿಂದ) ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ, ಸರೋಜ ತುಳಸೀಮಣಿಗ್ರಥಿತಮಾಲಿಕಾಭೂಷಣಃ-ಪದ್ಮಾಕ್ಷ ಮತ್ತು ತುಳಸೀಮಣಿಗಳಿಂದ ವೋಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಾಲಿಕೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ, ಸಿತಾಂಶುಕಯುಗಾಂಚಿತ-ಬಿಳುವಾದ ಪಂಚಿ ಮತ್ತು ಉತ್ತರೀಯಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮನೋಹರವಾದ, ಸ್ಥಿತಮುಖೋದಯಾ-ಶೀತಳಃ-ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯನ್ನು ಬಿರುತ್ತಾ ತಣ್ಣಗಿರುವ(ಮನಸ್ಸುರಾದ), ಸಃ-ಆ,

ಗುರುವೇಂಕಟಾಧೀಶ್ವರಃ-ವೇಂಕಟನಾಥಗುರುಗಳು, ಸದಾ-ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಮೇ-ನನ್ನ, ಹೃದಿ-ಹೃದಯ (ಕಮಲ)ದಲ್ಲಿ, ಚಕಾಸ್ತು-ಪ್ರಕಾಶಿಸಲಿ ||೨೪||

ಆಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ಮೂರ್ತಿಯ ವರ್ಣನೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವನೂ ಹೊಂದಿರಬೇಕಾದ ಲಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರ ನಯಿನಾರಾಚಾರ್ಯರು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಯಮ ಮತ್ತು ಅವನ ಕಿಂಕರನಿಗೆ ಸಂವಾದ ನಡೆದಾಗ, ಯಮನು ಪಾಶವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಕಿಂಕರನಿಗೆ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದನು-“ಮಧುಸೂದನನ ಅಡಿದಾವರೆಯಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ, ನಾನು ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಭುವಾಗಿದ್ದೇನೆ.”

“ಸ್ವಪುರುಷಮುಭಿವೀಕ್ಷ್ಯಪಾಶಹಸ್ತಂ ವದತಿ ಯಮುಃ ಕಿಲ ತಸ್ಯ ಕರ್ಣಮೂಲೇ |

ಪರಿಹರ ಮಧುಸೂದನಪ್ರಪನ್ನಾನ್ ಪ್ರಭುರಹಂ ಅನ್ಯನ್ಯಣಾಂ
ನ ವೈಷ್ಣವಾನಾಂ” ||—

ಎಂದು. ಆಗ ಯಮಕಿಂಕರನು ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನಾರು ? ಅವನ ಲಕ್ಷಣಗಳಾವುವು ? ಎಂದು, ಕೇಳಿದಾಗ ಯಮನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—‘ಯಾವನು ತನ್ನ ವರ್ಣಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಡದೇ ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ, ಯಾವನು ತನ್ನ ನ್ನೇಹಿತರಲ್ಲಾಗಲೀ ತನ್ನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವವರಲ್ಲಾಗಲೀ ಒಂದೇ ರೀತಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ, ಯಾವನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಸ್ವತ್ತನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರನ್ನೂ ಹಿಂಸಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನೋ-ಅವನನ್ನು ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನೆಂದು ತಿಳಿ.

“ನ ಚಲತಿ ನಿಜನರ್ಣಧರ್ಮತೋಯಃ ಸಮಮತಿರಾತ್ಮಸುಹೃದ್ವಿಸ್ತೇ |
ನಹರತಿ ನಚಹಸ್ತಿ ಕಿಂಚಿದುಚ್ಚೈಃ ಸಿತಮನಸಂತಮನೇಹಿ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಂ ||”

‘ಯಾರು ತಮ್ಮ ಕುತ್ಸಿ ಗೆಯಲ್ಲಿ ತುಲಸೀಮಣಿ ಮತ್ತು ಪದ್ಮಾಕ್ಷಮಾಲಿಕೆ
ಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುತ್ತಾರೆಯೋ, ಯಾರು ತಮ್ಮ ತೋಳುಗಳ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ
ಶಂಖಚಕ್ರದ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆಯೋ, ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರು
ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಉರ್ಧ್ವವುಂಡವನ್ನು ಧರಿಸಿರುತ್ತಾರೆಯೋ, ಅವರೇ ತಮ್ಮ
ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ಇಡೀ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೇ ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸುವ ಮಹಿಮಾನ್ವಿತ-
ರಾದ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತರು’.—“ಯೇ ಕಂಠಲಗ್ನ ತುಳಸೀನಳಿನಾಕ್ಷಮಾಲಾಃ
ಯೇ ಬಾಹ್ಯಮಾಲಸರಿಚ್ಛಿತಶಂಖಚಕ್ರಾಃ | ಯೇ ವಾ ಲಲಾಟ-
ಫಲಕೇ ಲಸದೂರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರಾಃ ತೇ ವೈಷ್ಣವಾ ಭುವನಮಾಶು-
ಪವಿತ್ರಯಂತಿ ||”

‘ಯಾರು ಕಮಲನಯನ ! ವಾಸುದೇವ ! ವಿಷ್ಣೋ ! ಧರಣಿಧರ !
ಅಚ್ಯುತ ! ಶಂಖಚಕ್ರಪಾಣೇ ! ನೀನೇ ನನಗೆ ಶರಣು (ರಕ್ಷಕ)’—ಎಂದು
ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆಯೋ, ಅವರು ಪಾಪದ ನೋಂಕೂ ಇಲ್ಲದವರು. ಅವರನ್ನು
ಎಲೈ ಭಟನೇ ! ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು’ “ಕಮಲನಯನ !
ವಾಸುದೇವ ! ವಿಷ್ಣೋ ! ಧರಣಿಧರ ! ಅಚ್ಯುತ ! ಶಂಖಚಕ್ರಪಾಣೇ
ಭವಶರಣಮಿತಿರಯಂತಿ ಯೇ ವೈ ತ್ವಜಭಟೆ ! ದೂರತರೇಣ ತಾನ-
ಪಾಷಾನ್” —ಎಂದು.

ಅನಂತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಮೇಲಿನ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತರ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಲ್ಲವೂ,
ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಮತ್ತು
ಮೂರನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಗುಣಗಳು ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನೂ
‘ವೇದಾಂತ ದೇಶಿಕರ ದಿನಚರಿ’ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.
ಏನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿನ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತರ ಗುಣವನ್ನು ಇಂದೂ ನಮ್ಮಗಳಿಗೆ
ಕಾಣುವ ಅವರ ಅರ್ಚಾಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಅದನ್ನೇ
ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಆಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಶೋಭುಗಳ ತುದಿ-
ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಂಖಚಕ್ರದ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿವೆ. ಹಣೆಯಲ್ಲಿ
ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿರುವ ಉರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರವು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದೆ. ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ
ತುಳಸೀಮಣಿ ಮತ್ತು ಪದ್ಮಾಕ್ಷ-ಮಾಲಿಕೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.
ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಬಿಳುವಾದ ಪಂಜಿ ಮತ್ತು ಉತ್ತರೀಯವನ್ನೂ ಧರಿಸಿ-
ದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಅಲಂಕೃತರಾದ ಆಚಾರ್ಯರು ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯನ್ನು
ಬೀರುತ್ತಾ, ತಮ್ಮನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ಶಿಷ್ಯವರ್ಗದಲ್ಲಿ ದಯೆಯಿಂದ ತೋಯ್ದು-
ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ
ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಶೀತಲ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ
ರೀತಿಯ ಆಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ಮೂರ್ತಿಯು ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ
ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರಲಿ-ಎಂದು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ-
ದ್ದಾರೆ

ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿ-
ಸುವುದರೊಡನೆ, ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತರಾದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಭಾಷ್ಯಾಭ್ಯಂತರಗಳಲ್ಲಿ
ಯಾವ ರೀತಿ ಇರಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಉಪದೇಶವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಯ ಇನಾಂ ದಿನಚರ್ಯಾಂ ಚ ವಿಗ್ರಹಧ್ಯಾನಸದ್ಧತಿಂ |

ವರದಾರ್ಯಕೃತಾಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಶೀಲಯೇನ್ಮುಕ್ತಃ ಏವ ಸಃ ||೧೫||

ಯಃ = ಯಾವನು, ವರದಾರ್ಯಕೃತಾಂ = ಕುಮಾರ ವರದಾ-
ಚಾರ್ಯರಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ದಿನಚರ್ಯಾಂ = ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರ ದಿನ-
ಚರಿಯನ್ನೂ, ಚ = ಮತ್ತು, ವಿಗ್ರಹಧ್ಯಾನಸದ್ಧತಿಂ = 'ವಿಗ್ರಹಧ್ಯಾನ
ಸದ್ಧತಿ' ಎಂಬ ಈ ಪದ್ಯಮಾಲಿಕೆಯನ್ನೂ, ಭಕ್ತ್ಯಾ = ಭಕ್ತಿಯಿಂದ,
ಶೀಲಯೇತ್ = ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಯೋ, ಸಃ = ಅವನು,
ಮುಕ್ತಃ ಏವ = ಮುಕ್ತಾತ್ಮನೇ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ನಯನಾಚಾರ್ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮೇಲಿನ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಪದ್ಯಗಳಿಂದ
ಕೂಡಿದ ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರ 'ವಿಗ್ರಹಧ್ಯಾನಸದ್ಧತಿಗೆ' ಫಲಶ್ರುತಿಯು

ರೂಪದಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮೇಲಿನ ೧೪ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಅರ್ಧಾನುಸಂಧಾನ ಸಹಿತವಾಗಿ ಪರಿಸುತ್ತಾ ಆಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವವನಿಗೆ, ಅವರ ಕೃಪೆಯಿಂದಲೇ, ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿ ಮಾಡುವ ಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಗಿ, ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೊಂದೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಆಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಅನತಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಿರುಪತಿಯ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ದಯೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—‘ಎಲೈ ದಯಾದೇವಿಯೇ ! ತಾಯಿ ! ತಿರುಪತಿಯ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಆದರದಿಂದ ಬಂದು ನಿಂತಿರುವ ಶ್ರೀನಿವಾಸನು, ಮುಕ್ತಾತ್ರರು ಶ್ರೀವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಅನುಭವವನ್ನು ನನಗೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ, ಈ ಲೀಲಾ ವಿಭೂತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವಂತೆಮಾಡು. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದುದಾವುದನ್ನೂ ನಾನು ಯಾಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ.’—“ನಾತಃಪರಂ ಕಿಮಪಿ ಮೇ ತ್ವಯಿ ನಾಥನೀಯಂ, ಮಾತರ್ದಯೇ ! ಮಯಿಕುರುಷ್ವ ತಥಾ ಪ್ರಸಾದಂ | ಬದ್ಧಾದರೋ ವೃಷಗಿರಿ ಪ್ರಣಯೀ ಯಥಾಸಾ | ಮುಕ್ತಾನುಭೂತಿ ಮಿಹದಾಸ್ಯತಿ ಮೇ ಮುಕುಂದಃ ||” (ದಯಾ-ಶತಕ-೧೦೦)—ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಂತೆಯೂ, ಅದಕ್ಕೆ ವಿವರಣೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಅದನ್ನೇ ವಿವರವಾಗಿ ವರದರಾಜನಲ್ಲಿ—‘ಎಲೈ ! ವರದರಾಜನೇ ! ನೀನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವುದಾದರೇ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಯಾವ ಒಂದು ವ್ಯಾಜವೂ ಇಲ್ಲದ ಶುದ್ಧವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿದ್ದು, ನಿನ್ನ ದಾಸರೊಡನೆಯೇ ಸದಾ ಸಂಸರ್ಗವೇರ್ಪಡುವುದಾದರೆ, ಎಲೈ ! ಪರಮಾತ್ಮನೇ ! ಈ ಸಂಸಾರವೇ ಮೊಕ್ಷದೇಶಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನವಲ್ಲವೇ’—‘ತ್ವಂ ಒತೇತ್ಪ್ರಸೀದಸಿ, ತವಾಸ್ಥಿ ಸಮಾಪತಶ್ಚೇತ್ | ತ್ವಯ್ಯಸ್ತಿ ಭಕ್ತಿರನಘಾ ಕರಿಶ್ಯಲನಾಥ ! ಸಂಸೃಜ್ಯತೇ ಯದಿ ಚ ದಾಸಜನಸ್ತ್ವದೀಯಃ | ಸಂಸಾರ ಏಷ ಭವನ್ಮಪನರ್ಗ ಏವ’—(ವರದರಾಜ ಪಂಚಾಶತ್-೪೨)—ಎಂದೂ. ಮತ್ತೆ ಆ ತರಹದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ಬಳಿಕ, ಆಚಾರ್ಯರು ಅದೇ ವರದರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು—‘ಎಲೈ ! ವರದ-

ರಾಜನೆ ! ಇದೇ ರೀತಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಗಮನವಿಲ್ಲದೆ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಚಿಂತಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವ, ನಿನ್ನ ಸುಂದರಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನಾನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವಲ್ಲಿ, ಸತ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ—ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ನನಗೆ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಲ್ಲ—‘ನಿರಂತರಂ ನಿರ್ವಿಶಯಸ್ತ್ವಾದೀಯಮಸ್ತುಪ್ಪ, ಚಿಂತಾಸದಮಾಭಿರೂಪ್ಯಂ | ಸತ್ಯಂ ಶವೇ ನಾರಣಶೈಲನಾಥ | ವೈಕುಂಠವಾಸೇಽಪಿ ನ ಮೇಽಭಿಲಾಷಃ || (ವರದರಾಜಪಂಚಾಶತ್-೪೯)’—ಎಂದು ಅನುಭವಿಸಿದಂತೆ, ನಾನು ಈ ದೇಹವಿರುವಲ್ಲಿಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನ ದಿವ್ಯಮಂಗಳಮೂರ್ತಿಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಪಡೆದು, ಅವನ ದಾಸರ ಸಂಸರ್ಗವನ್ನೂ ಹೊಂದಿ, ತುಚ್ಛವಾದ ಐಹಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಬಾರದೆ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಗುಣಾನುಭವ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೇನೆ—ಎಂಬುದನ್ನೇ ‘ಮುಕ್ತ ಏವಸಃ’—ಎಂಬ ಪದಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

—ಇಲ್ಲಿಗೆ ‘ವೇದಾಂತದೇಶಿಕ ವಿಗ್ರಹಧ್ಯಾನಪದ್ಧತಿ’ಯು ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತು.

ಶ್ರೀನಯನಾರಾಚಾರ್ಯಸ್ವಾಮಿ ವಿರಚಿತಂ

ಶ್ರೀಮದ್ವೇದಾಂತದೇಶಿಕ ತನಿಯನ್ (ಬಿಡಿಪದ್ಯ)

ಶ್ರೀಮಾನ್ ವೆಂಕಟನಾಥಾರ್ಯಃ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರೀ |
ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಮೇ ಸನ್ನಿಧತ್ತಾಂಸದಾಹೃದಿ ||

ಶ್ರೀಮಾನ್ — ಪರಮಾತ್ಮನ ನಿತ್ಯಕೈಂಕರ್ಯಶ್ರೀಸಂಪನ್ನರಾದ, ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಕೇಸರಿ—ಕವಿಗಳು ಮತ್ತು ತಾರ್ಕಿಕರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹ-ದಂತಿದ್ದು, 'ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹ'ರೆಂದು ಬಿರುದಾಂಕಿತರಾದ, ವೇದಾಂತಾ-ಚಾರ್ಯವರ್ಯಃ—ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ, ವೇಂಕಟ-ನಾಥಾರ್ಯಃ—ಶ್ರೀವೆಂಕಟನಾಥಾರ್ಯರು, ಮೇ—ನನ್ನ, ಹೃದಿ—ಹೃದಯದಲ್ಲಿ, ಸದಾ—ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಸನ್ನಿಧತ್ತಾಂ—ಪೂರ್ಣ-ವಾದ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದಿರಲಿ.

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ಬಂದ ೧೪ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ಅವರು ನಮ್ಮ ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ-ವಾಗಿ ಪರಿಪೂರ್ಣಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದ ಬಿಜಯಮಾಡಿಸಿರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಆಹ್ವಾನಿಸುವ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಯಾಚನಾಮಂತ್ರಸ್ವರೂಪವಾದುದು ಈ ಶ್ಲೋಕ.

‘ಆಚಾರ್ಯವಾನ್ ಪುರುಷೋವೇದ’. ‘ಆಚಾರ್ಯಾದೇವ ಹಿಸಾಧಿಷ್ಠಂ ಭವತಿ’,—ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ, ‘ಆಚಾರ್ಯರನ್ನ-ರಿತು, ಅವರ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದವರು ಮಾತ್ರವೇ, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನ-ರಿಯಬಲ್ಲರು’ ‘ಅವರು ಮಾಡುವ ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳೂ ಪೂರ್ಣಫಲ ವನ್ನೀಯುತ್ತವೆ.’ — ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುವುದರಿಂದ, ನಾವು ಮಾಡುವ ಸರ್ವವಿಧವಾದ ಕೆಲಸಗಳೂ ಪೂರ್ಣಫಲವನ್ನೀಯಲು, ಮತ್ತು ಆ ಕರ್ಮ-ಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನ ಮುಖೋಲ್ಲಾಸ ಸಿದ್ಧಿಸಲೆಂದೂ, ನಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯ

ದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳ ಆದಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಈ ಮೇಲಿನ ಆಚಾರ್ಯರ ತನಿಯನ್ ಹೇಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ.

ಈ ರೀತಿ ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಹೃದಯದೇಗುಲದಲ್ಲಿ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ, ಸ್ಥಾಪನೆಮಾಡಿ ಕೊಂಡ ಬಳಿಕ, ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಧೂಪ ದೀಪಾದಿ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಅವರ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ಶತನಾಮಾವಳಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ, ಅವರ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳನ್ನು ಸಂಧಾನಮಾಡುತ್ತಾ, ಅವರ ಅಡಿದಾವರೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಭಕ್ತಿ ಕುಸಮವನ್ನರ್ಪಿಸುತ್ತಾ, ಈ ಜೀವ ತಮಗೆ ನೇರಿದವನು, ಸ್ವತಂತ್ರನಲ್ಲ, 'ಆಚಾರ್ಯಾಧೀನ'—ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೀಯುವ (ಮುನ), 'ನಮಃ'—ಎಂಬ ಪದವನ್ನೂ, ಆಚಾರ್ಯರ ಒಂದೊಂದು ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅರ್ಥಾನುಸಂಧಾನ ಸಹಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿ, ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ರಕ್ಷಾಭರವನ್ನು ಅರ್ಪಣೆಮಾಡಬೇಕು.

ಶ್ರೀಮದ್ವೇದಾಂತ ದೇಶಿಕಾಷ್ಟೋತ್ತರ- ಶತನಾಮಾವಳಿಃ ||

೧. ಓಂ ಶ್ರೀ ಘಂಟಾವತಾರಾಯ ನಮಃ
೨. ಓಂ ಅನಂತಾರ್ಯತನಯಾಯ ನಮಃ
೩. ಓಂ ವೇಂಕಟಾಧಿಪಾಯ ನಮಃ
೪. ಓಂ ಶ್ರೀರಂಗರಾಜದೊಹಿತ್ರಾಯ ನಮಃ
೫. ಓಂ ದ್ವಾದಶಾಬ್ದಾಂತ ಗರ್ಭಗಾಯ ನಮಃ
೬. ಓಂ ವಿಭವಾಬ್ದ ಸಮುತ್ಪನ್ನಾಯ ನಮಃ
೭. ಓಂ ಕನ್ಯಾಶ್ರವಣಸಂಭವಾಯ ನಮಃ
೮. ಓಂ ಶ್ರೀಮಲ್ಲಕ್ಷ್ಮಣಯ್ಯೋಗ್ಯಂಶಾಯ ನಮಃ
೯. ಓಂ ವರದಾಚಾರ್ಯವೀಕ್ಷಿತಾಯ ನಮಃ

೧೦. ಓಂ ರಾಮಾನುಜಾರ್ಯಸಂದೈಷ್ವಾಯ ನಮಃ ೧೦
 ೧೧. ಓಂ ಸೌಖರ್ಣಮನುಚಿಂತಕಾಯ ನಮಃ
 ೧೨. ಓಂ ತಾಕ್ಷ್ಯದತ್ತವರಾಯ ನಮಃ
 ೧೩. ಓಂ ಶುದ್ಧಾಯ ನಮಃ
 ೧೪. ಓಂ ಪ್ರಸಾದಿತ ಹಯಾನನಾಯ ನಮಃ
 ೧೫. ಓಂ ಅಧೀತಸಾಂಗಸಕಲಶ್ರುತಯೇ ನಮಃ
 ೧೬. ಓಂ ಸ್ಮೃತಿದಿಗ್ರಂಥೈ ನಮಃ
 ೧೭. ಓಂ ಇತಿಹಾಸಪುರಾಣಜ್ಞಾಯ ನಮಃ
 ೧೮. ಓಂ ಸುಕವಯೇ ನಮಃ
 ೧೯. ಓಂ ತರ್ಕತತ್ವವಿದೇ ನಮಃ
 ೨೦. ಓಂ ಭಾಷ್ಯಕಾರಾಯ ನಮಃ ೨೦
 ೨೧. ಓಂ ಭಯಹರಾಯ ನಮಃ
 ೨೨. ಓಂ ಸುಧಾಶಿನೇ ನಮಃ
 ೨೩. ಓಂ ದುಗ್ಧರಾಶಿಕೃತೇ ನಮಃ
 ೨೪. ಓಂ ಪ್ರಧಾನಪ್ರತಿತಂತ್ರಜ್ಞಾಯ ನಮಃ
 ೨೫. ಓಂ ದೇವತಾಪಾರಮಾರ್ಥ್ಯವಿದೇ ನಮಃ
 ೨೬. ಓಂ ಶ್ರುತವಿದ್ಯಾಯ ನಮಃ
 ೨೭. ಓಂ ಶ್ರಾವಯಿತ್ರೇ ನಮಃ
 ೨೮. ಓಂ ಶ್ರುತಪಾಲಾಯ ನಮಃ
 ೨೯. ಓಂ ಶ್ರುತಪ್ರದಾಯ ನಮಃ
 ೩೦. ಓಂ ಶ್ರುತಾಯ ನಮಃ ೩೦
 ೩೧. ಓಂ ಪಾಂಡಿತ್ಯದಾತ್ರೇ ನಮಃ
 ೩೨. ಓಂ ಕೃತಕೃತ್ಯಾಯ ನಮಃ
 ೩೩. ಓಂ ಕೃತಿನೇ ನಮಃ
 ೩೪. ಓಂ ಸುಧಿಯೇ ನಮಃ
 ೩೫. ಓಂ ನಿರಸ್ತಸಾಂಖ್ಯಾಯ ನಮಃ

೩೬. ಓಂ ಪ್ರತ್ಯುಕ್ತಯೋಗಾಯ ನಮಃ
 ೩೭. ಓಂ ಕಾಣಾದಭಂಜನಾಯ ನಮಃ
 ೩೮. ಓಂ ಅಚಿಚ್ಚೈತನ್ಯವಾದಘ್ನಾಯ ನಮಃ
 ೩೯. ಓಂ ಕ್ಷಣಿಕಾಣುಮತಾದ್ವನಾಯ ನಮಃ
 ೪೦. ಓಂ ಸಾಕಾರಧೀನಿರಾಕರ್ತೇ ನಮಃ ೪೦
 ೪೧. ಓಂ ಶೂನ್ಯವಾದತಮೋರವಯೇ ನಮಃ
 ೪೨. ಓಂ ಕುದ್ಯಷ್ಟ್ರಗತಕ್ಷೇಶಾಯ ನಮಃ
 ೪೩. ಓಂ ಸಪ್ತಭಂಗೀವಿಲೋಪನಾಯ ನಮಃ
 ೪೪. ಓಂ ಭೇದಾಭೇದಮತಚ್ಛೇತ್ರೇ ನಮಃ
 ೪೫. ಓಂ ಧೂತಯಾದಪಕೃನ್ವನಾಯ ನಮಃ
 ೪೬. ಓಂ ಅನೀಶವಾದದಂಭೋಳಯೇ ನಮಃ
 ೪೭. ಓಂ ಪಾಪಂಹಮತಖಂಡನಾಯ ನಮಃ
 ೪೮. ಓಂ ಸಂರಕ್ಷಿತಾಗಮಾಯ ನಮಃ
 ೪೯. ಓಂ ಶಂಖಚಕ್ರಧಾರಣರಕ್ಷಿತ್ರೇ ನಮಃ
 ೫೦. ಓಂ ಊರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರಾಂಕನತ್ರಾತ್ರೇ ನಮಃ ೫೦
 ೫೧. ಓಂ ಶುದ್ಧಸತ್ವಮಯಾಕೃತಯೇ ನಮಃ
 ೫೨. ಓಂ ಯತ್ಯಾಚಾರಪ್ರತಿಷ್ಠಾತ್ರೇ ನಮಃ
 ೫೩. ಓಂ ಸರ್ವತಂತ್ರಸ್ವತಂತ್ರಧಿಯೇ ನಮಃ
 ೫೪. ಓಂ ಅವತಾರರಹಸ್ಯಜ್ಞಾಯ ನಮಃ
 ೫೫. ಓಂ ಅರ್ಚಾಸೌಂದರ್ಯಸಕ್ತಧಿಯೇ ನಮಃ
 ೫೬. ಓಂ ಅರ್ಧಪಂಚಕತತ್ವಜ್ಞಾಯ ನಮಃ
 ೫೭. ಓಂ ತತ್ತ್ವತ್ರಯವಿಶೇಷವಿದೇ ನಮಃ
 ೫೮. ಓಂ ಭಕ್ತಿಯೋಗವಿರೋಧಿಘ್ನಾಯ ನಮಃ
 ೫೯. ಓಂ ಭಕ್ತಿಮತೇ ನಮಃ
 ೬೦. ಓಂ ಭಗವತ್ತ್ರಿಯಾಯ ನಮಃ ೬೦
 ೬೧. ಓಂ ಜ್ಞಾನೈಕಸಾರಾಯ ನಮಃ

೬೨. ಓಂ ದ್ವಯವಿದೇ ನಮಃ
 ೬೩. ಓಂ ವಿಭಕ್ತಾಧಿಕೃತಿತ್ರಯಾಯ ನಮಃ
 ೬೪. ಓಂ ಚತುಶ್ಲೋಕೈರ್ಧರಸಾರಜ್ಞಾಯ ನಮಃ
 ೬೫. ಓಂ ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಾತಾಂಗಪಂಚಕಾಯ ನಮಃ
 ೬೬. ಓಂ ಷಡಂಗಯೋಗನಿರ್ಣೇತ್ರೇ ನಮಃ
 ೬೭. ಓಂ ಸಸ್ತುತಂತುಕೃದುತ್ತಮಾಯ ನಮಃ
 ೬೮. ಓಂ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರೈಕನಿರತಾಯ ನಮಃ
 ೬೯. ಓಂ ನವಮೈಕರಸಾಶ್ರಯಾಯ ನಮಃ
 ೭೦. ಓಂ ದಶತಾತ್ಪರ್ಯವಿಜ್ಞಾತ್ರೇ ನಮಃ ೭೦
 ೭೧. ಓಂ ಶತಕೃತೇ ನಮಃ
 ೭೨. ಓಂ ಸಹಸ್ರವಿದೇ ನಮಃ
 ೭೩. ಓಂ ಸ್ಥೂಲಲಕ್ಷ್ಮಾಯ ನಮಃ
 ೭೪. ಓಂ ಅನೇಕನಾನಾಕೋಟಿಜ್ಞಾನನಿವರ್ತಕಾಯ ನಮಃ
 ೭೫. ಓಂ ಧರ್ಮಶಂಕನೇ ನಮಃ
 ೭೬. ಓಂ ಸಾಧುಬೃಂದವಂದಿತಾಂಘ್ರಿಸರೋರುಹಾಯ ನಮಃ
 ೭೭. ಓಂ ಪದ್ಮಾಕ್ಷಾನಂದಜನಕಾಯ ನಮಃ
 ೭೮. ಓಂ ಪರಾವರವಿಭಾಗವಿದೇ ನಮಃ
 ೭೯. ಓಂ ತ್ಯಾಗಶಬ್ದಾರ್ಥವಿದೇ ನಮಃ
 ೮೦. ಓಂ ಧರ್ಮವೇದಿನೇ ನಮಃ ೮೦
 ೮೧. ಓಂ ವಿಧಿವಿಶೇಷವಿದೇ ನಮಃ
 ೮೨. ಓಂ ಉತ್ತಮಶ್ಲೋಕ ಭಾವಜ್ಞಾಯ ನಮಃ
 ೮೩. ಓಂ ಪಂಚಕಾಲಪರಾಯಣಾಯ ನಮಃ
 ೮೪. ಓಂ ಸುರನೇವ್ಯಾಯ ನಮಃ
 ೮೫. ಓಂ ಪೂರ್ಣಮನನೇ ನಮಃ
 ೮೬. ಓಂ ಸೂರೇಂದ್ರ ಪ್ರತಿರೂಪಕಾಯ ನಮಃ
 ೮೭. ಓಂ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕ ಪಂಚಾಸ್ಯಾಯ ನಮಃ

೮೮. ಓಂ ನಿಗಮಾಂತದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ
 ೮೯. ಓಂ ವೈದ್ಯಾಯ ನಮಃ
 ೯೦. ಓಂ ಮುನೀಂದ್ರಾಯ ನಮಃ
 ೯೧. ಓಂ ಸರ್ವಜ್ಞಾಯ ನಮಃ
 ೯೨. ಓಂ ಉಪಕರ್ತ್ರೇ ನಮಃ
 ೯೩. ಓಂ ಉಪಕಾರವಿದೇ ನಮಃ
 ೯೪. ಓಂ ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯ ಸ್ಥಿರಧಿಯೇ ನಮಃ
 ೯೫. ಓಂ ಅನಘಾಯ ನಮಃ
 ೯೬. ಓಂ ಸತ್ಯವಾಚೇ ನಮಃ
 ೯೭. ಓಂ ಶುಚಯೇ ನಮಃ
 ೯೮. ಓಂ ಸಾಧುವೃತ್ತಯೇ ನಮಃ
 ೯೯. ಓಂ ಮುಕ್ತಾಡಂಬಾಯ ನಮಃ
 ೧೦೦. ಓಂ ಜಿತಾಕ್ಷಯ ನಮಃ
 ೧೦೧. ಓಂ ದೀರ್ಘಬಂಧುಮತೇ ನಮಃ
 ೧೦೨. ಓಂ ದಯಾಳವೇ ನಮಃ
 ೧೦೩. ಓಂ ಶಾಸ್ತ್ರೀ ನಮಃ
 ೧೦೪. ಓಂ ಸರ್ವಹಿತಾಚರಣತತ್ಪರಾಯ ನಮಃ
 ೧೦೫. ಓಂ ಮಹಾಘೋಷೇ ನಮಃ
 ೧೦೬. ಓಂ ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣಾಯ ನಮಃ
 ೧೦೭. ಓಂ ಸುಬಾಹವೇ ನಮಃ
 ೧೦೮. ಓಂ ಪುಂಡರೀಕದೃಪೇ ನಮಃ

೯೦

|| ಶ್ರೀಮದ್ವೇದಾಂತದೇಶಿಕಾಷ್ಟೋತರಶತನಾಮಾವಳಿಃ ಸಮಾಪ್ತಾ ||

[ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ೧೦೮ ನಾಮಾವಳಿಯಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಕುಸುಮವನ್ನು ಸಿರಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಮಂಗಳಾರತಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಮಂಗಳವನ್ನು ಹಾಡಬೇಕು. ಈ ಮಂಗಳವನ್ನು ಹಾಡುವ ಕ್ರಮವನ್ನು 'ವೇದಾಂತ ದೇಶಿಕ ಮಂಗಳಾಶಸನ'ದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಸುಪುತ್ರರಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ವರದಾಚಾರ್ಯರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ]

|| ವೇದಾಂತದೇಶಿಕ ಮಂಗಳಾಶಾಸನಮ್ ||

ಸರ್ವತಂತ್ರಸ್ವತಂತ್ರಾಯ ಸಿಂಹಾಯ ಕವಿನಾದಿನಾಮ್ |

ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯನರ್ಯಾ ವೇಂಕಟೇಶಾಯ ಮಂಗಳಮ್ || ೧ ||

ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರಾಯ = ಎಲ್ಲ ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವತಂತ್ರರಾದ ಕವಿನಾದಿನಾಮ್ = ಕವಿಗಳಿಗೂ ತತ್ಪವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ವಾದ ಮಾಡುವವರಿಗೂ, ಸಿಂಹಾಯ = ಸಿಂಹದಂತಿರುವ, ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯಾಯ = ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ, ವೇಂಕಟೇಶಾಯ = ವೇಂಕಟನಾಥರಿಗೆ, ಮಂಗಳಮ್ = ಮಂಗಳವುಂಟಾಗಲಿ.

ಆಚಾರ್ಯರುಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನು ಹಾಡುವಾಗ, ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಎರಡು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಗಳವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲನೆಯದು—ತಂದೆ ತಾಯಿಯರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಬಹಳ ಕಾಲ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ ಹಿರಿಹಿಗ್ಗಿ, ಬಳಿಕ, ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿನ ದೃಷ್ಟಿಯೇ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಗುಲಿ, ಎಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಎಂದು ಅಭಿಮಾನ ಮತ್ತು ವಾತ್ಸಲ್ಯಾತಿರೇಕದಿಂದ ಭಾವಾವೇಶಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ, ಮಗುವಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಇಡುವುದು, ನೀರಾಜನವೆತ್ತುವುದು—ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನು ಹರುಸುವಂತೆಯೇ, ನಾವು ಹಿಂದೆ ವರ್ಣಿಸಿರುವಂತೆ ಆಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿ, ಆ ಮಂಗಳಮೂರ್ತಿಯ ದಿವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ, ಆನಂದತುಂದಿಲರಾಗಿ, ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಭಕ್ತ್ಯತಿಶಯದಿಂದ, ಭಾವಾವೇಶಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ, ಅವರ ಸುಂದರ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಯಾವ ಅವಧ್ಯವೂ ಬಾರ-

ದಿರಲೆಂದು, ಅವರ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಕರ್ಪೂರ ನಿರಾಜನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಂಗಳ-
ವನ್ನು ಹರಸುತ್ತೇವೆ.

ಆಚಾರ್ಯರ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿದ ಬಳಿಕವೂ, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಇತರ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದರೆ, ನಮ್ಮಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತವಾದ ಆಚಾರ್ಯರ ಮೂರ್ತಿಯು ಮರೆ-
ಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಇತರ ವಿಷಯಗಳ ಪ್ರಾವಣ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದೇ, ಸದಾ ಆಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ಮೂರ್ತಿ ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಹೃದಯದೇಗುಲದಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಲ್ಲಲೆಂದೂ, ಮತ್ತು ದೀಪದ ಬೆಳಕು ಕಗ್ಗತ್ತಲನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುವಂತೆ ನಮ್ಮ ಐಹಿಕ ವಿಷಯಾಸಕ್ತತೆ ಎಂಬ ಕಗ್ಗತ್ತಲನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಜ್ಞಾನ ದೀಪದಿಂದ ಕರ್ಪೂರ ನಿರಾಜನವನ್ನು ಆಚಾರ್ಯ ಮಂಗಳ ಮೂರ್ತಿಗೆಮಾಡಿ, ಅವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುವ ವಿಘ್ನವನ್ನು ಅವರೇ ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಿ, ಅವರ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳ ಮೂರ್ತಿ ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ನಮಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವಂತಾಗಲಿ-ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದೇ ಎರಡನೆಯ ಬಗೆಯದು. ('ಮಂ' ಎಂದರೆ 'ವಿಘ್ನ', 'ಗಲ' ಎಂದರೆ 'ನುಂಗಿ ಹಾಕುವುದು';— 'ವಿಘ್ನವನ್ನು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುವುದು'— ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಮಂಗಳ' ಶಬ್ದವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ)

[ಈ ಮಂಗಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥದಿಂದಲೇ ವಿಷಯವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದರಿಂದ, ಬೇರೆಯಾಗಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ]

ನಭಸ್ಯಮಾಸಿಶ್ರೋಣಾಯಾಂ ಅವತೀರ್ಣಾಯ ಸೂರಯೇ |

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾನ್ವಯಾಯಾಸ್ತು ವೇಂಕಟೇಶಾಯ ಮಂಗಳಮ್ || ೨ ||

ನಭಸ್ಯಮಾಸಿ—ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸದಲ್ಲಿ, ಶ್ರೋಣಾಯಾಂ=ಶ್ರವಣ ನಕ್ಷತ್ರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶುಭದಿನದಲ್ಲಿ, ಅವತೀರ್ಣಾಯ=ಅವತರಿಸಿದ, ಸೂರಯೇ=ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳಾದ,(ಪಂಡಿತರಾದ), ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾನ್ವಯಾಯ=ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಕುಲ ಅಥವಾ ಗೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ, ವೇಂಕಟೇಶಾಯ—ವೇಂಕಟನಾಥರಿಗೆ, ಮಂಗಳಂ ಅಸ್ತು=ಮಂಗಳವುಂಟಾಗಲಿ.

ಆಚಾರ್ಯರು ಭಾದ್ರಪದಮಾಸದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದರು. ಈ ವೃಷ್ಣಕದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವಂತೆ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಂಕಲ್ಪಾನುಸಾರ, ಪರಮಾತ್ಮನಂತೆಯೇ, ವೈಕುಂಠಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ನಿತ್ಯ ಸೂರಿಗಳೂ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥವಾಗಿ, ಆಳ್ವಾರಾಚಾರ್ಯರುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಮದ್ವೇದಾಂತ ದೇಶಿಕರೂ, ವೇರ್ವದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳಾಗಿ, ಬಳಿಕ ಆಚಾರ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ, ಅವತಾರ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಮತ್ತೆ ನಿತ್ಯ ಸೂರಿಗಳಾಗಿಯೇ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರಾದುದರಿಂದ, ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ 'ಸೂರಿ'-ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವನ್ನು ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳಾದ ಆಚಾರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಮದ್ವೇಂಕಟನಾಥರು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಗೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿ ಚೇತನೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಅವರಿಗೆ ಮಂಗಳವುಂಟಾಗಲಿ.

ಹಿತಾ ಯಸ್ಯಾನಂತಸೂರಿಃ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಯಜ್ಞನಃ |

ಪೌತ್ರೋಯಸ್ತನಯಸ್ತೋತಾರಂಬಾಯಾಸ್ತಸ್ಯ ಮಂಗಳಮ್ || ೨ ||

ಯಸ್ಯ = ಯಾವ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ. ಅನಂತಸೂರಿಃ = 'ಅನಂತ ಸೂರಿ'-ಎಂಬುವನು, ಹಿತಾ = ತಂದೆಯಾಗಿದ್ದರೋ, ಯಃ = ಯಾವ ಆಚಾರ್ಯರು ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಯಜ್ಞನಃ = 'ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಯಜ್ಞ'—ಎಂಬುವನರ, ಪೌತ್ರಃ = ಮೊಮ್ಮಗನೋ, ಯಃ = ಯಾರು ತೋತಾರಂಬಾಯಾಃ = 'ತೋತಾರಂಬಾ'—ಎಂಬ ತಾಯಿಯ, ತನಯಃ = ಮಗನೋ ತಸ್ಯ = ಆ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ, ಮಂಗಳಮ್ = ಮಂಗಳವುಂಟಾಗಲಿ.

ಆಚಾರ್ಯರ ಅವತಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಆಚಾರ್ಯರು, ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಯಜ್ಞಾರವರ ಮೊಮ್ಮಗನಾಗಿಯೂ, ಮತ್ತು ಅನಂತಸೂರಿ ಮತ್ತು ತೋತಾರಂಬಾರವರ ಸುಪುತ್ರರಾಗಿಯೂ ಅವತರಿಸಿದ್ದರು. ಆಚಾರ್ಯರ ಅವತಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ಭೌತಿಕದೇಹಕ್ಕೆ ಇವರ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಅಜ್ಜ ಮೊದಲಾದವರೂ ಲೌಕಿಕವಾಗಿ ಕಾರಣರಾದುದರಿಂದಲೂ, ಮತ್ತು ಇಂತಹ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಪುತ್ರನನ್ನಾಗಿಯೂ ಮೊಮ್ಮಗನನ್ನಾಗಿಯೂ ಪಡೆಯುವ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿ-

ಗಳಾದುದರಿಂದ, ಅವರನ್ನೂ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಣಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳಮೂರ್ತಿಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನು ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ವೇಂಕಟೇಶವತಾರೋದಯಂ ತದ್ಭಂಟಾಂಶೋಭವಾ ಭವೇತ್ |

ಯತೀಂದ್ರಾಂಶೋಭವೇತ್ಯೇವಂ ವಿತತ್ಕಾರ್ಯಾಸ್ತು ಮಂಗಳಮ್ ||

ಅಯಂ = ಈ ವೇಂಕಟನಾಥರು, ವೇಂಕಟೇಶವತಾರಃ = ಸಾಕ್ಷಾತ್ ತಿರುಮಲೆಯಲ್ಲಿನ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಅವತಾರವೋ, ಅಭವಾ = ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ತದ್ಭಂಟಾಂಶಃ = ಆ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ (ದೇವಾಲಯದ) ಘಂಟೆಯ ಅವತಾರವೋ, ಅಭವಾ = ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಯತೀಂದ್ರಾಂಶಃ = ಭಗವದ್ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಅವತಾರವೋ, ಇತಿ = ಎಂದು, ಏವಂ = ಈರಿತಿಯಾಗಿ ವಿತತ್ಕಾರ್ಯಯಃ = ತರ್ಕಿಸಲು (ಉಹಿಸಲು) ಆಶ್ರಯರಾದ (ಕಾರಣಕರ್ತರಾದ) (ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳಮೂರ್ತಿಗೆ) ಮಂಗಳಂ = ಮಂಗಳವು, ಅಸ್ತು = ಉಂಟಾಗಲಿ.

ಆಚಾರ್ಯರು ಅವತರಿಸುವ ಮುನ್ನ, ಅವರ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಗೆ, ಬಹಳಕಾಲ ಸಂತಾನವಿಲ್ಲದೆ ಅವರು ತಿರುವತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಶ್ರೀನಿವಾಸನಿಗೆ ಕೈಂಕರ್ಯವೆನಗುತ್ತ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಂತಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಡಲು, ಆಚಾರ್ಯರ ತಾಯಿಯಾದ ಶ್ರೀಮತಿ ಶೋತಾರಂಬಾರವರಿಗೆ, ಒಂದು ದಿನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ, ತಿರುವತಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಘಂಟೆಯನ್ನು ತಾವು ನುಂಗಿದಂತಾಗಿ, ಅಂದೇ ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸಿದರು ಮಾರನೆಯ ದಿನದಿಂದ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಘಂಟೆಯು ಕಾಣದಂತಾಯಿತು. ಘಂಟೆಯನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಹುಡುಕಿದಾಗ, ಆ ಘಂಟೆಯೇ ಶೋತಾರಂಬಾರವರ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿತ್ತು ಮುಂದೆ ಅವತರಿಸುವುದಾಗಿ ಅಶ್ವರವಾಣಿಯಾಯಿತು. ಅಂತೆಯೇ ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಆಚಾರ್ಯರ ಅವತಾರವಾದುದರಿಂದ, ಆಚಾರ್ಯರ ಅವತಾರವು ಘಂಟಾವತಾರವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

[ಒಳ್ಳೆಯ ಘಂಟೆಯು ಓಂಕಾರನಾದದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. 'ಓಂ' ಕಾರವು ಆ, ಉ, ಮತ್ತು ಮ-ಎಂಬ ಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳ ಸಂಯುಕ್ತವಾದುದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಕಾರವು—ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೂ, ಉಕಾರವು—ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನೂ, ಮಕಾರವು ಜೀವನನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ—'ಪರಮಾತ್ಮ ಮತ್ತು ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ, ಜೀವಾತ್ಮನು ಯಾವಾಗಲೂ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿ ದಾಸನಾಗಿದ್ದಾನೆ'—ಎಂಬುದೇ ಓಂಕಾರಾರ್ಥ. ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅಶ್ವತ್ಥವಿನ್ಯಸುರ್ಮಣಿ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಅವನ ಕೈಂಕರ್ಯಮಾಡಲು ಪ್ರಜೋದಿತರಾಗಬೇಕೆಂದೇ, ದೇವರ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಘಂಟಾನಾದಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶ್ಯ. ಘಂಟಾನಾದವು ಸ್ತೂನಾದವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುತ್ತಾ ನಾವು ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಲಯಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೆ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರು ಅವತರಿಸಿ, ಘಂಟಾನಾದದಂತೆಯೇ ಪ್ರಣವೋಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಘಂಟಾನಾದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ, ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಮುಖಾಂತರ, ಪ್ರಣವಾರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುತ್ತಾ, ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾಗಿ, ಸರ್ವಜನರೂ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನೇರುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರು ಘಂಟಾವತಾರರೆಂದು ವ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವುದು ಅನ್ವರ್ಥವಾಗಿದೆ]

'ಕಲೌ ವೇಂಕಟನಾಯಕಃ'—ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವಂತೆ, ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಾಗಿ, ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ತಿರುವತಿಯ ಬೆಟ್ಟದಮೇಲೆ, ಅರ್ಚಾವತಾರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಶ್ರೀನಿವಾಸನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ತನ್ನ ಮಂಗಳ-ಮೂರ್ತಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನೀಯುವುದರ ಮುಖಾಂತರ ಎಲ್ಲ ಜೀತನರ ಕಣ್ಣಿನ-ಗಳನ್ನು ತಣಿಸಿ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಆರ್ಕರ್ತಿಸಿ, ಅವರ ಪಾಪಗಳನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿ, ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಐಹಿಕಾಮುಷ್ಮಿಕವಾದ ಸರ್ವ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ಅವತಾರವಾದ ಬಳಿಕವೂ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅವತಾರಕಾಲದಲ್ಲಿನ ಅವರ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸುವವರಿಗಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಆಗ ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಅವರನ್ನು

ವರ್ಣಿಸಿರುವಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಅರ್ಚಾ-
ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡುವವರಿಗಾಗಲಿ, ಅವರ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳ-
ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಹೃದಯ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವವರಿ-
ಗಾಗಲಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಪರಮಾತ್ಮನಂತೆಯೇ, ಅವರ ಕಣ್ಣಿನಗಳನ್ನು ತಣಿಸಿ,
ಪಾಪಗಳನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿ, ಅಜ್ಞಾನಂಧಕಾರವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಐಹಿಕಾ-
ಮುಷ್ಮಿಕವಾದ ಸರ್ವ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲಿ
ಪೋಕ್ಷಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ವೇದಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಅನೇಕ ಮತದವರು ಅಪಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ,
ಅಪಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಚೇತನರನ್ನು ದುರ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗಲು
ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಿರಲು, ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಗ್ಲಾನಿಯೊದಗಿದಾಗ, ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ
ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಸದಾಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನೆ ಸಗು-
ತ್ತಿದ್ದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಆದಿಶೇಷನೇ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾನುಜರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ-
ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳ ಮುಖಾಂತರ ವೇದಮಂತ್ರಗಳ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು
ಪ್ರಖ್ಯಾಪನಮಾಡಿ, ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿ ವೇದಮಾರ್ಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ
ಮಾಡಿ ಚೇತನೋದ್ಧಾರಮಾಡಿದನು. ಅಂತೆಯೇ ವೇದಾಂತ ದೇಶಿಕರೂ
ಅವತರಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳ ಮುಖಾಂತರ, ಅಪಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ,
ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳ ಸದರ್ಭಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ, ಭಗವದ್ರಾಮಾನುಜರ
ದರ್ಶನವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದು ಚೇತನೋದ್ಧಾರಮಾಡಿದರು.
ಆದುದರಿಂದ, ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರು, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಅವತಾರವೇ ?
(ಅಥವಾ ಅವನ ಘಂಟಿಯ ಅವತಾರವೇ ?) ಅಥವಾ ಭಗವದ್ರಾಮಾನುಜರ
ಅವತಾರವೇ ?—ಎಂದು ಅನೇಕ ಮಹಾತ್ಮರೂ ತರ್ಕಿಸಲು ಕಾರಣವಾಗು-
ವಂತೆ, ಶ್ರೀನಿವಾಸನ, ಅವನ ಘಂಟಿಯ ಮತ್ತು ಭಗವದ್ರಾಮಾನುಜರ-
ಎಲ್ಲರ ಗುಣಗಳೂ ಏಕೀಭವಿಸಿ ಮೂರ್ತಿವೆತ್ತಂತಿರುವ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ
ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಮಂಗಳವುಂಟಾಗಲಿ—ಎಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರಃ ಪಂಥಾನಂ ಅತ್ಮನಾದರ್ಶಿತಂ ಪುನಃ |

ಉದ್ಧರ್ತುಮಾಗತೋ ನೂನಂ ಇತ್ಯುಕ್ತಾಯಾಸ್ತು ಮಂಗಳಮ್ ||೫||

ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರಃ = ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಭಗವದ್ರಾಮಾನುಜರು, ಅತ್ಮನಾ = ತಮ್ಮಿಂದ, ದರ್ಶಿತಂ = ತೋರಲ್ಪಟ್ಟ, ಪಂಥಾನಂ = (ನೇದ) ಮಾರ್ಗವನ್ನು, ಪುನಃ = ಮತ್ತೆ ಉದ್ಧರ್ತುಂ = ಉದ್ಧರಿಸಲೆಂದೇ, ನೂನಂ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ, ಅಗತಃ = (ನೇದಾಂತದೇಶಿಕರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ) ಬಂದಿದ್ದಾರೆ, ಇತಿ = ಎಂದು ಉಕ್ತಾಯ = ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಆಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ, ಮಂಗಳಮ್ = ಮಂಗಳವು, ಅಸ್ತು = ಉಂಟಾಗಲಿ.

ಭಗವದ್ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಅವತಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಸ್ಥಾನಸ್ರಯನೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವ—ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು, ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ, ಕ್ರಮವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ರೂಪವಾಗಿರುವ ವೇದಾರ್ಥ ಸಂಗ್ರಹ, ಗೀತಾಭಾಷ್ಯ, ಮತ್ತು ವೇದಾಂತಸಾರ, ವೇದಾಂತದೀಪ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಅಪಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ವೇದಮಾರ್ಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ, ಇವರ ಕಾಲಾನಂತರ ಇವರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಮೇಲೆ, ಅನೇಕರು ಅನೇಕ ಆಕ್ಷೇಪಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಡಾಗೆಯೇ ಇವರ ಗ್ರಂಥಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತಜ್ಞರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಮಿಶ್ರವಾಗಿದ್ದಿತು. ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರು ಅವತರಿಸಿದ ನಂತರ ರಾಮಾನುಜರ ದರ್ಶನದ ಬಗ್ಗೆ ಆಕ್ಷೇಪವನ್ನಿತ್ತಿದ್ದ ಸರ್ವಮತೀಯರಿಗೂ ತಮ್ಮ 'ಶತದೂಷಣಿ' ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಉತ್ತರವಿತ್ತು, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಮಣಿಪ್ರವಾಳ, ತಮಿಳು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಮರರಿಂದ ಪಂಡಿತರವರೆ—ವಿಗೂ ಸರ್ವವಿಧ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ ಬಹಳ ಸುಲಭವಾಗಿ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಭಗವದ್ರಾಮಾನುಜರ ದರ್ಶನವನ್ನು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರ ಈ ಅವತಾರ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡ ಅನೇಕ ಮಹಾತ್ಮರು, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಾಮಾನುಜರೇ

ತಾವು ಮೊದಲು ತೋರಿಕೊಟ್ಟ ವೇದಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪುನಃ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ-
ಮಾಡಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಲೆಂದೇ ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಅವ-
ತರಿಸಿದರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ
ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಮಂಗಳವುಂಟಾಗಲಿ ಎಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಯೋ ಬಾಲೈಃ ವರದಾರ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯಸ್ಯ ಸೆರಾಂದಯಾಂ |
ಅನಾಪ ವೃದ್ಧಿಂ ಗಮಿತಃ ತಸ್ಮೈ ಯೋಗ್ಯಾಯ ಮಂಗಳಮ್ ||೬||

ಯಃ = ಯಾವ ವೆಂಕಟನಾಥಾಚಾರ್ಯರು, ಬಾಲೈಃ = ಚಿಕ್ಕಂದಿ-
ನಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯಸ್ಯ = ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಿಗೂ ಗುರುಗಳಾದ,
ವರದಾರ್ಯಸ್ಯ = ವರದಾಚಾರ್ಯರ, ಸೆರಾಂದಯಾಂ = ಅತ್ಯಧಿಕವಾದ-
ಕೃಪೆಯನ್ನು, ಅನಾಪ = ಹೊಂದಿದರೋ, (ಮತ್ತು) ವೃದ್ಧಿಂ = (ಆದರಿಂದ)
ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಗಮಿತಃ = ಹೊಂದಿದರೋ, ತಸ್ಮೈ = ಆ,
ಯೋಗ್ಯಾಯ = ಯೋಗ್ಯರಾದ ಆ ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ, ಮಂಗಳಂ-
(ಅಸ್ತು) = ಮಂಗಳವುಂಟಾಗಲಿ.

ವೆಂಕಟನಾಥರ ಪ್ರತಿಭೆಯೂ, ಬುದ್ಧಿ ಕಾಶಲವೂ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿ-
ನಿಂದಲೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು ಯಾವ
ವಿಷಯವನ್ನಾಗಲಿ ಅವರಿಗೆ ಒಂದುಸಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.
ಅವರಿಗೆ ಐದು ವರುಷ ವಯಸ್ಸಾಗಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ದಿನ, ಅವರ ನೋದರ-
ಮಾವನವರಾದ ಆತ್ರೇಯ ರಾಮಾನುಜರು, ಅವರನ್ನು, ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ
ನಡಾದೂರು ಅಮ್ಮಾಳ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ವರದಾಚಾರ್ಯಸ್ವಾಮಿಗಳ
ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವರದಾಚಾರ್ಯರು
ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರುಗಳಾದ ಶ್ರುತಪ್ರಕಾಶಿಕಾಚಾರ್ಯರಾದ ಸುದರ್ಶನಸೂರಿಗಳೂ,
ವಡಕ್ಕು ತಿರುವಿದಿಪಿಳ್ಳೈ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾಲಕ್ಷೇಪವನ್ನು
ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆತ್ರೇಯ ರಾಮಾನುಜರು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ತತ್ಕ್ಷಣವೇ,
ವರದಾಚಾರ್ಯರು, ಅವರೊಡನಿದ್ದ ಬಾಲಕನ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ

ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು ಆತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿ ಅವನು ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ತಾವು ಹಿಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಹೊರಟರು. ಆದರೆ, ಹಿಂದೆ ಎಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದರೆಂಬ ವಿಷಯವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮರೆತು ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಬಾಲಕರಾದ ವೇಂಕಟನಾಥರು, ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಕಾಲಕ್ಷೇಪ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ವರದಾಚಾರ್ಯಸ್ವಾಮಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದಾಗ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅವರ ಬುದ್ಧಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವುಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಗುರುಗಳಾದ ವರದಾಚಾರ್ಯರು ಬಹಳ ಸಂತೋಷದಿಂದ—“ವೇದಾಂತಮತವನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾದ ಮತಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ, ಸಾಂಗವಾಗಿ ವೇದಾಧ್ಯಯನಮಾಡಿ ವೇದಾರ್ಥಗಳನ್ನರಿತ ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳಿಂದಲೂ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ, ನೀನು ಬಹಳವಾದ ಮಂಗಳಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗುವೆ” —“ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿತಃ ವೇದಾಂತಃ ಪ್ರತಿಕ್ಷಿಪ್ತಃ ಬಹಿರ್ನುತಃ | ಭೂಯಾಸ್ತ್ವೈವಿದ್ಯಮಾನ್ಯಃ ತ್ವಂ ಭೂರಿ-ಕಲ್ಯಾಣ ಭಾಜನಮ್” —ಎಂದು ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಬಹಳ ವೃದ್ಧರಾದುದರಿಂದ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಇವರಿಗೆ ತಾವೇ ವಾರ ಹೇಳಲಾಗದುದಕ್ಕೆ ದುಃಖಪಟ್ಟು, ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರೂ ವೇಂಕಟನಾಥರ ನೋದರ-ಮಾಪಂದಿರೂ ಆದ ಆತ್ರೇಯ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಆ ಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿದರು. ಆತ್ರೇಯ ರಾಮಾನುಜರು ವರದಾಚಾರ್ಯರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ತಮ್ಮ ನೋದರಳಿಯನಿಗೆ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸಮಾಡಿಸಿ ಮುಂದೆ ಅವರು ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಆಚಾರ್ಯಪೀಠಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಿಗೂ ಗುರುಗಳಾದ ವರದಾಚಾರ್ಯರ ಅತ್ಯಧಿಕವಾದ ಕೃನೆಗೆ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಪಾತ್ರರಾಗಿ, ಮತ್ತೆ ಅವರ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಯೋಗ್ಯರಾದ ವೇಂಕಟನಾಥರಿಗೆ ಮಂಗಳವುಂಟಾಗಲೆಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಮಾನುಜಾರ್ಯದಾತ್ರೇಯಾನ್ಮಾತುಲಾತ್ಸಕಲಾಃ ಕಲಾಃ |

ಅನಾಸ ವಿಂಶತ್ಕಚ್ಚೇಯಃ ತಸ್ಮೈ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಯ ಮಂಗಳಮ್ ||೭||

ಮೂತುಲಾತ್ = ಸೋದರ ಮಾವನಮಾದ, ಆಶ್ರೇಯಾತ್ =
ಆಶ್ರೇಯ ಗೋತ್ರದವರಾದ, ರಾಸೂನುಜಾತ್ = ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯ-
ರಿಂದ, ವಿಂತತ್ಯಬ್ಧೀ = ತನ್ನ ಇಷ್ಟತ್ತು ವಯಸ್ಸಿನೊಳಗೆ, ಯಃ = ಯಾವ-
ವೇಂಕಟನಾಥರು, ಸಕಲಾಃಕಲಾಃ = ೬೪ ಕಲೆಗಳನ್ನೂ (ಮತ್ತು ಸಕಲ-
ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ) ಅವಾಪೆ = ಹೊಂದಿದರೋ (ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರೋ),
ಪ್ರಾಜ್ಞಾಯ = ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದ, ತಸ್ಮೈ = ಆ ವೇಂಕಟನಾಥರಿಗೆ,
ಮಂಗಳಮ್ (ಅಸ್ತು) = ಮಂಗಳವುಂಟಾಗಲಿ.

ಹಿಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ, ವೇಂಕಟ-
ನಾಥರು, ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೇ ಬಹಳ ಬುದ್ಧಿವಂತರಾಗಿದ್ದು ಕೇವಲ ೨೦ನೆಯ
ವಯಸ್ಸಿನೊಳಗಾಗಿಯೇ, ತಮ್ಮ ಸೋದರಮಾವನವರಾದ ಆಶ್ರೇಯ-
ರಾಮಾನುಜರಿಂದ ಸಕಲವಿಧವಾದ ೬೪ ಕಲೆಗಳನ್ನೂ, ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ
ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರು. ಈರೀತಿಯಾಗಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಮಂಗಳ-
ವುಂಟಾಗಲಿ ಎಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾರ್ಧಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರುತಪ್ರಕಾಶಿಕಾ ಭೂಮೌ ಯೇನಾದೌ ಪರಿರಕ್ಷಿತಾ |

ಪ್ರವರ್ತಿತಾ ಚ ಪಾತ್ರೇಷು ತಸ್ಮೈ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಯ ಮಂಗಳಮ್ ||೮||

ಭೂಮೌ = ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಅದೌ = ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು, ಯೇನ =
ಯಾವ ಆಚಾರ್ಯರಿಂದ, ಶ್ರುತಪ್ರಕಾಶಿಕಾ = 'ಶ್ರುತಪ್ರಕಾಶಿಕಾ' ಎಂಬ
ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು, ಪರಿರಕ್ಷಿತಾ = ಯಾವ ಅವಧ್ಯವೂ ಬಾರದಂತೆ
ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತೋ, (ಚ = ಮತ್ತು), ಪಾತ್ರೇಷು = ಸತ್ಪಾತ್ರರಾದ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ,
ಅದೌ = ಮೊದಲು, ಪ್ರವರ್ತಿತಾ = ಪ್ರಕಾಶಪಡುವಂತೆ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪ-
ಟ್ಟಿತ್ತೋ, ತಸ್ಮೈ = ಆ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಯ = ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ,
ಮಂಗಳಂ = (ಅಸ್ತು) ಮಂಗಳವುಂಟಾಗಲಿ.

ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ವೇಂಕಟನಾಥರು, ಕರ್ನಾಟಕದ ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರಂ,
ಸತ್ಯಾಗಾಲಂ—ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆ ಸನ್ನಿವೇಷದಲ್ಲಿ, ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ಶ್ರೀರಂಗವನ್ನು ದಾಳಿ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರಲು, ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ಶ್ರೀರಂಗರಾಜನಾಥವಾಧೂಲದೇಶಿಕರೆಂಬವರು ತಿಳಿದು ಬಹಳ ಉಪಾಯದಿಂದ ರಂಗನಾಥವೇವರ ಉತ್ಸವ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು, ಶ್ರೀಭೂದೇವಿಯರನ್ನೂ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಆಭರಣಗಳನ್ನೂ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೆಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಶ್ರೀರಂಗದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿ, ಗರ್ಭಗೃಹದ ಸುತ್ತಲೂ ಕಲ್ಲುರಾಶಿಗಳನ್ನೂ ಹಾಕಿಸಿ ಹೊರಗಡೆ ಕೃತ್ರಿಮ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನಿಟ್ಟರು. ಸ್ವಲ್ಪ-ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ಕಾವೇರಿ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿಬಂದು ಶ್ರೀರಂಗವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ೧೨ ಸಾವಿರ ಜನರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ, ಅನೇಕರನ್ನೂ ಕೊಲೆಮಾಡಿ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡು, ಅದರಿಂದ ಲಭ್ಯವಾದ ಆವಾರವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಕಣ್ಣು ನೋಡು ಕೋಟಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯರೂ ದೇವರ ವಿಗ್ರಹದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿದ್ದವರು, ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಂಡಿತರಾದ ಸುದರ್ಶನ ಭಟ್ಟರ 'ಶ್ರುತಪ್ರಕಾಶಿಕಾ'—ಎಂಬ ಭಗವದ್ರಾಮಾನುಜರ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಗ್ರಂಥದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸುದರ್ಶನಾಚಾರ್ಯರ ಮಕ್ಕಳಿಗಿಳಾದ ವೇದಾಚಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಪರಾಂಕುಶ-ಭಟ್ಟರೆಂಬಿಬ್ಬರನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ವಹಿಸಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿ ಆ ತಾಳಪತ್ರದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕಾವೇರಿಯ ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ಹೂಂಟಿ ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ನೈನೃವು ಶ್ರೀರಂಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವವರೆಗೆ ತಾವೂ ಆ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳೂ ರಾಶಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಶವಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೇ ಅವಿತುಕೊಂಡು, ನಂತರ ಸತ್ಯಮಂಗಲಕ್ಕೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಹೋಗಿ ನೇರಿದರು. ಸುದರ್ಶನಾಚಾರ್ಯರೂ ಮತ್ತು ಅಳಿ-ಹಿಯ ಮಣವಾಳನಾಯನಾರರೂ ಮಹಮ್ಮದೀಯರಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟರು. ಶ್ರೀರಂಗವು ಜನರಹಿತವಾದ ಪಾಳುಕೊಂಪೆಯಾಯಿತು ಅಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಮೊದಲು ಶ್ರುತಪ್ರಕಾಶಿಕೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದುದೊಂದೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಆಗ ಅಳಿದುಳಿದ ಸತ್ಪಾತ್ರರಾದ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರಿಗೆ ಶ್ರುತಪ್ರಕಾಶಿಕಾ ಸಮೇತವಾಗಿ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾಲಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಹೇಳಿ ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು

ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಇಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಮಂಗಳವುಟಾಗಲಿ-
ಎಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಾಂಸ್ಕೃತೀಭಿದ್ರಾಢಿಡಿಭಿಃ ಬಹ್ವೀಭಿಃ ಕೃತಿಭಿಃ ಜನಾನ್ |

ಯಃಸಮುಜ್ಜೀವಯಾನಾಸ ತಸ್ಮೈ ಸೇವ್ಯಾಯಮಂಗಳಮ್ ||೯||

ಸಾಂಸ್ಕೃತೀಭಿಃ = ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ, ದ್ರಾಢಿ-
ಡಿಭಿಃ = ತಮಿಳುಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ, ಬಹ್ವೀಭಿಃ = ಅನೇಕ-
ವಿಧವಾದ, ಕೃತಿಭಿಃ = ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಿಂದ, ಯಃ = ಯಾರು, ಜನಾನ್ =
ಜನಗಳನ್ನು, ಸಮುಜ್ಜೀವಯಾನಾಸ = ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಉಜ್ಜೀ-
ವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೋ, ಸೇವ್ಯಾಯ = ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಸೇವಿಸಲು ಯೋಗ್ಯ-
ರಾದ, ತಸ್ಮೈ = ಆ ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ, ಮಂಗಳಂ (ಅಸ್ತು) =
ಮಂಗಳವುಂಟಾಗಲಿ.

ಶ್ರೀಮದ್ವೇಂಕಟನಾಥರು, ಅನೇಕ ದುರ್ಮತಗಳ ಪ್ರಚಾರ ಪ್ರಭಾವ-
ದಿಂದ ಸರಿಯಾದ ವೇದವಿಹಿತಮಾರ್ಗವನ್ನರಿಯದೆ ಜನಗಳೆಲ್ಲರೂ, ಅಧೋ-
ಗತಿಗಳಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಒದಗಿದ್ದಾಗ, ಪ್ರಾಥವಾಗಿರುವ ಸರಳವಾಗಿರುವ
ಪಂಡಿತವಾಮರರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸುಬೋಧವಾಗಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ
ಮತ್ತು ತಮಿಳುಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ, 'ತತ್ತ್ವಮುಕ್ತಾಕಲಾಪ', 'ತತ್ತ್ವಟೀಕೆ',
'ತತ್ತ್ವನವನೀತಮ್', 'ಮೀಮಾಂಸಾಪಾದುಕಾ', 'ನೇಶ್ವರಮೀಮಾಂಸಾ',
'ರಹಸ್ಯನವನೀತಂ', 'ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರ', 'ಅಭಯಪ್ರದಾನಸಾರ',
ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿ, ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ-
ವಾದ ತತ್ತ್ವವನ್ನು 'ಇದಮಿತ್ಥಂ'—ಎಂದು ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ನೆಲೆ-
ನಿಲ್ಲುವಂತೆಮಾಡಿ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ಸನ್ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ
ಉಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಿದರು. ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ತಮ್ಮ ಅವತಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಅವರ
ಸಮಕಾಲೀನರಾದವರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮಾಡದೆ, ಅವರಿಂದ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ,
ಹುಟ್ಟುವ, ಹುಟ್ಟುವ ಸರ್ವಜ್ಞೇತನರೂ ಉಜ್ಜೀವಿಸಲೆಂದು ತಮ್ಮ ಕೃತಿ-

ರತ್ನಗಳನ್ನೂ ನಮಗೆ ವರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ತಲಪುವಂತೆ ಕೊಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಅದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಜೀತನವರ್ಗದವರಿಂದಲೂ ಅವರು, ಸೇವಿಸಲು ಅರ್ಹರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆ ರೀತಿಯಾದ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಮಂಗಳವುಂಟಾಗಲಿ.

ಯಃ ಖ್ಯಾತಿಲಾಭಪುಜಾಸು ವಿಮುಖೋ ವೈಷ್ಣವೀಜನೇ |

ಕ್ರಿಯಣೀಯದಶಾಂಪ್ರಾಪ್ತಸ್ತಸ್ಮೈ ಭವ್ಯಾಯ ಮಂಗಳಂ ||೧೦||

ವೈಷ್ಣವೀಜನೇ = ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ, ಯಃ = ಯಾರು, ಖ್ಯಾತಿಲಾಭ-ಪುಜಾಸು = ಹೊಗಳಿಕೆ, ಅರ್ಧಿಕಲಾಭ ಮತ್ತು ಗೌರವಗಳಲ್ಲಿ, ವಿಮುಖಃ = ಆನೆಯಿಲ್ಲದವರಾಗಿ, ಕ್ರಿಯಣೀಯದಶಾಂ = (ಅವರಿಗೋಸ್ಕರ ತನ್ನನ್ನೇ) - ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ, ಪ್ರಾಪ್ತಃ = ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆಯೋ, ಭವ್ಯಾಯ = ಮಂಗಳ ಸ್ವರೂಪರಾದ, ತಸ್ಮೈ = ಆ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ, ಮಂಗಳಂ (ಅಸ್ತು) = ಮಂಗಳವುಂಟಾಗಲಿ.

ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರು ಭಾಗವತಕ್ರೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಸದಾ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಂದ ಹೊಗಳಿಕೆ, ಅರ್ಧಿಕಲಾಭ ಅಥವಾ ಗೌರವಗಳನ್ನು ಎದುರು ನೋಡಿ ಕ್ರೈಂಕರ್ಯವನ್ನೇ ಸಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಭಾಗವತ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆ ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗಿದ್ದಿತೆಂದರೆ, ಭಾಗವತರು ಒಂದುವೇಳೆ ತನ್ನನ್ನೇ - ಮಾರಾಟಮಾಡಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೆ, ಅವಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ, ಅವರಿಗೋಸ್ಕರ ತನ್ನನ್ನೇ ಮಾರಾಟಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿಯಿರುವ ಆಚಾರ್ಯರು ಅಹಂಕಾರ-ಮನುಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ತೊರೆದವರಾಗಿ ಆತ್ಮಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣರಾಗಿ ಮಂಗಳಸ್ವರೂಪರಾಗಿದ್ದರು. ಅರೀತಿಯಾಗಿದ್ದ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಮಂಗಳವುಂಟಾಗಲಿ

ಯಸ್ಮಾದೇವಮಯಾ ಸರ್ವಂ ಶಾಸ್ತ್ರಮಗ್ರಾಹಿ ನಾನ್ಯತಃ |

ತಸ್ಮೈ ವೇಂಕಟನಾಥಾಯ ನಮು ನಾಥಾಯ ಮಂಗಳಮ್ ||೧೧||

ನಾನ್ಯತಃ = ಬೇರೆ ಯಾರಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಯಸ್ಮಾದೇವ = ಯಾವ ಆಚಾರ್ಯರೊಬ್ಬರಿಂದಲೇ, ಮಯಾ = ನನ್ನಿಂದ, ಸರ್ವಂ ಶಾಸ್ತ್ರಂ = ಎಲ್ಲ

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ, ಅಗ್ರಹಿ = (ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿ) ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ, ಮಮ = ನನಗೆ, ನಾಘಾಂಗಳ = ರಕ್ಷಕರಾಗಿ ಒಡೆಯರಾದ, ತಸ್ಮೈ = ಆ (ಆಚಾರ್ಯರಾದ) ವೇಂಕಟೇಶ್ವರಾಯ = ವೇಂಕಟೇಶ್ವರನಿಗೆ, ಮಂಗಳಂ = ಮಂಗಳವುಂಟಾಗಲಿ.

ಕುನಾರವರದಾಚಾರ್ಯರು ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ತಮ್ಮ ತಂದೆಯಿಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೇ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಪಾರಂಗತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಭೌತಕದೇಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳು ಹೇಗೆ ವಂದ್ಯಾರ್ಹರೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಆತ್ಮೋಜ್ಜ್ವಲನಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾಗಿ ಮಂತ್ರ ಮಂತ್ರಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರದಿಂದ ಬಿಡಿಸುವ ಗುರುವಾದರೋ ಆತ್ಮನಿಗೆ ತಂದೆಯಂತಿದ್ದು ಇನ್ನೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ವಂದ್ಯಾರ್ಹರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. “ಮಂತ್ರೋ ಮಾತಾ ಗುರುಃಪಿತಾ !”. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಕುನಾರವರದಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಜನ್ಮದಾತಾ, ಮತ್ತು ಗುರುವಾಗಿ ಸರ್ವವಿಧದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರೇಷಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದು ವೇಂಕಟೇಶ್ವರನಿಗೆ, ಅವರು ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳ ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಪಿತೇ ಬ್ರಹ್ಮೋಪದೇಷ್ಠೇ ಮೇ ಗುರವೇ ದೈವತಾಯ ಚ |
ಪ್ರಾಪ್ತಾಯ ಪ್ರಾಪ್ತಾಯಾಸ್ತು ವೇಂಕಟೇಶಾಯಮಂಗಳಮ್ ||೧೨||

ಮೇ = ನನಗೆ, ಪಿತೇ = ತಂದೆಯಾಗಿಯೂ, ಬ್ರಹ್ಮೋಪದೇಷ್ಠೇ = ಬ್ರಹ್ಮೋಪದೇಶಮಾಡಿದವನಾಗಿಯೂ, ಗುರವೇ = (ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶಮಾಡಿ) ಗುರುಗಳಾಗಿಯೂ, ದೈವತಾಯ = ಉಪಾಸನಾಯೋಗ್ಯರಾಗಿ ದೇವರಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಾಪ್ತಾಯ = ಹೊಂದಲು ಯೋಗ್ಯರಾದ, ಪ್ರಾಪ್ತಾಯ = ಸರಮಾರ್ಥವನ್ನೂ ಹೊಂದಲು ಸಾಧನರಾಗಿಯೂ ಇರುವ, ವೇಂಕಟೇಶಾಯ = ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವೇಂಕಟೇಶನ ಸ್ವರೂಪರಾಗಿಯೂ ಇರುವ ವೇಂಕಟೇಶ್ವರನಿಗೆ, ಮಂಗಳಂ = ಮಂಗಳವುಂಟಾಗಲಿ.

ಕುಮಾರವರದಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ವೇದಾಂತದೇಶಿಕರು ಕೇವಲ ಜನ್ಮವಿತ್ತ ತಂದೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿ, ವೇದಾಧ್ಯಯನಮಾಡಿಸಿ, ದ್ವಿಜತ್ವವನ್ನೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಿದ ಆಚಾರ್ಯರು. ವೇದಾರ್ಥವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಅಂತರಿಕವಾದ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದುದರಿಂದ ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಇದೇ ಪುಸ್ತಕದ ೧೨ ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಉಪಾಸಿಸಲು ಅರ್ಹರಾದ ಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣರಾಗಿ ದೇವತಾಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದರು. 'ಆಚಾರ್ಯವಾನ್ ಪುರುಷೋ ವೇದ'—ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನರಿಯಲು ಅವರ ಉಪಾಸನೆಯು ಒಂದು ಸಾಧನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಇದೇ ಪುಸ್ತಕದ ೬೩ ಮತ್ತು ೬೪ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವಂತೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವೇಂಕಟೇಶನ ಅವತಾರಸ್ವರೂಪರಾದುದರಿಂದ ನಾವು ಹೊಂದಬೇಕಾದ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಸಾಧ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅದುದರಿಂದಲೇ, ಆಚಾರ್ಯರು ಪ್ರಾಪ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಪಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯಾದ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಮಂಗಳವುಂಟಾಗಲಿ— ಎಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಶಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಯಃ ಕೃತಂ ವರದಾರ್ಯೇಣ ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯಮಂಗಳಮ್ ||

ಆಶಾಸ್ತ್ರೇನುದಿನಂ ಸೋಽಪಿ ಭವೇನ್ನಂಗಳ ಭಾಜನಮ್ ||೧೨||

ಯಃ = ಯಾವನು, ವರದಾರ್ಯೇಣ = ವರದಾಚಾರ್ಯರಿಂದ, ಕೃತಂ = ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯಮಂಗಳಂ = ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯರ-ಮಂಗಳ ಪದ್ಯಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು, ಅನುದಿನಂ = ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ, ಆಶಾಸ್ತ್ರೇ = ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡುತ್ತಾನೆಯೋ, ಸೋಽಪಿ = ಅವನಾದರೋ ಮಂಗಳ-ಭಾಜನಮ್ = ಸರ್ವವಿಧವಾದ ಮಂಗಳಗಳಿಗೂ ಪಾತ್ರನಾಗಿ, ಭವೇತ್ = ಆಗುತ್ತಾನೆ.

ಕುಮಾರ ವರದಾಚಾರ್ಯರು ಹಿಂದಿನ ೧೨ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನು ಹಾಡಿ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಫಲಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಯಾರು ಈ ಮಂಗಳ ಪದ್ಯಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪ್ರತಿ-

ನಿತ್ಯವೂ ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಿ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ-
ರೆಯೋ, ಅವರಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರ ವಿಶೇಷಾನುಗ್ರಹವು ಲಭಿಸಿ, ಅವರ ಕೃಪಾ-
ಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ, 'ಮಂಗಳಾನಾಂ ಚ ಮಂಗಳಮ್' ಎಂದು ಹೇಳುವ ಪರ-
ಮಾತ್ಮನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷವು ಲಭಿಸಿ, ಅವನ ಮಂಗಳಮೂರ್ತಿಯ ಸಾಕ್ಷಾ-
ತ್ಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಮಂಗಳಭಾಜನಾಗುತ್ತಾನೆ—ಎಂದು ಹೇಳಿ-
ದ್ದಾರೆ.

|| ಇಲ್ಲಿಗೆ ವೇದಾಂತದೇಶಿಕ ಮಂಗಳಾಶಾಸನವು ಮುಗಿದಿದೆ ||

|| ಶ್ರೀಮದ್ವೇದಾಂತದೇಶಿಕ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಷ್ಟಕಮ್ ||

ತ್ರಯೀಚೂಡಾಗುರೋ ಸ್ವಾಮಿನ್ ಕೃಪಾಂಭೋರಾಶಿನಾ ತ್ವಯಾ |
ವಿಜ್ಞಾಪನಂ ಮಾಮಕೀನಂ ಶ್ರೋತವ್ಯಂ ಶ್ರಿತವತ್ಸಲ ||೧||

ಶ್ರಿತವತ್ಸಲ = ಆಶ್ರಿತಜನರಲ್ಲಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯವುಳ್ಳ, ತ್ರಯೀಚೂಡಾ-
ಗುರೋ = ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯ, ಸ್ವಾಮಿನ್ = ಸ್ವಾಮಿಗಳೇ, ಕೃಪಾಂ-
ಭೋರಾಶಿನಾ = ದಯಾಸಾಗರರಾದ, ತ್ವಯಾ = ತಮ್ಮಿಂದ ಮಾಮಕೀನಂ
= ನನ್ನ, ವಿಜ್ಞಾಪನಂ = ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು, ಶ್ರೋತವ್ಯಂ = ಕೇಳಲ್ಪಡ-
ಬೇಕು.

ತ್ರಯ್ಯಂತಾರ್ಯ ಭವತ್ಪಾದಪಂಕೇರುಹಜುಷಾಂ ಸತಾಂ |

ಸ್ವಯಂ ಮಯಿ ಸದಾ ಭೂಯಾತ್ ಅನುಗ್ರಹಪರಂಪರಾ ||೨||

ತ್ರಯ್ಯಂತಾರ್ಯ = ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯರೇ, ಭವತ್ಪಾದಪಂಕೇ-
ರುಹಜುಷಾಂ = ತಮ್ಮ ಅಡಿದಾವರಿಯಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರೀತರಾದ,
ಸತಾಂ = ಸತ್ಪುರುಷರ ಅನುಗ್ರಹಪರಂಪರಾ = ಅನುಗ್ರಹದ ಸಾಲಾದರೋ,
ಸ್ವಯಂ = ತಾನಾಗಿಯೇ, ಮಯಿ = ನನ್ನಲ್ಲಿ, ಸದಾ = (ನಿರಂತರವಾಗಿ)
ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಭೂಯಾತ್ = ಇರುವಂತಾಗಲಿ,

ಶ್ರೀ ಸಂಯಮಿಾಂದ್ರಸಿದ್ಧಾಂತನಿಧಿರಕ್ಷೈಕದೀಕ್ಷಿತ |

ನಿಯತಂ ಕುರ ದಾಸಂ ಮಾಂ ಸರ್ವತಂತ್ರಸ್ವತಂತ್ರ ತೇ ||೩||

ಶ್ರೀ ಸಂಯಮಿಾಂದ್ರಸಿದ್ಧಾಂತನಿಧಿರಕ್ಷೈಕದೀಕ್ಷಿತ = ಭಗವಂತನ ನಿತ್ಯಕೈಂಕರ್ಯಶ್ರೀಯಿಂದ ಭೂಷಿತರಾದ ಯತಿರಾಜ (ರಾಮಾನುಜ)ರ ಸಿದ್ಧಾಂತ ನಿಧಿಯಂತಿರುವ ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಪಾದಿತವಾದ ಬೋಧನೆಯನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುವ ಕೆಲಸವೊಂದರಲ್ಲಿಯೇ ದೀಕ್ಷಾ-ಬದ್ಧರಾದ, (ಎಲೈ ಆಚಾರ್ಯರೇ !) ಸರ್ವತಂತ್ರಸ್ವತಂತ್ರ = 'ಸರ್ವತಂತ್ರ-ಸ್ವತಂತ್ರ'ರೆಂದು ಬಿರುದಾಂಕಿತರಾದ, ತೇ = ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ, ಮಾಂ = ನನ್ನನ್ನು, ನಿಯತಂ = ನಿಯಮೇನ, ದಾಸಂಕುರು = ದಾಸನಾಗಿರುವಂತೆಮಾಡಿ.

ಜ್ಞಾನಭಕ್ತ್ಯಾದಿಸತ್ಸಂಪತ್ತೈರಪ್ರದಾಯಿನ್ಯಾನುಕಂಪಯಾ |

ಸ್ಯಾದಸಾನಿವಿವೀಕ್ಷಸ್ವ ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯ ಮೂ ||೪||

ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯವರ್ಯ = ಎಲೈ ! ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದದರೇ !, ಜ್ಞಾನಭಕ್ತ್ಯಾದಿಸತ್ಸಂಪತ್ತೈರಪ್ರದಾಯಿನ್ಯಾನು = ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯನನ್ನಂಟುಮಾಡುವ ಅನುಕಂಪಯಾ ಕೃಪೆಯಿಂದ ತುಂಬಿದ, (ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ), ಅಸೌ = ಇವನು, ಸ್ಯಾತ್ = (ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದಿಂದ ಕೂಡಿ) ಇರಲಿ, ಇತಿ = ಏನು, ಮಾಂ = ನನ್ನನ್ನು, ವೀಕ್ಷಸ್ವ = ನೋಡಿ.

ಶ್ರೀನೇಂಕಟೇಶಘಂಟಾತ್ಮನ್ | ಯತೀಂದ್ರಶತಜಿತ್ತಿಯ |

ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರೋಕ್ತನಿಷ್ಠಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮೇ ||೫||

ಶ್ರೀನೇಂಕಟೇಶಘಂಟಾತ್ಮನ್ = ತಿರುಪತಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಘಂಟಾ-ರೂಪವನ್ನೇ ಆತ್ಮನಾಗಹೊಂದಿರುವವರೇ ! ಯತೀಂದ್ರಶತಜಿತ್ತಿಯ = ಭಗವದ್ರಾಮಾನುಜರು ಮತ್ತು ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರನರ (ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ) ಪ್ರಿಯರಾದವರೇ ! ಶ್ರೇಷ್ಠಾಂ = ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ, ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರೋಕ್ತ-ನಿಷ್ಠಾಂ = (ತಮ್ಮ ಕೃತಿರತ್ನವಾದ) ರಹಸ್ಯತ್ರಯಸಾರ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮಿಂದ

ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ (ಪ್ರಪನ್ನನ) ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮೇ = ನನಗೆ, ಪ್ರಯಚ್ಛ = (ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ) ಕೊಡಿ.

ತ್ವತ್ಪತ್ನಿಷ್ವಾಗಮಾಂತಾರ್ಯ ಸಮ್ಯಕ್ಪ್ರತಿಪದಿಶ್ಯಮೈಃ |

ನಿತ್ಯಯೋಗೋ ಮಹಾಭಾಗೈಸ್ತ್ವದೇಕಾಂತಿಭಿರಸ್ತುನಃ ||೬||

ತ್ವತ್ಪತ್ನಿಷ್ವ = ತನ್ನಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಆಗಮಾಂತಾರ್ಯಸಮ್ಯಕ್ಪ್ರತಿಪದಿಶ್ಯಮೈಃ = ವೇದಾಂತ ಅಥವಾ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಾದ್ಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಪರಿಶ್ರಮವುಳ್ಳ, ತ್ವದೇಕಾಂತಿಭಿಃ = ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ (ನಿಮ್ಮಿಂದ ಉಕ್ತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ) ಮಹಾಭಾಗೈಃ = ಮಹಾತ್ಮರೊಡನೆ, ಸಃ = ನಮಗೆ ನಿತ್ಯಯೋಗಃ = ನಿರಂತರವಾದ ಸಂಪರ್ಕವು, ಅಸ್ತು = ಇರಲಿ.

ಕದಾಪಿ ಕ್ವಾಪಿ ಕೇನಾಪಿ ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹ ! ಮಾಮ್ |

ಶ್ರೀಕಾಂತತತ್ಪರಾಚಾರ್ಯೇಷ್ವಪ್ರಸಕ್ತಾಗಸಂ ಕುರು ||೭||

ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹ = ಎಲೈ ! ಕವಿತಾರ್ಕಿಕಸಿಂಹರೆಂದು ಬಿರುದಾಂಕಿತರಾದ ಆಚಾರ್ಯರೇ ! ಮಾಂ = ನನ್ನನ್ನೂ, ಕದಾಪಿ = ಯಾವಾಗಲೇ (ಆಗಲಿ, ಕ್ವಾಪಿ = ಎಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಕೇನಾಪಿ = ಯಾವಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಆಗಲಿ, ಶ್ರೀಕಾಂತತತ್ಪರಾಚಾರ್ಯೇಷ್ವ = ಶ್ರೀಯಃಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣ ಮತ್ತು ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ನೆಟ್ಟಮನಸ್ಸುಳ್ಳ, ಅವನ ಭಕ್ತರಾದ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಅಪ್ರಸಕ್ತ + ಅಗಸಂ = ಅಪರಾಧವೆಸಗದಂತವನನ್ನಾಗಿ ಕುರು = ಮಾಡಿರಿ.

ಶ್ರೀಮದ್ವೇಂಕಟನಾಥಾರ್ಯ ! ತ್ವದೀಯಂ ಚರಣದ್ವಯಮ್ |

ಭವತ್ಪ್ರಪರತಾಮಸಿ ಮದೀಯಂ ಶರಣಂ ಸದಾ ||೮||

ಶ್ರೀಮದ್ವೇಂಕಟನಾಥಾರ್ಯ = ಶ್ರೀಮದ್ವೇಂಕಟನಾಥಾಚಾರ್ಯರೇ ! ಅತ್ರ = (ಲೀಲಾನಿಭೂತಿಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ) ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ,

(ಮತ್ತು) ಪೆರತ್ತಾಪಿ = ದೇಹಾವಸಾನವಾದ ಬಳಿಕ (ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ) ಶ್ರೀವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿಯೂ, ತ್ವದೀಯ ಚರಣದ್ವಯಮ್ = ತಮ್ಮ ತಿರುವಡಿಗಳೆರಡೂ, ಮದೀಯಂ = ನಮಗೆ, ಸದಾ = ಎಲ್ಲ ಕಾಲ ದಲ್ಲಿಯೂ, ಶರಣಂ = ಆಸರೆಯಾಗಿ, (ರಕ್ಷಕವಾಗಿ) ಭವತು = ಇರಲಿ.

ಸಾದರಂ ವ್ಯಾಹರನ್ನೇತತ್ಪ್ರತ್ಯಹಂ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಷ್ಟಕಮ್ |

ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯಸಾದಾಬ್ಜಭಕ್ತಿರತ್ನಾಕರೋ ಭವೇತ್ ||೯||

ಏತತ್ = ಈ, ಪ್ರಾರ್ಥನಾಷ್ಟಕಂ = 'ಪ್ರಾರ್ಥನಾಷ್ಟಕ'ವೆಂಬ ಈ ಎಂಟು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು, ಸಾದರಂ = ಆದರದಿಂದ, ಪ್ರತ್ಯಹಂ = ಪ್ರತಿ ನಿತ್ಯವೂ, ವ್ಯಾಹರನ್ = ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡುವವನು, ವೇದಾಂತಾ-ಚಾರ್ಯಸಾದಾಬ್ಜಭಕ್ತಿರತ್ನಾಕರಃ = ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯರ ಅದಿದಾ-ವರೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಭಕ್ತಿಸಾಗರವೇ (ಮೂರ್ತಿಸತ್ತಂತೆ), ಭವೇತ್ = ಆಗುತ್ತಾನೆ.

ಜಯತಿ ಶ್ರುತಿಚೂಡಾರ್ಯಃ ಶ್ರೀನಾನ್ ಅದ್ಭುತಚಂದ್ರನಾಃ |

ಸಕಲಾ ಯತ್ರ ಹಿ ಕಲಾಃ ನಿರ್ಮಲಾ ನಿತ್ಯಪುಷ್ಪಲಾಃ ||೧೦||

ಯತ್ರ = ಯಾವ ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ, ಸಕಲಾಃಕಲಾಃ = ೬೪ ಕಲೆಗಳೂ ನಿರ್ಮಲಾಃ = ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿಯೂ (ಮಾಲಿನ್ಯರಹಿತವಾಗಿಯೂ) ನಿತ್ಯಪುಷ್ಪಲಾಃ = ನಿತ್ಯವೂ ಪೂರ್ಣಕಲೆಯಿಂದ ಪುಷ್ಪವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿವೆಯೋ, ಶ್ರೀನಾನ್ = ಪರಮಾತ್ಮನ ಲೀಲಾವಿಭೂತಿ ಮತ್ತು ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಭಗವಂತನ ನಿತ್ಯಕೈಂಕರ್ಯಶ್ರೀಯಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಶ್ರುತಿ-ಚೂಡಾರ್ಯಃ = ಆ ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯರು, ಅದ್ಭುತಚಂದ್ರನಾಃ = ಅಶ್ಚರ್ಯಕರನಾದ ಚಂದ್ರನಂತೆ, ಜಯತಿಹಿ = ಜಯಿಸುತ್ತಾರಲ್ಲವೇ ?

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಚಂದ್ರನಾದರೋ, ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ದಿನಕ್ಕೆಂದು ಕಲೆಯಂತೆ ಕ್ಷಯವಾಗುತ್ತಾ, ಆಮಾಮಾಸ್ಯೆಯದಿನ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಲಾಹೀನನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ದಿನಕ್ಕೆಂದು ಕಲೆ

ಯಂತೆ ಅಭಿವೃದ್ಧನಾಗಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯದಿನ ಕಲಾಪೂರ್ಣನಾಗಿ ಶೋಭಿ-
ತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿ ತಿಂಗಳಿಗೊಂದು ದಿನ ಕಲಾಪೂರ್ಣನಾಗಿದ್ದರೂ, ಅ-
ನನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದವರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ, ಅವನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಿ-
ಅಧವಾ ಮೊಲದ ಆಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಗುರುತೊಂದರಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು
ಅಂದರೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಕಲಕಲಾಪೂರ್ಣನ
ಶೋಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ನಿರ್ಮಲನಾಗಿಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ-
ಇರುವ ಚಂದ್ರನೇ ತನ್ನ ಅಹ್ಲಾದದಾಯಕತ್ವಗುಣದಿಂದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎ-
ರನ್ನೂ ಜಯಿಸಿರುವಲ್ಲಿ ಯಾವ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರಾದರೋ, ತಾ-
ಅಧಿಕರಿಸಿರುವ ೬೪ ಕಲಾಪಾಂಡಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕುಂದಿ-
ದಂತೆಯೂ ಮಾಲಿನ್ಯಹೀನರಾಗಿಯೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಲೀಲ-
ವಿಭೂತಿ ಮತ್ತು ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಭಗವಂತನ ಕೈಂಕರ್ಯ-
ಶ್ರೀಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಎಲ್ಲರನ್ನು
ತನ್ನ ವಶವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಜಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ, ಆಚಾರ್ಯೋಪಾಸ-
ಯನ್ನು ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಅವರ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ, ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳನ-
ಕಾಲಕ್ಷೇಪಮಾಡುವಂತೆ ಬುದ್ಧಿ ಕೊಟ್ಟು ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದ ಸರ್ವಕಲೆ-
ಗಳನ್ನೂ, ಸರ್ವಕಲಾಪೂರ್ಣನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡ
ಅನುಭವಿಸುವಂತೆಮಾಡಿ ಆನಂದತುಂದಿಲರಾಗುವಂತೆಮಾಡಿ ಆಚಾರ್ಯ-
ಚೇತನೋದ್ಧಾರ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಮನಸೋಲುವಂತೆಮಾಡಿ - ಆಚಾರ್ಯರು ಎಲ್ಲ-
ರನ್ನೂ ಜಯಿಸುತ್ತಾರೆ.

“ಇಲ್ಲಿಗೆ ವೇದಾಂತದೇಶಿಕ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಷ್ಟಕವು ಮುಗಿದಿದೆ”

— — —

ಕವಿತಾರ್ಕಕಸಿಂಹಾಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಶಾಲಿನೇ ।

ಶ್ರೀಮತೇ ವೆಂಕಟೇಶಾಯ ವೇದಾಂತಗುರವೇ ನಮಃ ॥

ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾಂತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ ॥

॥ ಇತಿ ಶಮ್ ॥